

AZ ARRABONA EGTC INTEGRÁLT TERÜLETI STRATÉGIÁJA

INTEGRÁLT FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

1. munkaváltozat

BUDAPEST

2014. május 30.

TARTALOMJEGYZÉK

INTEGRÁLT FEJLESZTÉSI STRATÉGIA.....	2
1. A TERVEZETT FEJLESZTÉSEK ELVI KERETEI	4
1.1. Egy adott térség fejlődését meghatározó tényezők hierarchiája	4
1.2. A területi kohézió elve	5
1.3. Az ágazati szempontok hátrásorolása	7
1.4. Az innováció elve	7
1.5. Integrált területi megközelítés	8
2. A TERVEZETT FEJLESZTÉSEK CÉLJAI	13
2.1. A fejlesztések forgatókönyvei	13
2.2. A célrendszer endogén forrásai	16
2.2.1. Munkaerő	16
2.2.2. Földrajzi fekvés	17
2.2.3. Vállalkozások	18
2.2.4. Társadalmi kapcsolati potenciál	20
2.3. A stratégia célrendszere	22
3. JAVASOLT INTEGRÁLT FEJLESZTÉSI BEAVATKOZÁS-CSOMAGOK.....	28
3.1. Tudás-intenzív gazdaság	28
3.1.1. Innováció vezérelt gazdaság	29
3.1.2. Határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség kialakítása	36
3.2. Smart City – Smart Country	48
3.2.1. Turisztikai funkciómegosztás, térségi együttműködések	50
3.2.2. Közzolgáltatási együttműködések	58
3.2.3. Fejlesztési elképzelések összehangolása	65
3.2.4. Környezetügyi együttműködések	71
3.3. Közösségfejlesztés	80
3.3.1. Kapcsolatépítés	81
3.3.2. Az Arrabona EGTC egységes megjelenése	84
3.3.3. A térség pályázóképességének fejlesztése	86
4. MELLÉKLETEK.....	91
4.1. A stratégia összeállításához kapcsolódóan megtartott műhelynap résztvevői	91
4.2. A stratégia összeállításában, kérdőív segítségével közreműködő szervezetek	92

INTEGRÁLT FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

Az Európai Unió kohéziós politikájának egyik központi gondolata az integrált stratégiai megközelítés fontossága. *„A fenntarthatóság, a versenyképesség és a társadalmi kohézió közötti optimális egyensúly a területek integrált fejlesztése útján valósítható meg.”*¹

Az Arrabona EGTC integrált fejlesztési stratégiájának összeállítása során figyelembe vettük, és alkalmaztuk az általános rendelkezésekben² megfogalmazott stratégiai elveket. A közös stratégiai keret egy olyan integrált fejlesztési megközelítést kíván elérni, amely a más uniós eszközökkel és szakpolitikákkal összehangolt ESB-alapokat veszi igénybe, az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégia szakpolitikai célkitűzéseivel és kiemelt céljaival, valamint adott esetben a kiemelt kezdeményezésekkel összhangban, miközben figyelembe veszi a főbb területi kihívásokat és a sajátos nemzeti, regionális és helyi összefüggéseket.

Az integrált megközelítés különös hangsúlyt kap a területi együttműködések esetében. *„A területi integráció és együttműködés megteremtheti a fejlesztéshez szükséges kritikus tömeget, csökkentheti a gazdasági, társadalmi és ökológiai széttagoltságot, miáltal erősödhet a kölcsönös bizalom és a társadalmi tőke.”* (TA2020)

¹ Az Európai Unió Területi Agendája 2020. Egy sokszínű régiókból álló, befogadó, intelligens és fenntartható Európa felé (továbbiakban TA2020). A területi tervezésért és területfejlesztésért felelős miniszterek 2011. május 19-én, Gödöllőn tartott informális ülésén született megállapodás.

² Az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

Az Arrabona EGTC az Európai Unió 10 évre szóló növekedési stratégiájának speciális mintatérsege lehet. Az Európa 2020³ intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó célkitűzéseivel (kiemelt céljaihoz) jelen stratégia számos ponton illeszkedik:

- A 20–64 évesek legalább 75%-ának munkahellyel kell rendelkeznie: a térséget – elsősorban annak magyar tagtelepüléseit – az országos átlagnál alacsonyabb munkanélküliségi ráta és az országos átlagnál egy kissé kedvezőbb foglalkoztatási ráta jellemzi. Jelentősek azonban a határ két oldala közti egyenlőtlenségek.
- Az EU GDP-jének 3%-át a K+F-re kell fordítani: jelenleg a Nagyszombati kerületben alig haladja meg a K+F ráfordítási összeg az országos szint felét, Győr-Moson-Sopron K+F teljesítménye megközelíti a magyarországi átlagot, és több mint kétszeresen felülmúlja a szomszédos szlovák kerület értékét. A műszaki kutatás-fejlesztés kulcsterület lesz az Arrabona EGTC térségének autóipari növekedésében is.
- Teljesíteni kell a „20/20/20” éghajlat-változási/energiaügyi célkitűzéseket (ideértve megfelelő körülmények között a kibocsátás 30%-kal történő csökkentését): az Arrabona térségben mind a szélenergia, mind a napenergia hasznosítása szempontjából kedvezőek az éghajlati adottságok, ezzel együtt a szabályozások (különösen a szlovák oldali) egyelőre nem segítik elő megfelelően a megújuló energiaforrások hasznosításának nagyobb arányát.
- Az iskolából kimaradók arányát 10% alá kell csökkenteni, és el kell érni, hogy az ifjabb generáció 40%-a rendelkezzen felsőoktatási oklevéllel: E tekintetben a térség helyzete jónak mondható. A fejlesztési hangsúlyt elsősorban a két oldal képzési rendszereinek összehangolására és a piaci igényeket jobban kiszolgáló tudásmenedzsmentre kell helyezni.
- 20 millióval csökkenteni kell a szegénység kockázatának kitett lakosok számát: Az Arrabona térségben habár nem markáns jelenség a szegénységnek kitett társadalmi csoportok problémája, azonban e téren is jelentős különbségeket tapasztalhatunk a két oldal mutatói között. A térségben meglévő foglalkoztatási és szociális potenciál (összehangolt akciók megvalósításán keresztül) megteremti a lehetőségét a szegénység akár teljes felszámolásának.

³ A Bizottság Közleménye. Európa 2020. Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája. Brüsszel, 2010.3.3. COM (2010) 2020 végleges

1. A TERVEZETT FEJLESZTÉSEK ELVI KERETEI

Az alábbiakban dióhéjban áttekintjük azokat az elveket, amelyek mentén az Arrabona EGTC fejlesztési stratégiájának kidolgozásához fogtunk.

1.1. EGY ADOTT TÉRSÉG FEJLŐDÉSÉT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK HIERARCHIÁJA

Mint minden más esetben, az Arrabona EGTC esetében is háromféle tényező határozza meg az együttműködés jövőjét.

Egyrészt léteznek olyan, **globálisnak vagy átfogónak** nevezhető tényezők, amelyeknek a befolyásolására a helyi-térégi összefogás szereplőinek nincsenek eszközeik. Ezek a tényezők (jelenségek, folyamatok) nem irányíthatóak a helyi szinten meglévő kapacitásokkal, azonban a térség versenyképességét alapvetően határozza meg az ezekhez történő **alkalmazkodás** képessége.

Olyan tényezőkre kell itt gondolni, mint a klímaváltozás, a gazdasági válság vagy az uniós integráció előrehaladása és az ezzel együtt járó jogszabály-harmonizáció, infrastruktúrafejlesztés.

A tényezők második csoportját olyan folyamatok, jelenségek alkotják, amelyek koordinációja nem a helyi-térégi szint szereplőinek kezében van, ugyanakkor a befolyásolás lehetősége nincs elzárva. Ezeket a faktorokat regionálisnak is nevezhetnénk, azonban a földrajzi aspektus nem szükségszerű (gondoljunk a virtuális piacok működési törvényszerűségeire, amelyeknek megfelelően ezekre egy jól megtervezett termékkel a föld bármelyik pontjáról be lehet törni). A térség jövője szempontjából itt, a **mezoszinten** az **innováció**, a szakmai menedzsment és a **kormányzási-koordinációs** adottságok lesznek a meghatározóak. A lényeg, hogy a menedzsment kellő tudással legyen felvértezve, figyelje meg a trendeket, és azokat rugalmasan tudja a helyi szint érdekének megfelelően **felhasználni**.

Végül a tényezők harmadik csoportját az **endogén** adottságok adják. Ezek azok a kapacitások, amelyek bármilyen külső hatás nélkül is a helyi szereplők rendelkezésére állnak, és amelyek egy adott térség arculatát, **identitását** (önazonosságát) képesek meghatározni, miközben ezek alkotják azt a bázist is, amelyre a másik kétfajta tényezőtípusra adott válaszok megfogalmazhatóak.

Nyilvánvaló, hogy helyi szemszögből kizárólag az utolsó tényezőcsoportnak lehetünk autonóm módon a felhasználói, a másik két típusú tényezőre vagy semmilyen ráhatásunk nincs, csak alkalmazkodni tudunk hozzájuk, vagy valamiféle hatásunk van, de nem csak nekünk, hanem számos más szereplőnek is, *akikkel valamilyen módon kompromisszumra kell jutnunk*.

A fentiekre tekintettel az Arrabona EGTC fejlesztési stratégiájának elkészítésekor a fő hangsúlyt az endogén (a térségben eleve is meglévő) adottságok kiaknázására helyeztük, természetesen mindig tekintetbe véve a másik két tényezőtípus hatásmechanizmusait is.

Mit jelent ez a gyakorlatban?

Olyan fejlesztési programot állítottunk össze, ami a globális és a mezoszintű folyamatokat is figyelembe veszi, a versenyképesség biztosítása érdekében ezekre adekvát válaszokat kíván adni, de alapvetően a helyi adottságokra alapoz, és főként olyan beavatkozásokra tesz javaslatot, amelyeket az EGTC (helyi-térségi szintű) együttműködési keretein belül (külső források bevonásával) is meg lehet valósítani.

Az egyes célkitűzések és beavatkozások ezért az Arrabona térségének helyi és helyzeti energiáira épülnek, azokból fejthetők ki, de a globális és nagytérségi folyamatok egyfajta keretet szolgáltatnak a fejlesztésekhez.

1.2. A TERÜLETI KOHÉZIÓ ELVE

Gyakori jelenség térségi fejlesztési stratégiák megfogalmazásánál, hogy számos helyi kezdeményezést individuális projektként kezelnek, miközben az egyes projektek közötti szinergiák nem kerülnek kibontásra. Különösen fennáll a veszélye ennek olyankor, ha viszonylag nagyobb, és több adminisztrációs egységre tagolódó földrajzi területről van szó.

Az Arrabona EGTC stratégiájának készítésénél központi vezérlő elv volt, hogy a fő cél nem a határ menti térségek fejlesztési szükségleteinek pusztán számba vétele és kielégítése, hanem az egész térség közös fejlődését elősegítő adottságokat szervezzük integráns egésszé. A fejlesztési stratégia legfőbb küldetése, hogy erősítse a **gazdasági és társadalmi**, illetve legfőképpen a **területi kohéziót** az EGTC-n belül. Ezért a stratégia nem foglalkozik minden helyi fejlesztési elképzeléssel, ilyen projektötleteket nem fogalmaztunk meg ágazati alapon sem. A program kizárólag azokat a beavatkozási területeket érinti, amelyek – az elvégzett

kohézióvizsgálat eredményeit felhasználva – a kohézió erősítésének esélyét vetítik előre, továbbá valós határon átnyúló aspektussal rendelkeznek.

Mint ahogy a vizsgálatok fókuszában, úgy a tervezési szakasz középpontjában is a területi kohézió áll, azokat a kezdeményezéseket igyekszünk kiemelni, amelyek az együttműködés tartós fennmaradását, a tagönkormányzatok egymásrautaltságát erősítik.

Ezt a megközelítésmódot maga az irányítási (governance) modell (EGTC⁴) is alátámasztja. A vonatkozó rendelet 2007-es hatályba lépése óta négyféle csoportosulást alapítottak a kezdeményezők: a programozási, a projekt-, a hálózati és a határ menti térségfejlesztési EGTC-t. Ez utóbbiból van a legtöbb, és az Arrabona is ezek közé tartozik.

Ezeknek a szervezeteknek (amelyek a határ mindkét vagy mindhárom oldalán önálló jogi személyiséggel rendelkeznek) a legfőbb küldetése, hogy az adott határtérség fejlesztésében, a periférikus helyzet felszámolásában játsszanak meghatározó szerepet. Legitimitásuk alapját az adja, hogy a határ minden oldalán egyenértékűen tudnak beavatkozni, és ez lehetővé teszi, hogy más, államon belüli intézményekhez hasonlóan egy adott régió integrált fejlesztését irányítsák. Amennyiben ezt a küldetésüket nem tudják betölteni, létrehozásuk értelmetlen, működésük céltalan.

A területi kohézió tehát ebben az esetben nem egyszerűen egy laboratóriumi fejlesztési módszertan szervező elve, hanem az adott szervezet működésének és legitimációjának alapja is.

A beavatkozások ezért kizárólag azokra a területekre fókuszálnak, amelyek szükségessé és racionálissá teszik a határon átnyúló, intézményesült együttműködés koordinációját, részvételét az adott probléma megoldásában, s ezáltal a belső kohéziót erősítik.

Az elv alkalmazását mindazonáltal nehezíti, és a szükséges beavatkozások beazonosítását problematikusá teszi az együttműködés által érintett terület szakadozottsága, illetve a szomszédos, vonzáskörzeteiket természetesen a határon áterjesztő nagyvárosokhoz való viszonyának kialakulatlansága. A stratégia ezeket a kérdéseket is érinti, és igyekszik megoldást kínálni rá.

⁴ EGTC: European Grouping of Territorial Cooperation, európai területi együttműködési csoportosulás.

1.3. AZ ÁGAZATI SZEMPONTOK HÁTRASOROLÁSA

Első olvasásra nyilván szokatlan (akár idegen) lesz az alkalmazott módszertan, mivel a beavatkozásokat nem a megszokott célrendszereket felhasználva és ágazati szempontú, tematikus elvek mentén állítottuk össze, hanem az új költségvetési időszak, az új kohéziós politika egyik hívószavát, az **integrált megközelítést** próbáltuk átültetni a gyakorlatba. Mivel olyan kísérleti megoldásról van szó, amelyre példák csak korlátozottan állnak rendelkezésre, előfordulhat, hogy a javasolt integrált (területi) beavatkozások nem mindig jól értelmezhetőek, áttekinthetőek. A cél mindazonáltal az volt, hogy az EGTC számára egy-egy beavatkozás köré szervezve gyűjtsük össze mindazokat a stratégiai jelentőségű tevékenységeket, amelyek a jelzett endogén adottságok minél komplexebb, minél több területet és minél több települést érintő kiaknázását teszik lehetővé.

Ebből a szemszögből nézve az ágazati szempontok csak másodlagos szerepet játszanak, és a legfontosabb a köztük megfigyelhető szinergikus hatások felmutatása.

A stratégia tehát nem ágazati alprogramokat, hanem úgynevezett integrált beavatkozásokat (IB) tartalmaz, amelyek megvalósítása ahhoz hasonló, ahogyan egy területi operatív programot bonyolítanak le. Mindez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy ezeknek a programoknak nincs ágazati relevanciája, sőt! Az új költségvetési időszak kohéziós politikai rendeletei által szorgalmazott **integrált területi beruházások** (ITB) módszertana alapján ezeknek a beavatkozásoknak alkalmasaknak kell lenniük az érintett országok eltérő programjai által biztosított források bevonására is. Tehát nem kizárólag a magyar-szlovák CBC-programban lehet gondolkodni, hanem a két állam által egyénileg szétosztott egyéb (pl. infrastruktúrafejlesztési, gazdasági, szociális) uniós és nemzeti forrásokban is. Ezeknek a kezdeményezések még akkor is van hasznuk az integrált megközelítés alkalmazásának köszönhetően, ha az érintett államok nem biztosítják az ITB-k megvalósításához szükséges main stream források dedikálását, mivel lehetőséget biztosítanak az egyes projektelemek nem CBC-alapoknál történő megpályázására is.

1.4. AZ INNOVÁCIÓ ELVE

A stratégia elkészítésének keretét szolgáló globális folyamatok és jelenségek, amelyek az Európai Unióban is az EU 2020 stratégia elfogadását, valamint az új kohéziós politika meghirdetését tették szükségessé, nem kedveznek a hagyományos megoldásoknak. A

klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás szempontjából – tekintettel annak unikális volta – nincsenek is hagyományos válaszaink.

Amennyiben egy adott térség szeretné megőrizni népességmegtartó erejét, akkor annak képesnek kell lennie újszerű válaszokat megfogalmazni az újszerű problémákra.

Az EGTC ezt az innovatív vonatkozást már a szervezeti szinten is megjeleníti, amennyiben a fejlesztési, térszerveződési értelemben sok szempontból elválasztott határtérségek foglalkoztatási és környezeti problémáira közös válaszokat kíván és képes adni. A **szervezeti innováció** abban is megmutatkozik, hogy a csoportosulások az adott határtérségben meglévő, de az adminisztratív határok miatt szabdalt területi tőkét tudják kibontani a határtérségek egymás irányában történő megnyitásával, a komplementer előnyök kölcsönös kihasználásával. Mivel ezt a szervezeti integráció szintjén teszik, természetes módon mozdítják elő a területi kohéziót, és hozzák működésbe az adott régió saját területi tőkéjét.

A stratégia azonban a fentiek mellett innovációt jelent a **módszertanban**, amennyiben az ágazati megközelítés helyett kizárólag a kohéziós szempontokra koncentrál, ezeket erősíti; valamint a **tartalomban** is. A megfogalmazódó kihívásokra igyekszik adekvát, előre mutató válaszokat megfogalmazni. A tartalmi innováció ugyanakkor nem azt jelenti, hogy teljesen új dolgokat fogalmazzunk meg. Az innováció mindig is abban áll, hogy meglévő dolgokat új szerkezetben tudunk összeilleszteni.

1.5. INTEGRÁLT TERÜLETI MEGKÖZELÍTÉS

Az Európai Unió kohéziós politikájának egyik központi gondolata az integrált stratégiai megközelítés fontossága. „A fenntarthatóság, a versenyképesség és a társadalmi kohézió közötti optimális egyensúly a területek integrált fejlesztése útján valósítható meg.”⁵

Az integrált megközelítés lényege, hogy ha egy adott térség fejlesztéséhez több, egymással összefüggő, de ugyanazon operatív program keretében nem támogatható beavatkozásra van szükség, akkor ezeket a beavatkozásokat egy nagyobb projektcsomagba lehet szervezni, és az egyes elemeket egymással párhuzamosan, a folyamat közös menedzselése mellett lehet

⁵ Az Európai Unió Területi Agendája 2020. Egy sokszínű régiókból álló, befogadó, intelligens és fenntartható Európa felé (továbbiakban TA2020). A területi tervezésért és területfejlesztésért felelős miniszterek 2011. május 19-én, Gödöllőn tartott informális ülésén született megállapodás.

megvalósítani. Így elkerülhetőek az olyan anomáliák, hogy az ipari parki beruházások pl. elkészülnek, de az ipari parki bekötő útra nem sikerül pályázni; vagy egy turisztikai látványosság (pl. élménypark) elkészül, de a szállásokat célzó fejlesztésre nem jut pályázati pénz.

Az integrált megközelítés érvényesítése érdekében a kohéziós politikában egy új, innovatív eszköz jelent meg, az integrált területi beruházás (ITB), amelyet elsőként a 2014-2020 közötti programozási időszakban használhatnak a projektgazdák. Az eszközt eredetileg a városfejlesztési kezdeményezések összehangolására alkották meg, de az új kohéziós politikát szabályozó rendeletek elkészítése során kiterjesztették a regionális (tehát a konkrét városi szintet meghaladó) integrált beavatkozásokra is.

Az új eszköz alkalmazásáról az ún. közös (vagy általános) rendelet⁶ 36. cikke rendelkezik:

„Amennyiben az ESZA-rendelet 12. cikkének (1) bekezdésében említett városfejlesztési stratégia vagy más területi stratégia vagy megállapodás egy vagy több operatív program több prioritási tengelyéhez tartozó, az ESZA-ból, az ERFA-ból vagy a Kohéziós Alapból származó beruházások bevonásával integrált megközelítést igényel, a tevékenységet integrált területi beruházásként (ITB) lehet végrehajtani.”

Az idézett rendelkezés utolsó előtti szavát a rendelet véglegesítésének fázisában módosították 'kell'-ről 'lehet'-re. Ezzel a lépéssel az operatív programokban nem vált kötelezővé az ITB, mint eszköz lehetőségének a biztosítása. Az Arrabona EGTC stratégiája megvalósításának legfőbb forrását jelentő, a 2014-2020 időszakra vonatkozó Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program (HUSK) nem ad lehetőséget az általános rendelkezések szerinti integrált területi beruházások konkrét alkalmazására, ugyanakkor nem is zárja ki a megközelítés logikájának alkalmazását.

Ez különösen azért fontos, mert minden egyes határon átnyúló együttműködési operatív program, így a HUSK pénzügyi keretének 80%-át is 4 kiválasztott prioritási területre kell majd elkölteni. A prioritások meghatározása azt is jelenti, hogy a kiválasztott 4 prioritástól eltérő

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

tartalmú projekteket csak a fennmaradó 20% terhére lehet megvalósítani. A prioritásokat a tematikus koncentráció elvének megfelelően az alábbi 11 tematikus célterület⁷ közül kell kiválasztani:

1. a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése;
2. az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása;
3. a kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése;
4. az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;
5. az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása;
6. a környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;
7. a fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban;
8. a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása;
9. a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;
10. az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében;
11. a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulás.

A 2014-2020-as HUSK CBC programozás jelen állása szerint a program prioritásai a 6-os, 7-es, 8-as és 11-es tematikus célkitűzéséhez kapcsolódnak. Az Arrabona EGTC térségének adottságai és fejlesztési szükségletei azonban csak részben vannak fedésben ezekkel a célkitűzésekkel, így elkerülhetetlen, hogy a térség átfogó céljainak helyi szintű megvalósítása során a különböző nemzeti operatív programok forrásai a stratégiaalkotás során figyelembevételre a megvalósítás során pedig felhasználásra kerüljenek. Az Arrabona EGTC stratégiája ezért ugyan nem tartalmaz az általános rendelkezés szerinti integrált területi beruházásokat, mégis felépítését áthatja a kohéziós politika új, integrált megközelítése.

⁷ Általános rendelkezések, 9. cikk

Az Arrabona EGTC stratégiájában javasolt integrált fejlesztési beavatkozás-csomagok olyan kisebb léptékű programok, amelyek egyrészt a térség érdekeit összehangoló koncepcionális tevékenységekből, másrészt ezen összehangolt fejlesztési elképzelések lokális megvalósítását szolgáló projektekből állnak. A térségi koncepcióalkotások, az érdekek összehangolása, valamint az együttműködések jelentős része a HUSK-ból finanszírozhatóak lesznek. A beavatkozás-csomagok további elemei, melyek az átfogó célok helyi szintű feltételeit kívánják biztosítani, a HUSK mellett sok esetben a különböző operatív programok kiírásaihoz kapcsolódóvá válnak finanszírozhatóvá.

Az integrált fejlesztési beavatkozás-csomagok megvalósítása számos érintett partner összehangolt, együttes fellépését tételezi fel, ami már a tervezési időszakban is komoly feladatokat ró a felekre.

Az integrált fejlesztési beavatkozás-csomagok összeállítását az alábbi lépésekben lehet összefoglalni:

- a) az adott térségben érintett szereplők fejlesztési elképzeléseinek feltárása (beleértve a már rendelkezésre álló tervezési dokumentumok számba vételét), erre alapozva egy integrált stratégia elkészítése;
- b) a fejlesztési elképzelések közötti kapcsolódási pontok, szinergiák beazonosítása;
- c) az érintett felek bevonásával egyeztetések lefolytatása, az integrált fejlesztési beavatkozás-csomagok elemeinek és az együttműködésben részt venni szándékozók beazonosítása végett;
- d) beavatkozás-csomagok tartalmi szerkezetének összeállítása (beleértve a műszaki tervek elkészítését is);
- e) a beavatkozás-csomagok irányítási struktúrájának összeállítása;
- f) költségterv, pénzügyi allokációs terv és ütemterv készítése minden egyes projekthez és a beavatkozás-csomagok egészéhez;
- g) az integrált fejlesztési beavatkozás-csomagok összesített projektleírásának kidolgozása;
- h) a résztvevő partnerek közötti szerződés megkötése a megvalósításról.

Az integrált megközelítéssel összeállított fejlesztési beavatkozás-csomagok tartalmával kapcsolatos elvárások:

- a tervezett beavatkozások ex-ante igazolása;
- területi és tematikus célkitűzések beazonosítása;
- tervezett intézkedések és tevékenységek ismertetése;
- a tematikus akciók közötti szinergia bemutatása;
- a feladatmegosztás, a menedzsment és a kapacitásépítésre vonatkozó igények;
- vállalt indikátorok;
- monitoring- és értékelési eljárások.

Az integrált fejlesztési beavatkozás-csomagok összeállítása egy rendkívül összetett, számos szereplő aktív együttműködését feltételező előkészítő folyamat, amelynek azonban az eredménye minden esetben egy a területi igényeket átfogóan és megfelelő színvonalon megjelenítő, megvalósítható, integrált program, amelynek projektelemei egymásra épülnek, egymást erősítik, ezáltal hozzájárulva a kohézió magasabb szintjéhez.

A határon átnyúló integrált fejlesztési elképzelések menedzselésére a legmegfelelőbb eszköz az EGTC, hiszen a határ mindkét oldalán önálló jogi személyiséggel bír, s bár a székhely korlátozza abban, hogy mindkét ország nemzeti szintű operatív programjaiban részt vegyen, a részt vevő felek munkájának koordinálását, valamint a konkrét határon átnyúló beruházások megvalósítását menedzselheti.

Jelen stratégiában három integrált megközelítésű fejlesztési beavatkozás-csomag elkészítésére teszünk javaslatot, ezek alapjainak lefektetésével. Annak ellenére, hogy a HUSK programozás jelenlegi állását tekintve kimondott, szabályos határon átnyúló ITB-k megvalósítására nem lesz mód, a stratégia beavatkozás-rendszerének kidolgozása során mégis az ITB-logikát követtük, hiszen ezáltal (még ha más megnevezéssel és szabályozással is valósulnak meg a csomagok) világosabbá tehetők az együttműködés kohézióját erősítő beavatkozások közti szinergikus kapcsolatok. Míg a stratégia határon átnyúló elemei a CBC programból finanszírozhatóak, addig a beavatkozás-csomagok lokális elemei önálló projektként is megvalósíthatóak, amennyiben a határon átnyúló ITB-k megvalósítását a releváns programok nem teszik lehetővé. Így ha más megnevezéssel és megvalósítási mozgástérrel is, de a területileg és ágazatilag integrált beavatkozások logikáját e kedvezőtlen programozási körülmények ellenére is kívánatosnak, követendőnek ítéljük.

2. A TERVEZETT FEJLESZTÉSEK CÉLJAI

A stratégia célrendszerét a fentiekre tekintettel az határozza meg, hogy

- milyen helyi és helyzeti energiákra építhető a jövő;
- ezekhez kapcsolódóan milyen várakozások és potenciálok fogalmazódtak meg a kohézióvizsgálat készítése és a helyszíni bejárás során;
- ezek között hogyan teremthető meg az EGTC területére kiható szinergia;
- miként lehet ezeket az energiákat (a területi tőkét) felhasználni a globális és mezoszintű kihívások innovatív megválaszolásához.

A célkitűzések teljesülésének szintjét a szervezeti-irányítási (governance) keretek alakulása szeizmográfként jelzi, amelyre vonatkozóan három különféle forgatókönyvet vázolhatunk fel.

2.1. A FEJLESZTÉSEK FORGATÓKÖNYVEI

Az **eróziós forgatókönyv** értelmében az EGTC nem fogja tudni ellátni azt a szerepet, amelyre létrehozták. Nem tudja majd integrálni a szervezet más és más adottságokkal és lehetőségekkel rendelkező tagönkormányzatait; vagy nem lesz képes valós, határon átnyúló fejlesztéseket megvalósítani; vagy egy szűk körre korlátozódik majd a beavatkozások haszna, a tagság nagy része nem érzékeli az együttműködés jótékony hatásait. A tagok inkább nemzetállami keretek között keresnek forrásokat fejlesztési céljaikhoz, a belső kapcsok meglazulnak, és (várhatóan a perifériák felől) megkezdődik a tagok kiválása az együttműködésből. A közgazdaságtanból ismert modell a „haldokló szeminárium”, amely az erodálódó közösségeket jellemző folyamat: amikor a kilépők aránya elér egy bizonyos kritikus tömeget, akkor a szervezet egyszerűen szétesik.

Az eróziós forgatókönyv elkerülésének feltétele, hogy az EGTC *megőrizze legitimitását és vonzerejét* az azt alkotó tagok képviselői előtt. Ennek számos, a jelen stratégián túlmutató feltétele van, itt most csak arra szorítkozunk, hogy a fejlesztési vonatkozásokról szólunk.

A legfontosabb, hogy a fejlesztések a lehető legtöbb tagönkormányzatot érintsék. Gyakori területfejlesztési hiba, hogy a vezető települések kiemelése mellett elsikkad a hinterland fejlesztése, amelynek résztvevői így csak befizetői lesznek az együttműködésnek, kifizetés nélkül. Ezt a problémát egyrészt úgy lehet kezelni, hogy a *fejlesztési elképzelések összehangolására és a megvalósításuk során az együttműködésre kell koncentrálni*, amelyek

minél több önkormányzatot érintenek; másrészt azt a funkciókompenzációt, amelyet a közép- és kisvárosok a nagyvárosokkal szemben szeretnének megvalósítani, az alsóbb szinteken is érvényesítjük: nem kell minden fejlesztésnek, minden intézménynek az alcentrumokban sűrűsödnie. Különösen igaz ez az innováció alapú beavatkozásokra, hiszen a világháló segítségével ma már periférikus térségekben is aktív fejlesztő munka folyhat.

Az erodálódás elkerülésének másik feltétele a *belső társadalmi kapcsolatok erősítése*. Minél több szálon kapcsolódnak egymáshoz a régió szereplői, annál kisebb az esélye a lemorzsolódásnak. Napjainkban egyre több tapasztalat halmozódik fel a határ mind a két oldalán, elkezdődött a tér fokozatos mentális kinyílása; jelentős határon átnyúló társadalmi mozgások, tapasztalatszerzések indultak be. A társadalmi kapcsolatok erősítése végett aktív hálózatfejlesztési, közösségépítési munkát kell végezni, a kölcsönös tartózkodás szellemiségét meg kell haladni.

A fentiekre tekintettel a stratégia célrendszerét úgy kell megfogalmazni, hogy a közös, a határtól függetlenül mindkét oldalon meglévő adottságokra és problémákra fókuszáljon; adjon ezekre komplementer előnyöket biztosító válaszokat; és erősítse az együttműködés belső kohézióját.

A **maximalista forgatókönyv** azzal számol, hogy az EGTC nem egyszerűen betölti az alapításakor megfogalmazott céljait, hanem az egész nagytérség fő szervező erejévé válik, és az együttműködés regionális központjainak közelségét kihasználva nem csak alkalmazkodik, hanem aktívan alakítja az Arrabona-térség szerepköreit. A határtérség kohéziója magas szintet ér el, ezáltal a munkaerő-piaci, szolgáltatásszervezésbeli és mentális akadályok fokozatosan lebomlanak, és a csoportosulás területe az egész szlovák-magyar határszakasz messze legdinamikusabb része marad. A határtérség úttörő szerepet tölt be az innovációk létrehozása, a kohézió minden aspektusára kiterjedő jó határon átnyúló együttműködési gyakorlatok kapcsán. A *mintatérséggé válás* lehetővé teszi, hogy az EGTC-hez egyre több, a belső tagterületből jelenleg még hiányzó település csatlakozzon, és növekedjen a csoportosulás külső elismertsége, térszervező ereje. Ennek a forgatókönyvnek a bekövetkeztére első lépésben akkor van lehetőség, ha az EGTC olyan, ma még összehangolatlan funkciókat tud a térségében határon átnyúló rendszerbe szervezni, amelyek egy jobb területi gazdaságosság és a közös előnyök révén a határon átnyúló partnerséget szükségessé és kifizetődővé teszik.

Az **optimális forgatókönyv** alapján a csoportosulás képes lesz lehetőségeihez mérten kihasználni a globális szinten jelentkező gazdasági szerkezetváltást, megoldani a települési funkciók határon átnyúló összehangolását és hozzájárulni a társadalmi integráció felgyorsításához. E scenárió értelmében a jelenlegi együttműködési tér megalapozza a tudás-intenzív gazdaság kialakítását, a smart city koncepció minél több elemének érvényesülését, valamint a társadalmi csoportok valódi közösségekké fejlesztését.

Az optimális forgatókönyv bekövetkezte nagyban függ attól, *sikerül-e kellően integrált határon átnyúló területfejlesztési tevékenységet folytatni egy vidéki és urbánus tereket magába foglaló, határon átnyúló nagyvárosi térségben*, elsősorban az alábbi célállapotok elérése érdekében:

- a tudás-intenzív gazdasági tevékenységek meghonosodnak az innovációs környezet megteremtésével, illetve a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő regionális munkaerő-piac feltételeinek megalapozásával (határon átnyúló innovációs környezet, határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség formálódása);
- közszolgáltatások és a piaci alapú szolgáltatások megalapozzák a településhálózati funkcionális együttműködéseket, melyek révén egy harmonikus város-vidék partnerség feltételei teremthetők meg kihasználva az együttműködési tér területi tőkáját, a funkcionális városi térségek integratív erejét (határon átnyúló aktív turisztikai és rekreációs övezet, határon átnyúló közösségi közlekedési rendszer, határon átnyúló egészségügyi térség formálódása);
- a fejlesztési elképzelések összehangolása regionális és határon átnyúló módon is megvalósul, nem csak helyi szinten (az időszápolási és a lakhatási problémák kezelése, a sportintézmények közös hasznosítása, határon átnyúló ipari-logisztikai övezet formálódása);
- a környezetügyi együttműködések a fenntarthatóság elvének minél elmélyültebb integrációját szolgálják a társadalom és a gazdaság mindennapi működésében;
- végül, de nem utolsó sorban aktív, legalább középtávra szóló, intézményesült és előremutató határon átnyúló interetnikus és közösségépítő kapcsolatok generálódnak, melyek révén a határtérség belső összetartozása és külső megjelenítése (a tagtelepülések társadalmi kohéziója) mellett a határon átnyúló együttműködésekben való részvétel képessége is javul.

2.2. A CÉLRENDSZER ENDOGÉN FORRÁSAI

A fenti elveknek és a kohézióvizsgálat eredményeinek megfelelően az EGTC fejlesztési céljait az alábbi helyi és helyzeti energiákra alapozva látjuk megfogalmazhatóknak.

2.2.1. MUNKAERŐ

A határtérség mindenkori munkaereje – szorosan összekapcsolódva az oktatási intézmények és a vállalatok adottságaival – a tudás- és technológia-intenzív gazdaság megteremtéséhez szükséges munkakínálat biztosításával kapcsolatban kiemelten fontos belső humán erőforrás. A határtérség jövője nagymértékben azon múlik, hatékonyan össze tudja-e hangolni, illetve működtetni tudja-e a különböző területileg integrált, határon átnyúló munkaerő-piaci akciókat, szakképzési rendszereket és életpályamodelleket.

A határtérség gazdaságának tudás-intenzívvé válása minőségi, míg a húzóágazatok multiplikátor hatása mennyiségi szempontból igényel mind több és kvalifikáltabb munkavállalót. Az Arrabona EGTC számára egyre fokozottabban jelentkező adottság a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő munkaerő hiánya, ezért kritikusan fontos az erőforrást jelentő és már továbbhasznosítható pozitív tapasztalatokat eredményező duális szakképzési rendszer, illetve a győri Autóipari Életpályamodell határon átnyúló logikával történő fejlesztése, kibővítése.

A mennyiségi és minőségi munkaerő-igény kielégítése számára alapot nyújt a határon átnyúló munkaerő-migráció megkönnyítésének lehetősége, illetve a szakember-utánpótlás terén a képző intézmények, az önkormányzatok és a munkavállalók közti együttműködések ösztönzése beleértve a csereprogramok támogatását. A munkaerő-migrációt támogató tényezők közé tartozik Győr és Pozsony nagy foglalkoztatóinak határhoz való közelsége, a szabad munkavállalás lehetősége, a magyar nyelvismeret, a magyarországinál magasabb munkanélküliségi ráta a Csallóközben és a fokozódó regionális munkaerőhiány. A szakképző intézmények és gyakorlati helyek eltérő képzési és gyakornoki kínálata határon átnyúló módon összehangolva már pozitív adottságként értelmezhető.

A határon átnyúló együttműködés összességében tehát építhet a határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség kialakításának lehetőségére.

2.2.2. FÖLDRAJZI FEKVÉS

A határtérség földrajzi fekvése számos ponton nyújt kedvező adottságokat a területi stratégia célrendszerének megalapozásához.

Az Arrabona EGTC egyik legfőbb erőforrása az a helyzeti energia, mely településhálózati csomóponti szerepéből, továbbá a közép-európai határon átnyúló többközpontú nagyvárosi térség (CENTROPE) potenciáljához való kapcsolódásból származik. Ez azt jelenti, hogy az Arrabona EGTC tágabb térsége bővelkedik határon átnyúló természetes vonzáskörzeti potenciálokban, és megvan a közös térkapcsolatok hagyománya. A határtérségben egy ideális településhálózati struktúrára lehet építeni.

A kedvező fekvés nyomán reális lehetőségek vannak a határ menti városi funkciók, szolgáltatási területek összehangolására, a komplementer és közös infrastrukturális, valamint természeti adottságokra alapozva egy jobb területi gazdaságosság elérésére. Ezt segítik azok a sajátos, hatékonyságnövelési céllal létrehozott intézményi társulások, melyek a feladat- és funkciómegosztást szolgálják (közös oktatási, szociális, kulturális intézmények stb.).

A Bécs–Pozsony–Győr háromszög európai jelentőségű határon átnyúló többközpontú metropolisz térség, illetve ezen belül Pozsony és Győr határon átnyúló agglomerációja és vonzáskörzete kimondottan kedvez a turisztikai funkciómegosztásnak, a közszolgáltatási együttműködéseknek (beleértve a közösségi közlekedést és az egészségügyet), továbbá a szociális szférát, az idősellátást, a lakásszektor, a sportot és a gazdasági infrastruktúrát átfogó fejlesztési elképzelések összehangolásának.

A Győr tágabb környezetére jellemző közel ötszázezer főt számláló határon átnyúló nagyvárosi régió kellő tömeget képez a térségi szinten összehangolt közszolgáltatás-fejlesztésre. A határon átnyúló szemlélet meghonosításával az egymásra épülő szolgáltatási kínálat megteremtésére, a funkciókhoz való hozzáférésben rejlő egyenlőtlenségek csökkentésére, a szolgáltatásokat biztosító ellátórendszer tagjai közti információáramlás ösztönzésére van mód a kohézió erősítése érdekében.

Szintén a határon átnyúló logika esetén érvényesíthető az az adottság, hogyha a meglévő természetes határon átnyúló nagyvárosi vonzáskörzeti potenciálok és területfejlesztési hatásai jobban kapcsolhatóvá válhatnak az együttműködés alsóbb hierarchiájú településkapcsolati rendszerével. Adottak a feltételek egy határon átnyúló harmonikus város-

vidék partnerség kialakításához, melyre már vannak is kezdeményezések. Az Arrabona-térség térszerkezeti szempontból a környező nagyvárosi rendszerbe helyezkedik, és ilyen megközelítésben földrajzi fekvési adottságai nyomán területe nagyvárosi funkcionális puffer zóna részeként fejleszthető.

Az Arrabona EGTC és tágabb környezete nem csak szerves része annak a Budapest–Bécs–Pozsony által alkotott metropolisz-térségnek, mely ma Közép-Európa legdinamikusabban fejlődő területe, hanem egyben, kiváló táji adottságainak köszönhetően környezetügyi és turisztikai együttműködésekre ad alapot. Egy olyan túlnyomórészt rurális jellegű, de Győr és a közeli Pozsony révén a nagyvárosi funkciókat sem nélkülöző térségről van szó, ahol a vidék és a város turisztikai szempontból pozitív szimbiózisa bontakoztatható ki. A rurális-urbánus kettősség idegenforgalmi potenciálja igen kedvező, mivel a térben egyenlőtlenül eloszló adottságok programcsomagokba szervezve kellő turisztikai desztináció menedzsment segítségével egy határon átnyúló aktív turisztikai térségbe integrálhatók. Határon átnyúló logikával lehetőség adódik, hogy a nagyobb városok gazdag programkínálatai (sportrendezvények, fesztiválok, múzeumok, színház stb.) és a kisebb települések zajos városi közegből való kiszabadulásra, nyugodt pihenésre helyszínt biztosító változatos táji és természeti adottságai egységes rendszerbe szerveződjenek.

Végül, de nem utolsósorban a különböző közösségi és piaci alapú szolgáltatások számára kedvező, hogy azokat a hármashatárhoz való közelségből eredően Ausztria magas költséssel és fizetőképes kereslettel rendelkező turistái és vállalkozásai is igénybe vehetik, tovább javítva a turisztikai bevételeket és a területi gazdaságosságot.

2.2.3. VÁLLALKOZÁSOK

A határtérségben jelenlévő vállalkozások és üzleti környezetük jellemzői alapvetően befolyásolják, milyen fejlesztési célokat lehet és érdemes kitűznie az Arrabona EGTC-nek a gazdasági kohézió erősítése terén.

A határtérség tagtelepülései egy gazdaságilag fejlett, dinamikus peremtérséget alkotnak közvetlenül kapcsolódva Európa dinamikus magterületéhez. Az EGTC környezetében már a piacgazdasági átmenet kezdetén tőkeerős transznacionális vállalatok hoztak létre telephelyeket. A gyakran zöldmezős, exportorientált beruházások révén megjelent vállalkozások a későbbi növekedést is megalapozó húzóágazatok képviselőiként komoly

gazdasági erőt hordoznak. Ezek közül az Arrabona EGTC különösen támaszkodhat az autóiipari nagyvállalatokra, melyek alapvetően határozzák meg a határtérség gazdasági kilátásait, de ezeknél is fontosabbak azok a még csak éledező KKV-kapcsolatok, melyek jelentős potenciált tartogatnak.

A határ mindkét oldala számára közös adottság és lehetőség a közép-európai járműgyártás súlypontjának fokozatos keletre tolódásával a Csehország és Lengyelország egyes régióit is magába foglaló közép-európai autóiipari csomóponti térséghez való kapcsolódás.

Az egyes vállalkozások gazdasági tevékenysége egyre kevésbé illeszkedik a nemzetgazdaságok határaihoz. Az Arrabona EGTC környezetében egy határon átnyúló hálózati gazdaság keretei között folytatják gazdasági tevékenységeiket a fokozatosan összekapcsolódó vállalkozások. E rendszerben mind nagyobb igény van a vállalatközi kapcsolatok bővítésére, mivel a versenyképesség egyik fokmérője már ma is a kapcsolati tőke, illetve a beszállítói hálózatokba és a klaszterszerveződésekbe való bekapcsolódás szintje.

A gazdasági kohézió erősítését még hátráltatja, hogy a határ két oldalán lévő gazdasági szereplők kevés információval rendelkeznek egymásról, és nem jellemzők a KKV szektor szereplői közti együttműködések. A magyar és szlovák vállalkozások között kevés kapcsolat van, ezért határon átnyúló beavatkozások indíthatók a partnerségek kialakítása érdekében.

Általánosságban az Arrabona EGTC térségében nincsenek jelentős eltérések a gazdaság szereplőinek elterjedtségét tekintve, a vállalkozássűrűség kedvező, és gyakran tekinthetők a legalább 250 fős foglalkoztatotti létszámmal rendelkező vállalkozások, melyek gazdasági húzóerejére építeni lehet.

A határon átnyúló együttműködésre alapot ad, hogy az államhatár elválasztja egymástól a magyar vidéki térségek agrártevékenységet folytató számos kisvállalkozását és a szlovák oldal építőipari vagy kereskedelmi, logisztikai és szálláshely-szolgáltatási dominanciájú vállalkozói szektorát. Ezt a területi specializációt az Arrabona EGTC is kihasználhatja a komplementer adottságokra építve.

A határtérség gazdasági kohézióját nagymértékben fogja meghatározni, hogy hogyan és milyen hatékonysággal sikerül közösen növelni a hozzáadott értéket. Mindezek érdekében egyre nagyobb igény mutatkozik egy innovációs környezet létrehozására, a kutatás-fejlesztési ráfordítások növelésére, a tudás-intenzív ágazatok összehangolt támogatására. Érdemes

alapozni a már meglévő információ-, tudás- és technológiaátadási jó gyakorlatokra és példákra, melyek a vállalatok, az akadémiai szféra és az önkormányzatok között alakultak ki az innovációk kifejlesztése és alkalmazása terén, az információs gazdaság és tudásalapú társadalom elérése céljából.

Közösen kiaknázható adottság, hogy a térség gazdaságát meghatározó vállalkozások tevékenysége a munka-intenzív felől a tudás-intenzív felé mozdult el. Az extenzív növekedés kifulladásával az intelligens növekedésre fókuszáló fejlesztési elképzelések kerülnek előtérbe.

Miközben az agrárszektor és a könnyűipar visszaszorult, a termelésközpontú gazdaság helyett mindkét országban előrehaladt a szolgáltató szektor bővülése. Az előbb említett terciarizáció nyomán a magyar oldalon Győr és Mosonmagyaróvár vonzáskörzetében a gazdasági társaságok legnagyobb számban már a magas hozzáadott értékkel bíró szolgáltató szektorban, illetve a kutatás-fejlesztésben működnek (pénzügyi, biztosítási, ingatlanügyi, illetve műszaki és tudományos tevékenységek). A szlovákiai oldalon viszont a szálláshely-szolgáltatás, a logisztika és a kereskedelem képvisel arányaiban nagyobb súlyt.

Összességében a határ mindkét oldalán jellemző, számos területre kiterjedő közös gazdasági adottságok és érdekek lehetővé teszik, hogy az egyedi erősségek komplementaritásának kiaknázása érvényesüljön az Arrabona EGTC területén. Ezzel párhuzamosan a hasonló gazdaságszerkezet ösztönözheti a térség vállalkozói szektorában az együttműködést, ami fokozottabb specializációt és munkamegosztást eredményezhetne, ez pedig javuló versenyképességet és termelékenységét hozhat a vállalkozók számára. A specializáció emellett a tudás specializációját is eredményezné, ugyanakkor az együttműködések sűrű hálózata lehetőséget teremtene a tudás áramlására. Ez az új vállalkozói környezet pedig kedvez az innovációk közös kifejlesztésének, adaptálásának és terjesztésének.

2.2.4. TÁRSADALMI KAPCSOLATI POTENCIÁL

A határon átnyúló együttműködések tekintetében nem elhanyagolható jelentőségű közösségfejlesztési adottságokat rejt a társadalmi kapcsolati potenciál. A people-to-people típusú együttműködések nem pusztán a társadalmi kohézióhoz járulhatnak hozzá, hanem a partnerkeresés, a projektgenerálás is könnyebbé válik a szomszédos térségek és lakóinak megismerésével. Az Arrabona határtérsége kedvez a kreatív és kulturális ipari

együttműködéseknek, a személyes megismerésen keresztül a más jellegű kooperációkhoz szükséges kapcsolati tőke felhalmozásának.

A társadalmi kohézió erősítésének fontos eleme a már meglévő, térségen belüli testvértelepülési kapcsolatrendszer. A települések és különböző civilek közötti kapcsolattartás jellege igen sokszínű. A leggyakoribb az önkormányzatok és különböző civil szervezetek közötti sport és kulturális érintkezés, melyre már rövidtávon is kohézióerősítő tevékenységek sora építhető.

A regionális identitástudat megerősítését és a mentális határok lebontását jelenleg elsősorban Győr kulturális és sport élete szervezi aktívan, ezért a későbbi kapcsolatok fejlesztése terén a különböző civil csoportok és önkormányzatok közti együttműködésekben alapozni lehet az EGTC kulturális és sportközpontjának meglévő, illetve kialakuló infrastruktúrájára, kapcsolatrendszerére.

Kulturális területen közös programok rendezése, énekegyüttesek, néptáncscsoportok egymás rendezvényein való kölcsönös megjelenése, egyes alapfokú oktatási intézmények programjainak összehangolása jelenti az együttműködés alapját. Az oktatási intézményekre jellemző, hogy közösen szerveznek tanulmányi versenyeket, sportrendezvényeket, szakmai tapasztalatcseréket akár határon átnyúló jelleggel. A hangversenyek, vendéglőadások már ma is az emberek közötti személyes kapcsolatok kialakulását, erősítését segítik csakúgy, mint a határon átnyúló tűzoltó, polgárőr egyesületek, sportkörök közötti partnerségek, melyek szintén igen aktívak a térségben.

Nem szabad megfeledkezni, hogy az Arrabona-térség települési szintű kapcsolatrendszerét nemcsak intézményesült (testvértelepülési) együttműködések jellemzik, hanem nagy számban informális, a kapcsolatfelvétel fázisában tartó, csupán egyes civil szervezetek közötti, vagy kizárólag egy-egy projekt megvalósítása érdekében létrejövő együttműködések is. Ezek a kapcsolattartások tovább mélyítve további fejlesztéseket generálhatnak.

Kitüntetett adottságok adódnak a határtérségben együtt élő etnikumok közös értékeiből, kapcsolataiból, s az ezekből származó előnyökből. A kettős nyelvtudással és esetenként kettős identitással rendelkező társadalmi csoportok hídszerepet tölthetnek be a társadalmi csoportok között mintegy katalizálva a társadalmi kohézió erősítését célzó együttműködések.

Jelentős társadalmi kapcsolati potenciálként érvényesül a térség hagyományosan változatos etnikai szövete. A határtérség adta kulturális alapra nagy eséllyel építhető egy számos összeköttetéssel rendelkező, a nemzeti különbözöséget tisztelő és abból merítő koherens térségfejlesztés.

2.3. A STRATÉGIA CÉLRENDSZERE

A stratégia célrendszerének kialakításakor azokból a kihívásokból indultunk ki, amelyekre az EGTC-nek mint határon átnyúló fejlesztési szervezetnek a jövőben válaszolnia kell. Ezek a kihívások három szinten (globális, mezo és helyi) fogalmazódnak meg, utóbbi alatt az EGTC közvetlen térségét értve. A challenge and response (kihívás és válasz) módszer előnye, hogy nem a SWOT-elemzésektől megszokott, statikus, strukturált felsorolását adja az adott térség erősségeinek és gyengeségeinek, hanem az időben felmerülő területi kihívásokat azonosítja, és ezekhez rendel lehetséges válaszokat. Az egyes válaszok jelennek meg mint fejlesztési célkitűzések, amelyek elérésének eszközei nem individuális projektek vagy beavatkozások lesznek, hanem az általunk javasolt, integrált beavatkozások, amelyek komplex programokként is felfoghatóak.

A célrendszer ezen kívül reflektál azokra a helyi / endogén adottságokra is, amelyeket korábban ismertettünk, és amelyek az egyes integrált beavatkozások megvalósításához a szükséges háttérrel biztosítják.

Mivel az elmúlt két és fél évtizedben a határtérség a gazdasági globalizáció és az európai integráció révén határon átnyúló tőke-, tudás- és technológiaáramlásokon keresztül különféle vállalati együttműködések képében egyre szorosabban összekapcsolódott a világ és ezen belül a nyugat-európai magterület gazdasági szereplőivel, és érvényesülnek azok az összeurópai és világgazdasági tendenciák, melyek a térséget leginkább a gazdasági szerkezetátalakulás révén érintik, a kihívások **globális szintjén** fogalmazódik meg a gazdasági szerkezetváltás. E globális kihívásra válaszként – látva a telepítő tényezők között a határon átnyúló gazdasági együttműködések és az innovációs környezet kialakításának felértékelődését – a hozzáadott érték növelése adható. A beavatkozások szintjén ennek érdekében egy tudás-intenzív gazdaság elnevezésű csomagot határoz meg a stratégia.

1. táblázat: Az Arrabona régiójának fejlesztési célrendszere

Kihívások szintje	Globális	Mezszint	Helyi szint
Kihívások	Gazdasági szerkezetváltás	Összehangolatlan határ menti települési funkciók	Vontatott társadalmi integráció és kölcsönös ismerethiány
Célkitűzések szintje, válaszok	A hozzáadott érték növelése	Határon átnyúló szolgáltatási rendszer kialakítása	Társadalmi kohézió erősítése
Beavatkozások szintje	Tudás-intenzív gazdaság beavatkozás-csomag	Smart city – Smart country beavatkozás-csomag	Közösségfejlesztés beavatkozás-csomag
Erőforrások szintje, endogén források	Vállalkozások Munkaerő Kutatás-fejlesztési kapacitások	Földrajzi fekvés	Társadalmi kapcsolati potenciál

A régió jövője alapjaiban függ attól, mennyire sikerül hatékonyan fenntartható gazdasági növekedési pályára állítani a határtérség gazdaságát a tudás-intenzív ágazatok meghonosodásának határon átnyúló módon történő ösztönzésével. A térség extenzív típusú gazdasági növekedését egyre kevésbé lehetséges újabb termelő-beruházásokkal előmozdítani. Ehelyett a hatékonyság és a termelékenység fokozására, a magas hozzáadott értéket előállító ipari és szolgáltató tevékenységek letelepedésére van szükség.

A javasolt beavatkozás-csomag tehát elsődlegesen a gazdasági szerkezetváltás segítségét szolgálja, ezért a tudás-intenzív gazdaság irányába mutató beavatkozásokat foglalmazunk meg. A térség jövője szempontjából kulcsfontosságú azon projektek támogatása, melyek a formálódó új gazdaságszerkezet kialakításának komplex feltételrendszerét biztosítani tudják.

A munka-intenzív gazdaság felől történő elmozdulás alapvetően két pilléren nyugszik. Az egyik ide tartozó beavatkozás az innováció vezérelt gazdaság megalapozása. Az oktatási, kutatási, és gazdasági szereplők közt egy komolyabb mértékű hálózatosodás tudná megteremteni az innovációs környezet kívánt alapjait. Az innovációs környezetben az egyes résztvevők képesek lennének Arrabona-szintű kutatásokat végezni vagy innovatív klasztereket létrehozni.

A tudás-intenzív gazdaság irányába történő fejlődés feltétele a tudástársadalom megteremtése, ami a humánerőforrás sokrétű megújulását igényli a felsőoktatásra, a duális szakképzésre és a különböző munkaerő-piaci együttműködésekre fókuszálva. A határtérség gazdasága megkövetel egy átfogó foglalkoztatási-képzési térséget, melyben a vállalkozások, a helyi munkavállalók, a különböző önkormányzati és szakigazgatási szervek, illetve az oktatási intézmények együttműködései révén megvalósulhat a tudás-intenzív gazdasághoz szükséges tudásátadás, az ingázás és a tanulói migráció támogatása.

A beavatkozás-csomag az endogén erőforrások közül főként két meghatározó elemre épít; a vállalkozásokra és a munkaerőre. Előbbi az innováció-vezérelt gazdaság, utóbbi pedig a határon átnyúló foglalkoztatás-képzési térség megteremtésében játszik elsődleges szerepet. A vállalkozások alapjaiban határozzák meg a határtérség gazdasági profilját, minőségi munkakínálatot teremtenek, innovatív üzleti környezetet igényelnek, valamint elvárják a hatékony vállalatközi, munkaerő-piaci és kutatás-fejlesztési együttműködések. A vállalkozások igényeihez igazodó szakképzett munkaerő nélkülözhetetlen erőforrás a tudásgazdaság kiépítéséhez.

A számos, települési szinttől különálló intézmény miatt a **mezoszinten** jelentkező kihívás az összehangolatlan határ menti települési funkciók megléte. Az összehangolatlanság következtében felesleges párhuzamos kapacitások jöhetnek létre, nem valósulnak meg az egyes infrastrukturális elemek integrációi, valamint a feladat- és hatáskörökkel rendelkező kompetens térségi szereplők közös együttműködési szerveződései. Mindezek miatt sérül a hatékony szolgáltatásszervezés, és nem javítható a területi gazdaságosság.

Célkitűzésként ezért egy határon átnyúló szolgáltatási rendszer kialakítását javasoljuk. Ez a célkitűzés a településhálózati együttműködések elősegítésére, a funkciómegosztásra, a közös szolgáltatásszervezésre és erőforrás-hasznosításra, a fejlesztési elképzelések összehangolására irányul. Mindezekre reagál a nemzetközi szakirodalomban és tervezési szemléletben az utóbbi években mind nagyobb jelentőséget (szakpolitikai támogatást és finanszírozást) kapó smart city koncepció beépítése a stratégiába. Ez jelen esetben egyrészt az infrastruktúrák hatékonyabb működtetését, másodrészt az állampolgárok és egyéb szereplők fokozottabb bevonását (igényalapú tervezés), harmadrészt az infokommunikációs technológiák innovatív használatát (pl. intelligens valósídejű utas-tájékoztatás, okostelefonos

és webes alkalmazások stb.), továbbá a fenntarthatóság szempontjainak fokozott érvényesítését jelenti.

A turisztikai funkciómegosztás a határon átnyúló szolgáltatási rendszer kialakításának fontos része. A funkciómegosztás abból indul ki, hogy a jobbára azonos vonzerők ellenére a turisztikai szolgáltatások kissé egyenlőtlen kínálata alakult ki, a térség kohézióját azonban szétfeszítheti a fölösleges versengés erőltetése. Jóval kedvezőbb hatások érhetők el egy összehangolt térségi kínálat kialakításával, a szolgáltatási kapacitásokban meglévő komplementaritások felismerésével és kihasználásával. Különös figyelemmel kell lenni a környező várostérségek fizetőképes, ám speciális (elsősorban minőségi rekreációs) igényű piacára. Az Arrabona EGTC területén az aktív turizmushoz kötődő infrastruktúrák, az attrakciókat felfűző programcsomagok, illetve a helyi termékek mind-mind lényeges beavatkozásokat rejtenek egy határon átnyúló, a városok kínálatát integráló városkörnyéki turisztikai-rekreációs zóna létrehozásához.

A közszolgáltatási együttműködések magukba foglalják a határon átnyúló közösségi közlekedést, valamint a korszerű wellness és egyéb szolgáltatásokat integráló egyésszég-gazdaságot. A határon átnyúló közösségi közlekedési rendszer megteremtése alapvető fontosságú az összes migrációs igénnyel fellépő funkció hatékony elérhetősége és működtetése szempontjából.

Ahogy utaltunk rá, kiemelt fontosságú a térségi és települési fejlesztési elképzelések összehangolása. E téren az Arrabona EGTC-ben az idő- és szociális ellátás, a lakásszektor, a sportintézmények, valamint az ipari és logisztikai parkok emelkednek ki. Külön beavatkozást kapnak a környezetügyi együttműködések, melyek garantálhatják a természeti értékekben gazdag területek, vizes élőhelyek fennmaradását, az erőforrások hatékony felhasználását, a helyiek kikapcsolódására és a turisták fogadására alkalmas vonzó környezet megteremtését, valamint a természeti és épített környezet igényeinek tájhasználati, területrendezési összehangolását.

Az Európa-kapu EGTC fejlődését alapvetően meghatározza a tény, hogy a csoportosulás egy olyan határon átnyúló nagyvárosi térség része, mely egyszerre foglal magába (illetve határol) rendkívül különböző funkcionális adottságokkal rendelkező vidéki, városkörnyéki, elővárosi területeket, illetve központi nagyvárosokat. A városok és vonzáskörzeteik, agglomerációik

határon átnyúló összekapcsolásával közösségi közlekedési rendszerek, szabadidős-rekreációs zónák, ipari-logisztikai övezetek és természet-közelű zöldterületek alakíthatók ki. Az endogén erőforrásként értelmezett földrajzi fekvés módot ad a közös és komplementer szerepkörök jelenlétéből és a hasonló kihívásokból eredően a határon átnyúló szolgáltatási rendszerek felépítésére.

A kihívások **helyi szintjén** közösséget kell formálni a vontatott társadalmi integrációval jellemezhető társadalom tagjaiból beleértve a határtérség minden etnikumát, a frissen beköltöző és tősgyökeres családokat, valamint a különböző érdeklődésű személyeket. Továbbá szembe kell nézni a kölcsönös ismerethiány kohéziógyengítő tényezőjével. A települések és a civil szervezetek közti kapcsolatok gyakran egy-egy részterületre korlátozódnak, nem ismertek a kölcsönös előnyökön nyugvó kulturális és sport kapcsolatokban, illetve közös pályázási lehetőségekben rejlő szinergiák. Gondot jelent az egységes megjelenés és ehhez kapcsolódóan a közösen vallott regionális identitás viszonylagos hiánya is. Ezért a társadalmi kohézió erősítését fogalmaztuk meg válaszként.

A közösségfejlesztés elnevezésű beavatkozás-csomag azokra az EGTC-szintű helyi problémákra próbál választ adni, melyek szorosan összefüggnek a csoportosulás térségi identitásával, társadalmi integrációjával. A beavatkozás-csomag helyi beavatkozásai közül a belső társadalmi (civil, önkormányzati és vállalkozói) együttműködések elősegítő tevékenységek emelhetők ki. A csoportosulásnak olyan munkát kell kifejtene, mely növeli a civil szektor partnerség-építési és projektgenerálási képességét. A csoportosulás legkülönbözőbb szereplői a beavatkozás révén jobban megismerik egymást, és közösen azonosítják be a társadalmi kihívásokat, dolgozzák ki a szükséges válaszokat, és végzik el az egyes intézményfejlesztési és rendezvényszervezési feladatokat. A fejlesztések legfőbb hozadéka éppen az, hogy megteremthető a partnerség légköre.

A társadalmi kohézió erősítése leginkább abban tér el a globális és mezoszintű beavatkozásoktól, hogy fő feladata a helyi szereplők számára szóló közös platformok, kapcsolattartási lehetőségek megteremtése. A partnerségi légkör nem csak a people-to-people fejlesztésekre teremt lehetőséget, hanem bottom-up módon megalapozza a mezosztintű határon átnyúló szolgáltatás-szervezést, a globális tudás-intenzív gazdaság kapcsolati tőkéjét, és EGTC-szintű közös identitást formál.

A legalacsonyabb területi szintről indulva első lépésként érdemes a kapcsolatépítéssel foglalkozni, az egyes települések helyi közösségeit, civil szervezeteit megerősíteni. Különösen indokolt ez azokon a településeken, ahol az elmúlt években sokan telepedtek le, s a beköltözők integrációja a már meglévő közösségekbe még nem zajlott le. E téren a kulturális és sport kapcsolatok kiemelten fontosak, csakúgy, mint a kétnyelvűség széleskörű támogatása.

Az Arrabona EGTC egységes megjelenése érdekében összehangolt tájékoztatásra, régiómarketingre van lehetőség. Végül, de nem utolsó sorban a közös (tovább-) képzések indítása az érintettek felkészítése érdekében szintén fontos, hogy az érdekeltek egyrészt információt szerezzenek a határon átnyúló pályázati lehetőségeikről, másrészt közösen képesek is legyenek azokkal élni.

Az erőforrások közül a társadalmi integrációt nagyban elősegítik a már létező testvér-települési, intézményi és civil klaszteresedési együttműködések, melyek elmélyítésére, illetve a történelmi-kulturális hasonlóságra alapozva újak lefektetésére van mód. Az Arrabona EGTC céljait nagyban segítik azok a kezdeményezések, melyek a kreatív és kulturális ipar szerepét értékelik fel. A határtárség társadalmi kohéziója már ma is lehetővé teszi, hogy közös régiómarketingre kerüljön sor. A közös pályázatok gyakorlata még gyermekcipőben jár, de jelentős integratív erőket tartogat a már kialakult együttműködési szisztémák továbbfejlesztése.

Az EGTC térségének **endogén** tényezőit minden egyes vertikális célkitűzéshez kapcsolódóan beazonosítottuk, olyan forrásokként, amelyek lehetővé teszik az egyes programok megvalósítását, függetlenül attól, hogy azok milyen szintű kihívásra adnak választ. Ez azért is fontos, mert a feltüntetett endogén erőforrások egyszerre nyújtanak egyfajta garanciát a beavatkozások megvalósíthatóságára és jelölik ki az EGTC releváns mozgásterét az adott területen.

Mindez összességében kijelöli az Arrabona EGTC fejlesztési célrendszerét. Az egyes kihívásokra adott válaszok közös elvei közül kiemelkedik az innovatív megközelítés.

3. JAVASOLT INTEGRÁLT FEJLESZTÉSI BEAVATKOZÁS-CSOMAGOK

3.1. TUDÁS-INTENZÍV GAZDASÁG

A beavatkozás-csomag a térségben megindult gazdaságszerkezeti átalakulás folytatását támogatja, melynek során a magasabb hozzáadott értéket képviselő szakágazatok megjelenését ösztönzi. A cél a tudás-intenzív gazdasági tevékenységek meghonosítása az innováció-orientált intelligens növekedés feltételeinek biztosításán keresztül a határ mindkét oldalán. Ez egyrészt a tudásalapú társadalom, másrészt az információs gazdaság megalapozásával érhető el. Ennek érdekében három beavatkozás került megfogalmazásra.

Az első beavatkozás (innováció-vezérelt gazdaság) az új technológiák kifejlesztésében és azok adoptálásában rejlő fejlesztési lehetőségek kiaknázását, a hi-tech iparágak megjelenésével járó kedvező irányú szerkezetváltást támasztja alá az innovációs potenciál növelése révén. A projektcsomag segítségével elsődleges innovációs központtá tehető a határtérség. A csomag a tudományos-technológiai újdonságok adoptálásának, illetve diffúziójának infrastrukturális és humán erőforrás oldali feltételeinek megteremtéséhez járul hozzá. A kvaterner szektor, azon belül is az autóipari műszaki kutatás és technológiai fejlesztés a határtérség gazdaságszerkezetéből és fejlettségéből adódóan kritikusan fontos. Az innovációs potenciál, mint telepítő tényező serkentése végett egy regionális tudásbázis megteremtésére tesz javaslatot a projektcsomag.

Központi gondolat, hogy a tudás-intenzívvé váló gazdaság számára a „kemény infrastruktúra” mellett legalább ennyire fontos telepítő tényező az egyre növekvő jelentőségű szellemi tőke. A határtérség akkor válhat versenyképpé, amennyiben sikerül a beavatkozás-csomag munkaerő-piaci, humán erőforrás háttérét adó második beavatkozás (határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség) minél több elemét megvalósítani. A beavatkozás tehát elsősorban a gazdasági növekedés motorjaként funkcionálni képes ágazatok szakemberigényét elégíti ki.

A határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség beavatkozás részét képezi a határon átnyúló gazdasági információs és együttműködési rendszer elnevezésű projektcsomag is. A projektcsomag az előbbi két csomagot kiegészítve elsősorban a munkaerőpiac munkáltatói oldalára fókuszál. Szorosan kapcsolódva az előbbi két projektcsomaghoz, a kialakított intézmények szereplői közti tőke-, tudás- és technológiatranszfert kívánja megkönnyíteni a

vállalati együttműködések sokaságával jellemezhető hálózati gazdaság megteremtése céljából.

A beavatkozás-csomag elsősorban a tudáson és innováción alapuló gazdaság kialakítását célzó intelligens növekedés prioritásán keresztül kapcsolódik az EU 2020 Stratégiához. Ez egyrészt az oktatás (a tanulás és a készségfejlesztés ösztönzése), a kutatás/innováció (olyan új termékek/szolgáltatások előállítása, amelyek elősegítik a növekedést és a foglalkoztatást, illetve a társadalmi problémák megoldását), valamint a digitális társadalom (információs és kommunikációs technológiák használata) részterületeire vonatkozó projektek formájában jelentkezik. Az EU 2020 Stratégia kiemelt célja közül a beavatkozás-csomag főként az alábbi kiemelt uniós célok megvalósulását támogatja: 1. 20–64 évesek legalább 75 %-ának munkahellyel kell rendelkeznie; 2. az EU GDP-jének 3 %-át a K+F-re kell fordítani; 5. az iskolából kimaradók arányát 10 % alá kell csökkenteni, és el kell érni, hogy az ifjabb generáció 40 %-a rendelkezzen felsőoktatási oklevéllel.

3.1.1. INNOVÁCIÓ VEZÉRELT GAZDASÁG

Az Arrabona EGTC térségének centrumai számos beruházást vonzottak az utóbbi évtizedekben, és ipari központokká váltak. Ez különösen igaz Mosonmagyaróvárra és Győrre, amelyek ennek köszönhetően manapság Magyarország legfejlettebb vidéki városai közé sorolhatóak. Emellett Somorja és Dunaszerdahely is profitált Pozsony közelségéből, illetve általánosan kedvező földrajzi elhelyezkedéséből. Ugyanakkor újabb beruházások foganatosítására egyre kevesebb mód nyílik, többek között a demográfiai és környezeti korlátok következtében. Ezért a gazdasági növekedés fenntartásában egyre nagyobb szerep jut a meglévő termelés hatékonyság-növelésének, és vélhetően a tudás és kreativitás szerepe fel fog értékelődni a gazdasági tevékenységekben.

A tudás-intenzív gazdasági ágazatok megjelenésével, valamint a lakosság képzettségi színvonalának növekedésével a térség gazdaságszerkezete jelentős átalakuláson fog átmenni. Ezzel párhuzamosan várható, hogy gyarapodni fog azon gazdasági szereplők száma, akik kutatás-fejlesztési tevékenységet folytatnak, illetve vállalkoznak innovatív megoldások kifejlesztésére. Egy innováció bevezetése jellemzően komoly mértékben növeli a termelési tényezők felhasználásának hatékonyságát, a gazdasági növekedést a termelékenység növekedésével mozdítja elő. Emellett a térségi gazdaság számára az innovációk kivitelezése

azért is előnyös, mivel a technológia megújítására fordított pénzüsszegek a régióban maradnak.

Ugyanakkor fontos leszögezni, hogy az EGTC innovációs teljesítményének fokozásához számos gazdasági és társadalmi jellemző változása is szükséges. Nyilvánvalóan szükséges az innovációk alapjául szolgáló kutatás-fejlesztési aktivitásokra elköltött források növelése, de helytelen lenne csupán ettől várni az innovativitás növekedését. Megállapítható, hogy valójában bizonyos társadalmi jellemzők legalább olyan erősen befolyásolják egy térség innovációs lehetőségeit, mint a K+F-re szánt kiadások mértéke. Az egyik legfontosabb ilyen társadalmi jellemző a munkaerő képzettségi színvonala. Ennek fejlesztésében komoly előny, hogy Győrben és Mosonmagyaróváron is működik felsőoktatási intézmény, valamint az EGTC jelentősebb városaiban működő szakképző intézmények szerepe is megemlíthető. Másrészt a vállalkozói készség és szemlélet elsajátítása, erősítése is számottevően javíthatja az innovációs teljesítményt. Ugyanakkor egy térségben az innovációs közeg megteremtéséhez elengedhetetlen az innovációban érdekelt aktorok közti együttműködések megerősítése is.

3.1.1.1. Az innovációs együttműködésekhez való kapcsolódási lehetőségek feltárása, a térség innovációs lehetőségeinek fejlesztése

A kooperáció elkerülhetetlen szerepét az innováció létrehozása terén legkorábban azok a gazdasági szereplők ismerték fel, amelyek olyan iparágakban voltak érdekeltek, ahol a technológia összetettsége miatt szerteágazó szakértelemre volt szükség. A modern gazdasági rendszerre jellemző specializáció és munkamegosztás miatt az egyes szereplőknél felhalmozott tudás is specifikus jelleget ölt, ezért az innovatív megoldások gazdaságos kifejtése csak kooperatív környezetben valósulhat meg hatékonyan. Bizonyos esetekben ezeket az együttműködések egy-egy nagyobb vállalat fogja össze, és annak tevékenységéhez kötődnek. Ezen nagyvállalatok többsége külföldi tulajdonban van, és a térség versenyképességére kedvező hatással vannak, amennyiben azok a térségi gazdaság szövetébe beágyazódva, a helyi szereplőkkel partnerségben működnek.

A határon átívelő kooperáció szempontjából a határtérség előnyös tulajdonsága, hogy bizonyos iparágak (élelmiszeripar, elektronika, járműipar) az államhatár mindkét oldalán megjelennek. Némileg hátrányos azonban, hogy ezek a nagyvállalatok jellemzően csak a gyártási folyamatba vonják be a helyi kis- és középvállalkozásokat, azok innovációs

tevékenységet ezeken a telephelyeiken csekély mértékben, kevés helyi partner részvételével végeznek.

Célszerű lenne a nagyvállalati partnerségekben a termelési kooperáció mellett innovációs együttműködések is kialakítani, ehhez azonban elengedhetetlen a helyi vállalkozások humán bázisának fejlesztése. A munkaerő képzettsége mellett figyelmet kell fordítani az innovativitást közvetett módon befolyásoló olyan humán tényezőkre is, mint az együttműködési hajlandóság és a bizalom.

A kis- és középvállalkozások mellett a régióban működő egyetemek, főiskolák és kutatóintézetek bevonása az innovációs együttműködésekbe szintén lényeges előrelépés lenne. Ennek eredményeként egyrészt nagyobb kutatás-fejlesztési kapacitások állnának rendelkezésre, másrészt könnyebben lehetne a fenti intézményeknek az új tudás előállítására és átadására irányuló tevékenységét a térségi gazdaság érdekei szerint alakítani. A felsőoktatási intézmények mellett a szakképző intézményekkel való kooperációk is fontos elemei lehetnének a gazdasági szféra és az oktatás közötti kapcsolatoknak. Az EGTC térségi kohézióját az ilyen jellegű, határon átívelő együttműködések kiemelkedő mértékben tudnák segíteni.

Az innovációs együttműködések egy térség gazdaságának térszerkezetét jelentős mértékben tudják módosítani, ami akár a gazdasági tevékenységek dekoncentrációjának irányába is hathat. Ily módon a hálózatok az EGTC vidéki térségeinek gazdaságára is fejlesztő hatást tudnak gyakorolni. Különösen a Győrhöz közel fekvő települések – beleértve a Csallóköz déli részén elterülő, Szlovákián belül periférikus elhelyezkedésű községeket is – remélhetnek gazdasági fellendülést lokális szinten, ha a határon átívelő gazdasági és innovációs kapcsolatok bővülnek. Ha azonban az innovációs kapcsolatok az EGTC egész területére ki tudnak terjedni, akkor annak működéséből a mosoni térség, és az egész Csallóköz gazdasága is profitálhatna. Ily módon az innovációs együttműködések gazdasági és társadalmi előnyei miatt az EGTC összes települése érdekelt azok kibontakoztatásában.

A határon átnyúló innovációs együttműködések előmozdításában lehet építeni korábbi projektek eredményeire is. Kiemelendő a Közép-európai Program keretében megvalósított Centrope_tt projekt, amelyben magyar, szlovák, cseh és osztrák régiók vettek részt, és amely

nemzetközi technológiatranszfer szakértők képzésével, valamint egy K+F interaktív térkép megalkotásával igyekezett a határon átívelő együttműködések kialakulását támogatni.

Átfogó cél: Határon átnyúló innovációs környezet megteremtése.

Stratégiai célok: A tudásháromszög megteremtése; Az innovációk kifejlesztésének; diffúziójának és adaptálásának megkönnyítése; A tudásgazdaság megalapozása.

A projektsomag tartalma:

- Innovációban érdekelt szereplők (vállalatok, kutatóintézetek, közép- és felsőoktatási intézmények) beazonosítása, gazdasági helyzetük, innovációs teljesítményük felmérése;
- Lehetséges együttműködési pontok, valamint az együttműködések gátló gazdasági, humán, adminisztratív stb. korlátok beazonosítása, a problémákra adható lehetséges megoldások megjelölésével;
- Az innovációk kifejlesztését, valamint innovációs együttműködések támogató információs rendszer létrehozása;
- Konferenciák, műhelyek szervezése a technológiai fejlesztések, innovációk témájában;
- Közös projektek kidolgozását támogató tanácsadó szolgálat felállítása;
- Innováció-marketing.

3.1.1.2. Határon átnyúló innovatív klaszterek létrehozása

Amennyiben az innovációs együttműködések nem esetlegesen, ad hoc jelleggel kötöttek, hanem azok tartósan, több gazdasági szereplő bevonásával fennmaradnak, innovációs hálózatról, vagy innovációs klaszterről beszélhetünk. Egy ilyen hálózat sikerességét számos tényező határozza meg. Elsőként kell említeni a hálózatba bevont szereplők számosságát; minél több szereplő vesz részt az együttműködésben, annál nagyobb tudás akkumulálódik a hálózatban, és annál tökéletesebb munkamegosztásra van mód. De a szereplők közti kapcsolatok minősége is legalább ilyen fontos tényező, ami a tudás-, és innováció-átadás hatékonyságára gyakorol komoly befolyást. A tudásátadás és a technológiatranszfer abban az esetben tud a legeredményesebben megvalósulni, ha a szereplők „megértik egymást”, azaz hasonló tudással rendelkeznek (beleértve a tárgyi tudás mellett a hallgatólágos tudást is). Ezekon túlmenően elmondható, hogy a tapasztalatok szerint könnyebben alakul ki

együttműködés olyan vállalkozók között, akik hasonló társadalmi normákat, rutinokat és viselkedési mintákat, összességében hasonló társadalmi kereteket fogadnak el.

Az Arrabona EGTC sajátos előnyeinek egyike, hogy az egész térségben rendelkezésre áll az a szakmailag felkészült vállalkozói réteg, amelynek tagjai potenciálisan egy egységes innovatív hálózatot tudnának alakítani. Ennek kohéziójához a hasonló kulturális háttér és a közös nyelv nyújtana alapot, az államhatár eltérő oldalán tevékenykedő szereplők különböző tapasztalatai, gyakorlatai pedig a hálózatban koncentrálódó tudást tennék sokszínűbbé.

Új innovációs klaszterek alapításában előnyt jelenthet, hogy működnek a térségben jó példaként szolgáló, sikeres hálózati együttműködések, amelyek közös tevékenysége jellemzően innovációk kifejlesztésére is kiterjed. A 2000. óta tevékenykedő Pannon Autóipari Klaszter (PANAC) egy megközelítően 100 tagot számláló hálózat, amely számos sikeres innovációs projektet valósított meg. Tagjai között jelentős tőkét koncentráló, külföldi tulajdonban lévő nagyvállalatok is találhatóak, amelyek a klaszter működését, és az annak keretében folyó kutatás-fejlesztést komoly mértékben meghatározzák. Előbbinél fiatalabb, és a kutatás-fejlesztési és innovációs aktivitásokra specializálódott hálózat a Járműipari Kutatási és Felsőoktatási Hálózat. Tevékenységét a győri Széchenyi István Egyetem keretein belül működő Járműipari Kutató Központ koordinálja, jelenleg többek között hibrid és elektromos hajtású járművek fejlesztését megalapozó kutatások folynak a hálózaton belül. A győri székhellyel működő Professio Fémipari és Szakképzési Klaszter, valamint a Nyugat-dunántúli Információ-technológiai és Oktatási Klaszter tapasztalatai az EGTC képzési rendszerének megújulásában jelenthetnek hasznos segítséget, egyben példaként szolgálhatnak oktatási intézményeket és vállalkozásokat tömörítő klaszterek létrehozásában. Ezeken túlmenően, megalakult 2011-ben a Pannon Innovációs és Kreatívipari Klaszter (PIKK), aminek esetében előremutató, hogy szeretnék az együttműködést bővíteni határon túli partnerekkel is.

Amellett, hogy a meglévő hálózati kooperációk jó példaként is szolgálhatnak innovációs klaszterek kialakulásához, fontos megállapítani, hogy az Arrabona EGTC céljainak megfelelően célszerű lenne csallóközi partnerek bevonását ösztönözni a már létező az együttműködésekbe, támogatva ezzel a térség gazdasági kohézióját.

A sikeres és hatékonyan működő innovációs klasztereket a tapasztalatok szerint általában alulról jövő kezdeményezések hívják életre; az érintett szereplők maguk ismerik fel a

hálózatosodásban rejlő előnyöket, és alakítanak ki együttműködéseket innovációk kidolgozásához. Ezért az innovációs hálózatok létrehozásában olyan tényezők is szerepet játszhatnak, mint a potenciális tagok közti formális és informális kapcsolatok ösztönzése, a kapcsolatok fenntartásához szükséges (főleg közlekedési és infokommunikációs) infrastruktúra kiépítése és fejlesztése, a klaszterek jogi és gazdasági kérdéseivel foglalkozó tanácsadó szerv alapítása, valamint kedvező helyi igazgatási és gazdasági környezet biztosítása.

A sűrű együttműködésekkel átszőtt innovációs hálózatok nem csak az innovációk kifejlesztésében játszanak szerepet, hanem azok terjedésében és adaptációjában is. Ez azért fontos, mivel a megalkotott technológiai és szervezeti újítások csak abban az esetben tudnak gazdasági fejlődést előmozdítani, ha azokat minél szélesebb körben alkalmazzák. A tudás- és technológiatranszfer tehát a térség gazdasági céljait szolgáló jelentős eszköz, amelyet az innovációs együttműködések tudnak hatékonyan elősegíteni.

Az EGTC térségének gazdasági szereplőit tekintve olyan kihasználatlan lehetőség rejlik, aminek kiaknázása előmozdíthatná a térség innovációs teljesítményét, és gazdasági fejlődést idézne elő. Ahhoz, hogy a szereplők hálózatba szerveződése elinduljon, szükséges lenne a szereplők közti kapcsolatok kialakulását támogató intézkedések meghozatala. Az így kialakuló innovációs kapcsolatok pedig a gazdasági kohézió előmozdításában is kulcsszerepet töltenének be.

Átfogó cél: Határon átnyúló innovációs környezet megteremtése.

Stratégiai célok: Az innováció-orientált intelligens növekedés megteremtése; A hálózati gazdaság innovatív vállalkozásainak létrehozása.

A projektcsomag tartalma:

- Start-up innovatív vállalkozások segítése;
- Innovációs műhely létrehozása az innovációban érdekelt gazdasági és kutatási szereplők bevonásával;
- Együttműködési kezdeményezések támogatása és menedzselése, előmozdítva az együttműködések hálózatba szerveződését, egy Arrabona innovációs klaszter megalakulását;
- Innovációs hálózatok működését támogató intézményi háttér előmozdítása;

- Hálózati tagok közti kapcsolattartás, valamint a technológia- és tudástranszfer segítése, támogatása;
- Nemzetközi jó példák terjesztése, bemutatása;
- A térségben már működő klaszterek számára a határon átnyúló dimenzió láthatóbbá tétele.

3.1.1.3. Az Arrabona EGTC térséget érintő, határon átnyúló kutatások támogatása

Az innovációk kifejlesztése a legtöbb esetben kutatásokkal indul. A kutatásokat azok hasznosíthatósága alapján két csoportra lehet osztani; az alapkutatások során a kutató intuíciója vezérli a vizsgálat menetét, és az eredmények hasznosítási módjáról még nincsen tudomása. Ezzel szemben az alkalmazott kutatások esetében már egy olyan probléma tudományos alapokon nyugvó megoldását keresik, amelynek gazdasági hasznosulása is ismert. Bár alapkutatási eredmények is támogathatnak, ösztönözhetnek innovatív tevékenységeket, az innovációk elsősorban alkalmazott kutatási eredményeken alapulnak, ezért ezek előmozdítására fontos hangsúlyt fektetni.

A térség legfontosabb, szerteágazó képzési és kutatási portfólióval rendelkező intézménye a Győri Széchenyi István Egyetem, ezen kívül Mosonmagyaróváron működik a Nyugat-Magyarországi Egyetem Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kara. Az előbbi egyetemen a műszaki, technológiai, azon belül is elsősorban járműipari kutatásokhoz áll rendelkezésre kutatókapacitás, az egyetem keretein belül működő Járműipari Kutató Központ a helyi kutatás-fejlesztés meghatározó szereplője. A Mosonmagyaróváron működő egyetemi kart tekintve pedig olyan agrár-, és környezeti témájú kutatások kivitelezésére nyílt mód, amelyek a környezeti fenntarthatóságot, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást, és a térség mezőgazdasági adottságainak még tökéletesebb kihasználását támogató innovációk kidolgozásához nyújthatnak alapot. Az EGTC belső kohézióját erősítendő ösztönözni kell, hogy a kutatási tevékenységekbe minél több határon túli kutatót vonjanak be, támogatva ezzel a határon átnyúló kutatás-fejlesztési együttműködések, hálózatok kialakulását is.

A térségben folyó, potenciálisan innovációkat megalapozó kutatások összehangolása, nyomon követése a térség innovációs teljesítményét növelheti. Szükséges lenne ezen túlmenően a Győri Egyetem kereteiben, vagy attól függetlenül egy olyan kutatócsoport felállítása, amely speciálisan az Arrabona EGTC-nek és annak tágabb környezetének gazdasági, társadalmi kihívásait vizsgálná, és azokra adekvát lépések beazonosítására lenne képes.

Átfogó cél: Határon átnyúló innovációs környezet megteremtése.

Stratégiai célok: Kutatói és hallgatói mobilitás növelése; Az Arrabona-térség kihívásaira reagáló alkalmazott kutatások támogatása.

A projektsomag tartalma:

- Arrabona kutatóműhely megalapítása, amely a térségben tevékenykedő kutatók munkásságát rendszerezné, és tömörítené egy egységbe;
- Felsőoktatási szinten, a határon átnyúló kutatások támogatása, adott esetben az Arrabona EGTC számára érdekes téma megjelölésével;
- Arrabona diplomadíj rendszeres kiírása, ezzel ösztönözve az egyetemi hallgatókat, hogy a térséggel foglalkozó, határon átnyúló, aktuális témákat feldolgozó szakdolgozatokat készítsenek;
- Arrabona kutatócsoport megalapítása, amely az EGTC térségének társadalmi, gazdasági kérdéseit interdiszciplináris módon tudná kezelni
- Arrabona kutatócsoport menedzselése, kutatók bevonása mind a felsőoktatási, mind a vállalati szférában foglalkoztatottak köréből
- Térségi gazdaság fejlődését előmozdító alkalmazott kutatások támogatása
- Környezeti és agrár témájú K+F aktivitások támogatása, különös tekintettel a térség mezőgazdasági, környezeti adottságainak és kihívásainak jobb megismerésére

3.1.2. HATÁRON ÁTNYÚLÓ FOGLALKOZTATÁSI-KÉPZÉSI TÉRSÉG KIALAKÍTÁSA

Az Arrabona EGTC területén a határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség kialakításának indokát mindenekelőtt a gazdaság húzóágazatát jelentő járműipar, illetve az ahhoz kapcsolódó beszállítói hálózat adja. A gazdasági szerkezetváltás nyomán bekövetkező átstrukturálódást követniük kell a képzési rendszereknek is. A jelentős munkaerőigény rávilágít, hogy stabil és megbízható szakemberellátásra van szükség. Jelen beavatkozás reagálni fog arra, hogy a mostani szakképzés nincs összhangban a munkaerő-piaci igényekkel, és fontos lenne a szakképzésben elindult átalakulás folytatása, a foglalkoztatásban és a képzésben érdekelt szereplők fokozottabb együttműködése.

Az európai stagnálás ellenére a határtérség a jövőben is a nyertese lehet az autóipari kapacitások Nyugat-Európából keletre történő áttelepítésében. A folyamat folytatódni látszik, azonban a növekedés legnagyobb akadálya a megfelelő számú kvalifikált munkaerő, a fokozatosan felerősödő regionális munkaerőhiány, mely már a tudás-alapú gazdaság

kiépítését is veszélyezteti. Az autóiipari fókuszú gyártélesítések és üzembővítések a szektorális munkaerőhiány felé mozdítják el a nyugat-szlovákiai és magyarországi autóiipart. Mivel a nagyobb autóiipari foglalkoztatók elszívják a munkaerő-állomány jelentős részét, a relatív munkaerőhiányra is válaszokat kíván adni a beavatkozás, hogy a kisebb, ugyanakkor magas hozzáadott értéket előállító vállalkozások számára kellő mennyiségű és minőségű helyi munkaerő álljon rendelkezésre.

A határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség kialakítása elnevezésű beavatkozás fő célja a fentiek következtében a tudás-intenzív gazdasági tevékenységek kiépítése szempontjából kulcsfontosságú kvalifikált munkaerő biztosítása. A munkaerő-kereslet kielégítése több szempontból is csak határon átnyúló módon valósulhat meg hatékonyan. A győri Széchenyi István Egyetem már ma is határon átnyúló vonzáskörzettel rendelkezik. A képzési és gyakorlati helyek széles kínálatának megteremtéséhez, illetve a képzési hiányosságok vagy felesleges párhuzamosságok orvoslásához a határtérség oktatási intézményeinek és foglalkoztatóinak összefogására van szükség. Költségtakarékosabb megoldás, amennyiben a helyi munkaerő-kínálat kimerülésével a tanulói és a munkavállalási célú migrációt ösztönözzük a gyakran magasabb munkanélküliséggel küzdő szlovákiai tagtelepülések felől Győr vagy Pozsony irányába. A földrajzi közelségből adódóan a nagyobb vállalatoknak a komoly költségvonzattal nem járó ingázás (utaztatással vagy közösségi közlekedés igénybevételével) versenyképesség-növelő tényező. Továbbá el lehet kerülni a gyakran nehezen mobilizálható, a helyi közösségektől idegen, lakhatási problémákkal rendelkező, távoli országrészekből érkező munkavállalók felé fordulást.

A beavatkozás négy projektcsomag megvalósítására tesz javaslatot. A térségi, határon átnyúló elemekkel rendelkező életpályamodell kialakítása és támogatása elnevezésű projektcsomag keretében a beavatkozás célul tűzi ki a regionális munkaerő-piac szereplőinek összefogásával egy kiszámítható életpálya kialakítását vázolja fel, mely megalapozza a későbbi munkaerő-piaci együttműködések, beleértve a duális szakképzést. Az együttműködés a duális szakképzési rendszer fejlesztésében nevű projektcsomag az életpályamodell működtetésére fókuszál, melynek során a hallgatói és a munkaerő-mobilitás fokozása, illetve a gazdasági növekedés motorját jelentő tudás-intenzív foglalkoztatás bővítése élvez prioritást. Munkaerő-piaci együttműködések támogatása olyan projektcsomag, mely a térség egységes foglalkoztatási-képzési térségként való megjelenítésére és a munkaerőhiány elkerülésére épít.

A határon átnyúló gazdasági információs és együttműködési rendszer elnevezésű csomag a hálózati gazdaság megalapozása végett a határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség munkáltatói oldalának összefogásával egy sokoldalú vállalati kapcsolatrendszer kialakítását tűzi ki célul.

A fentiek eredményeként mind a munkaerőpiac keresleti, mind annak kínálati oldala számára kiszámíthatóbbá és tervezhetőbbé válik a foglalkoztatás. A három kijelölt projektcsomagnak köszönhetően határon átnyúló módon helyi forrásból biztosítható a tudásalapú gazdaság által szükséges magasan képzett munkaerő jelentős része.

A komplementer és közös adottságokra építve sikerülhet elkerülni a szektorális munkanélküliség növekedését, összehangolható és a tudás-intenzív gazdaság kiépítését szolgálva átalakítható a képzési kínálat, továbbá a munkaerő-piaci igények szerinti szakterületeken történő együttműködés fokozása révén előmozdítható a határon átnyúló hallgatói és munkaerő-mobilitás.

3.1.2.1. Térségi, határon átnyúló elemekkel rendelkező életpályamodellek kialakítása és támogatása

A határtérségben alapvető munkaerő-piaci zavart jelent az a kettősség, hogy a járműipar és a kapcsolódó beszállítói háttérpar szakemberigényét az EGTC területén nem sikerül maradéktalanul kielégíteni, miközben a legvonzóbb karrierlehetőséget (átlag feletti bérszínvonal, biztosabb elhelyezkedési esélyek) éppen a járműipari tevékenységek kínálják.

A műszaki életpálya kiemelt prioritást élvez a határtérség gazdaságában, mivel a járműipar a régió húzóágazata, a gazdasági fejlődés motorja. Az egész társulás érdeke, hogy tartalommal teli karrierlehetőségeket adjon a fiatalok számára, akik számára vonzó és versenyképes opcióvá válik a műszaki és kifejezetten a járműiparra alapozó életpályája.

A gazdálkodó szervezeteket és azok együttműködéseit (klasztereit, beszállítói hálózatait), az önkormányzatokat, valamint a munkaügyért és az oktatásügyért felelős központi államigazgatási, illetve területi szerveket tömörítő térségi együttműködéseknek fokozott jelentősége van a gazdasági, kiemelten a járműipari potenciál kiaknázása terén.

Az életpályamodell teljes felépítéséhez és határon átnyúló módon történő megvalósításához több egymásra épülő elem együttműködésére, a térségi szereplők működési és fejlesztési tevékenységeinek összehangolására van szükség.

Az életpályamodellek kialakításának egyik első lépése az egyes gyakornoki képzési programok összeállítása. A gyakornoki programokból építkező modellek célja, hogy az EGTC orientálja a fiatalokat olyan szakmák irányába, amelyekkel megtalálják számításaikat a határtériség munkaerőpiacán, miközben a vállalatok számára is könnyebbé válik a humánerőforrás-menedzsment.

A középiskolai szakmacsoportok, az egyetemi kurzusok, az át- és továbbképzések meghatározása mellett a szemléletformálás, a pályaorientáció és az egységes megjelenés terén egy közös platform hozható létre, melyben megvalósul az általános és középiskolák, az akadémiai szféra, a kutatóhelyek és a felsőoktatási intézmények együttműködése, a határ mindkét oldalán összeköthető adottságok figyelembevételével.

Jó gyakorlatként ültethető át és fejleszthető tovább EGTC-s szinten a közelmúltban bevezetett Győri Autóipari Életpályamodell, mely az alapfokú oktatástól a felsőoktatásig az egész képzési struktúrát átfogja. Fő célja a térség járműipari szakemberigényének kielégítése, az egész életen át tartó oktatási-képzési és munkavállalási perspektíva nyújtása. Jelen fejlesztési elképzelés keretében érdemes kibővíteni az életpályamodell tematikáját, és megvalósítani az egyes szakok, szakmacsoportok és tananyagok minél integráltabb közös kezelését.

Fontos, hogy az eredendően spontán, majd a győri önkormányzat által tudatosan szerveződő együttműködés egy határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség aktív szereplőjeként integrálni tudja a legfőbb térségi szereplőket, és közös tevékenységeket vigyen véghez. Ehhez jelentős szervezetfejlesztésre, továbbá a tagság és a menedzsment funkciók bővítésére van szükség. Az elképzelt fejlesztés révén az egyre sikerebb életpályamodell valódi tartalommal töltődhet meg, növekedhet a tagok közötti belső kohézió, valamint a modell a külvilág felé egységes, jól működő formális szervezetet alkothat.

Az is kiemelten fontos, hogy az együttműködés folyamatosan növelje ismertségét és elfogadottságát, alakítson ki egy olyan platformot, mely egyeztetési, koordinációs, projektgeneráló és -megvalósító funkcióval rendelkezik, és ami a legfontosabb, hogy hathatósan hozzá tudjon járulni a munkaerő-piaci igényekhez alkalmazkodó képzési szerkezet kialakításához orvosolva a fokozódó munkaerőhiányt.

Az összehangolt pályaorientáció és tehetséggondozás keretében elsősorban iskolaválasztás előtt állóknak és pályakezdőknek szóló tájékoztatási fórumokra tesz javaslatot a

projektcsomag. Érdemes a Mobilis Interaktív Kiállítási Központ tevékenységének továbbfejlesztésére, illetve annak szlovákiai meghonosítására is fókuszálni.

Nem elég a belső struktúrák kiépítése, az élethosszig tartó tanulás meghonosítása, ezért a projektcsomag a rugalmas, szakmai fejlődésre kész munkavállalókat képző rendszert, mint jelentős versenyképességi elemet és telepítő tényezőt propagálhatja a befektetők irányába. Érdemes a külső szereplők számára is láthatóvá tenni az életpályamodellt, melyhez egy átfogó médiakampány társulhat.

Átfogó cél: Határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség kialakítása.

Stratégiai célok: A regionális munkaerő-piac szereplőinek összefogása; Kiszámítható életpálya biztosítása.

A projektcsomag tartalma:

- Gyakornoki programok kidolgozása a vállalkozói szférával együttműködésben;
- A Győri Autóipari Életpályamodell tematikus, tagsági és területi továbbfejlesztése: állandó határon átnyúló platform megteremtése;
- Összehangolt pályaaorientációs és tehetséggondozási tevékenységek;
- Az EGTC egységes megjelenésének biztosítása, médiakampány lefolytatása.

3.1.2.2. Együttműködés a duális szakképzési rendszer fejlesztésében

A projektcsomag választ ad a kohézióanalízisben azonosított azon munkaerő-piaci anomáliára, mely szerint a képzési rendszerek összehangolatlanok, és nem igazodnak kellően a munkaerő-piaci igényekhez, mindezek következtében pedig fokozatosan csökken a szakképzett munkaerő-kínálat, hiány mutatkozik számos szakmában, a népesség képzettségi szerkezete nem fedi az igényeket.

A piaci igényeknek megfelelő képzési kínálat kialakítása érdekében a hiányszakmák és versenyképes szakterületek beazonosítására van szükség, melyre egy, az egész régióra kiterjedő munkaerő-piaci folyamatokat feltáró analízis keretében kerülhet sor. E trendelemzés a szakmai tananyagtartalom megújításának alapját jelentheti, melynek köszönhetően új szakmák és tantervek bevezetésére és közös tervezésére, szervezésére kerülhet sor.

A duális szakképzés a régió versenyképessége szempontjából kiemelt fontosságú a határ mindkét oldalán az összeurópai jelentőségű autóipari potenciál kiaknázása terén, valamint a

tudásalapú gazdaság komplex intézkedés-sorozatot igénylő megalapozásának fontos építőelemeként is. A tananyagok harmonizációját követően legalább ennyire fontos a duális szakképzés tapasztalatainak megosztása, a jó gyakorlatok terjesztése, különösen a határon túli munkavállalókat is viszonylag nagy számban ingázásra készítő autóiparhoz kapcsolódóan az Audis tanrendű német mintájú duális szakképzési program keretében folyó közös szakmák oktatása.

A duális szakképzési rendszer akkor működtethető hatékonyan, amennyiben csereprogramokra, tanulmányutakra, közös üzemlátogatásokra kerülhet sor. Ezzel elkerülhető a felesleges párhuzamos kapacitások kiépítése, viszont ösztönözhető a szakmai kapcsolatok kiépítése, az oktatás minőségének emelése.

A regionálisan integrált munkaerőpiac megteremtése a tanulókra és az oktatókra vonatkozó fejlesztési elképzelések mellett javasolt a munkaadók és vállalatvezetők csoportjára is kiterjeszteni a képzési együttműködéseket. A térségi gazdasági együttműködések kialakítása és elmélyítése, valamint a külső piaci változásokra való gyors reagálás érdekében a projektcsomag moduláris felépítésű határon átívelő továbbképzéseket támogat. A tanrend a következő területeket foglalja magába: minőségmenedzsment, projektmenedzsment, szakmai know-how, logisztika és soft skills (puha faktorok). Egyrészt a gyakorlati közelség, másrészt az erős hálózati kapcsolatok kiépítése érdekében a projekt keretében az egyes szereplők vállalatokat vonnak be a tananyag jobb kidolgozása érdekében. Az elmélet mellett nagy szerepet kapna a gyakorlat: az előadások kiegészítéseként tanulmányi kirándulások, valamint szakemberekkel történő csoportos beszélgetések beépítése szükséges. A célzott igényfelmérés után a képzési partnerekkel közösen kerülhet kidolgozásra a gyakorlat szempontjából fontos képzési program a határtérség KKV-i részére.

A különböző, részben vagy egészben egymás oktatási intézményeiben vagy gyakorlati helyein történő képzések kölcsönös elfogadása egy úgynevezett „Arrabona Tanúsítvány” rendszer kialakításával oldható meg.

Átfogó cél: Határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség kialakítása.

Stratégiai célok: A hallgatói és a munkaerő-mobilitás fokozása; A gazdasági növekedés motorját jelentő tudás-intenzív foglalkoztatás bővítése.

A projektcsomag tartalma:

- Munkaerő-piaci monitoring, a régióra kiterjedő trendanalízis elkészítése;
- Részvétel a szakmai tananyagtartalom megújításában, új szakmák és tantervek bevezetése és közös tervezése, szervezése;
- A duális szakképzés tapasztalatainak megosztása, a jó gyakorlatok terjesztése;
- Intézményközi kapcsolatok bővítése: határon túli kurzusok, tanórák megtartása (vendégelőadók és -tanárok), a határon túli részképzések ösztönzése;
- Csereprogramok és tanulmányutak (ösztöndíjak) megvalósítása a szakképző intézmények diákjai és tanárai között;
- Közös üzemlátogatások a tágabb térség autóipari vállalatainál és beszállítóinál;
- Posztgraduális gazdasági továbbképzések és interkulturális vezetői tréningek;
- Közös e-learning felület kiépítése, a távoktatás szervezeti és intézményi feltételeinek megteremtése;
- „Arrabona Tanúsítvány” rendszer kialakítása a kölcsönösen elfogadott képzésekről

3.1.2.3. Munkaerő-piaci együttműködések támogatása

Az Arrabona EGTC számára ugyan nem számít kompetenciaterületnek az EURES, az európai szinten legkiemelkedőbb munkaerő-migrációt segítő határon átnyúló kezdeményezés irányítása, azonban a térségben létrejött Danubius EURES-T szervezeti és szolgáltatási rendszerének kihasználása számos tevékenységgel járulhat hozzá a szlovák-magyar munkaerőpiac integrációjához.

A Danubius EURES-T eddigi főbb tevékenységei, eszközei igen szerteágazóak, melyekre az Arrabona szereplői is alapozhatnak, illetve példát vehetnek a potenciális beavatkozásaik tervezéséhez és lebonyolításához. A továbbiakban csak az EGTC számára különösen releváns tevékenységeket taglaljuk, melyek nagymértékben hozzájárulnak az együttműködés munkaerő-piaci céljainak eléréséhez. Ahhoz, hogy az EGTC igazán jelentős munkaerő-piaci szervező erővé váljon, jó alapot nyújt a Danubius EURES-T már meglévő eszközkészlete.

Az EURES szervezésében már több alkalommal állás- és képzési börzék megtartására került sor a határrégió mindkét oldalának városaiban. A jövőben célszerű lehet a határon átnyúló mobilitás fokozásában kulcsszerepet játszó Győrben több ilyen rendezvény megszervezése. A nagyobb foglalkoztatási központok, mint Mosonmagyaróvár, Dunaszerdahely, Nagymegyer, Somorja, kiegészülve a kisebb, de jelentős foglalkoztatókat, nagyvállalatokat tömörítő

kistelepülésekkel (pl. Mosonszolnok, Kunsziget, Győrújbarát), szintén az állás- és képzési börzék elsődleges színterei lehetnek. A fenntartható közlekedési módokat népszerűsítő kiadványok és rendezvények keretében sor kerülhet a határon átnyúló munkaerő-migrációt ösztönző tájékoztatási tevékenységek elvégzésére is.

Mindez azért fontos a csoportosulás számára, mivel e börzék kimondott célja a két szomszédos szlovák–magyar régió határ menti munkaerő-mobilitásának támogatása; a munkaerőpiacon szükséges ismeretek átadása, munkáltatók és álláskeresők találkozása, a hazai és külföldi továbbképzési lehetőségek ismertetése.

Az EURES-T a börzéken túl kifejezetten a pályakezdő diákoknak szóló tájékoztató fórumokat is szervezett, ahol a fiatalok mellett részt vettek a határ menti térségekben működő szakképző iskolák, továbbá a munkáltatók is. A rendezvényeken alkalom nyílik a tudás-intenzív foglalkoztatás-bővítés és a határon átnyúló szolgáltatásszervezés terén kiemelten fontos szakmák és szakterületek bemutatására (pl. gépgyártás-technológiai technikus, járműipari fém-alkatrészgyártó, egészségügyi és szociális ápoló).

Az EURES-T EGTC-be csatornázzható további fontos tevékenysége a tanulmányutak szervezése. Ennek keretében különösen a műszaki szakterületen gyárlátogatásokra kerülhet sor, ahol az egyes munkafázisokat élőben tanulmányozhatják, megismerkedhetnek az üzem alkalmazottainak munkájával. E rendezvény célja, hogy bemutassák az elsősorban a járműgyártással kapcsolatos foglalkozásokat, valamint a tanulmányok befejezése után szóba jöhető akár határon túli elhelyezkedési lehetőségeket. A közvetlenül a munkáltatóhoz szervezett tanulmányutak előnye, hogy a jövőbeli alkalmazott pontosabb képet kap az adott munkakörhöz szükséges vagy a munkáltató által megfogalmazott elvárásokról és ismeretekről. Az EURES határ menti társulás az EGTC-vel karöltve meghatározhatja azokat a stratégiai jelentőségű szakmacsoportokat, amelyek tanulmányutakat igényelnek. A tanulmányutak pályaorientációs eszközöként vonzóbbá és versenyképesebbé teheti a határtérség számára kulcsfontosságú gép- és autóipari szakmákat. Alkalom nyílik az egyre kritikusabb szakemberhiánnyal küzdő vállalatok foglalkoztatási problémáinak mérséklésére, a hiányszakmák betöltésére, a tanulók munkaerő-piaci igényeknek megfelelő irányba terelésére.

Szintén kiaknázható potenciált rejtenek a munkáltatók számára szervezett tájékoztató fórumok, melyek célja a határon átnyúló munkaerő-mobilitás elősegítése. A munkáltatók a fórumokon tájékoztatást kapnak a szomszédos térségek munkaadóival való együttműködési lehetőségekről.

EURES T-Danubius által folytatott, a munkaerőpiac integrációját erősítő tevékenységre való rácsatlakozást, munkaerő-piaci szolgáltatásainak fokozottabb kihasználását, illetve a területileg, szervezetileg és tematikailag is kibővíteni tervezett Győri Autóipari Életpályamoddellel fenntartott kapcsolatok fokozását támogatni érdemes. A projekt a határon átnyúló munkaerő-mobilitás feltételeinek javítása érdekében az EURES T-Danubius és az Arrabona EGTC munkaerő-piaci szereplőinek (beleértve az oktatási intézményeket, a munkáltatókat és munkavállalókat, a munkaügyi hatóságokat stb.) partnerségi rendszerét hivatott megteremteni, illetve fejleszteni, bővíteni.

A határ menti együttműködést segítő nemzetközi szakmai találkozó keretében a társulás összefoghatja a munkaerő-piaci együttműködésekben érdekelt szervezeteket. Ennek során kísérletet tesz az ilyen irányú szervezetek működésének feltérképezésére, a kapcsolódási pontok megtalálására, ekképp azok kiegészíthetik egymás munkáját. A workshopok és egyeztetési fórumok jó alapot képezhetnek az EGTC területileg integrált foglalkoztatási-képzési fejlesztéseinek előmozdítására.

Átfogó cél: Határon átnyúló foglalkoztatási-képzési térség kialakítása.

Stratégiai célok: A munkaerő-piaci együttműködések erősítése; A térség egységes foglalkoztatási-képzési térségként való megjelenítése; A munkaerőhiány elkerülése.

A projektcsomag tartalma:

- Együttműködések kialakítása a Danubius EURES-T-vel;
- Állás- és képzési börsék, tájékoztató fórumok, karrierexpók megrendezése az EGTC területén és a jelentős munkaerő-kínálattal rendelkező külső helyszíneken;
- Munkaerő-piaci tanácsadó és közvetítő on-line hálózat kialakítása, nemzetközi szakmai találkozók, workshopok, egyeztető fórumok szervezése.

3.1.2.4. Határon átnyúló gazdasági információs és együttműködési rendszer

Az Arrabona EGTC regionális gazdaságát mindinkább meghatározó határon átnyúló üzleti partnerségi hálózatok megerősítése egyre fontosabbá válik. Ennek elengedhetetlen eszköze egy határon átnyúló gazdasági információs és együttműködési rendszer.

A projektcsomag mindenekelőtt reagálni kíván arra, hogy a helyi KKV-k egymással való együttműködések szűkösek. Éppen ezért a csomag lényege, hogy a térség vállalkozásai jobban ismerjék meg egymást, és könnyebben találjanak maguknak partnert a határon átnyúló gazdasági együttműködési lehetőségek jobb kihasználása érdekében. Az elszigetelt vállalatok helyett egyre inkább a nyitott, dinamikus üzleti környezetben lévő vállalatok hálózatos együttműködései támogatandók, melynek érdekében fokozni kell többek között a csoportosulás területén végzett sokoldalú tanácsadási tevékenységet.

A projektcsomag az EGTC versenyképességének fokozása végett a komplett ellátási lánc széleskörű piaci információkkal való ellátását célozza beleértve a logisztikai és pénzügyi szolgáltatókat. A regionális gazdaság szereplői – legyenek azok multinacionális anyavállalatok, első, második vagy harmadik körös beszállítók, munkavállalók vagy fogyasztók – közti információs csatornákon zajló áramlások a hálózati gazdaság szempontjából elengedhetetlenek.

A cél az, hogy a határon átnyúló gazdasági információs rendszer alapinfrastruktúrává váljon a határon átnyúló közös és komplementer gazdaságszerkezeti, telephelyi adottságok kihasználása érdekében. A projektcsomag az információs háttér megteremtésével támogatja a magyar és szlovák tulajdonú kis- és középvállalkozások létesítését, leányvállalatok és vegyesvállalatok alapítását, valamint a régióbeli üzleti partnerkapcsolatok kiépülését.

A gazdasági információs rendszerben alapvető fontosságot fog élvezni a vállalati döntéshozatal támogatása, a tágabb, regionális összefüggések bemutatása és a határon átnyúló gazdasági együttműködésekben rejlő lehetőségek kiaknázásának segítése. A szabályozási környezet ismeretén túl a vállalatoknak know-how adoptációra van szükségük a kommunikáció, a piaci fellépés és a jog területén. Ezért főként a határtérség szlovák és magyar, illetve vegyes tulajdonú cégeit fel kell készíteni az előttük álló szoros együttműködésre, a közös befektetés-ösztönzésre. Cél az egyes államok közötti különbségek megismerése, valamint a cégalapítással és a szomszédos országokból származó munkaerő foglalkoztatásával kapcsolatos jogi ismeretek közös képzésben történő bővítése.

A projektnek arra is reagálnia kell, hogy a szlovákiai cégek tőkekihelyezése szempontjából jóval kevésbé vonzó célpont Magyarország, mint a magyarok számára a szomszédos Szlovákia. A stratégiának érdemes kezelnie a szlovák vállalkozások betelepülését akadályozó kihívásokat, melyek alapvetően személyes kapcsolatoktól való függésből, valamint a nyelvi és bürokratikus akadályokból erednek.

Mivel Szlovákiában elsősorban kereskedelmi és közvetítői tevékenységet végző vállalatokat alapítottak nagy számban magyar befektetők, és a vállalati együttműködések jelentős része az élelmiszeripari, mezőgazdasági és építőipari termékek forgalmazásával foglalkozik, az e-kereskedelem fejlesztése külön projektet képvisel.

Nagy igény mutatkozik egy olyan ma még hiányosan elérhető, rendszeresen frissülő vállalkozói adatbankra (kataszterre), mely a vállalatok közti kapcsolatépítés, a tudomány és a szakpolitika információigényét is képes kielégíteni. A folyamatos alkalmazkodás és az azonnali válaszadás képességét, valamint a virtuális elérhetőség javítását szolgálja az online információs platform kialakítása. Célszerű lenne egy olyan webes felület, melyen keresztül átfogó és részletes információk érhetők el a vállalkozási feltételekről megkönnyítendő az egymás piacain történő cégalapítást és a vállalati kooperációk kialakítását. A projektcsomag elősegítheti a pozsonyi és győri agglomeráció gazdasági szuburbanizációját, azaz az egymás piacain való megjelenést.

A határon átnyúló gazdasági információs és együttműködési rendszer vállalati kooperációs lába a Győri Nemzetközi Ipari Park tevékenységének mintájára egy együttműködési fórum kialakítására tesz javaslatot. A projekt keretében a vállalkozások megismerhetik egymás tevékenységét, és alkalom nyílik a kapcsolati tőke kamatoztatására. A térség vállalkozóit összefogó érdekegyeztető és információs fórum rendezvényei alkalmat adnak a közös befektetési lehetőségek feltérképezésére, a közös gazdasági kihívások összehangolt megoldására. A kezdeményezés célja, hogy a cégeket közelebb hozza egymáshoz, és segítse a vállalkozásokat az együttműködésben, kapcsolataik továbbépítésében.

A gazdasági információs és együttműködési rendszer kiépítése hozzájárul az EU négy alapszabadságának érvényesüléséhez, a gazdaság fejlődéséhez elengedhetetlen együttműködési kapcsolatokat megalapozó tudás-, technológia- és tőketranszferhez.

Az információs rendszerhez való csatlakozás alapvetően befolyásolja majd az egész határtérség versenyképességét, a gazdasági specializáció elmélyülését. A határ két oldalán

lévő vállalkozások, munkavállalók és befektetők közös információs felületének megteremtésével összekapcsolhatók az egyes pontszerű szereplők, és hosszú távon ennek nyomán egy határon átnyúló, fejlett hálózati gazdasági térség alakulhat ki, beleértve az autóipari csomópont és az ipari-logisztikai övezet kialakulását.

A projekt eredményeképpen a versenyképesség megőrzéséhez és fokozásához szükséges vállalati (megrendelői, vevői stb.) kapcsolatok kiépülnek, megerősödnek, és a kölcsönös bizalom légkörének megteremtésével a belső gazdasági kohézió is erősödik, miközben sikerül egységes határon átnyúló befektetési célpontként definiálni a határtérséget a magas hozzáadott értéket előállító tevékenységeket meghonosító befektetők számára.

Átfogó cél: A hálózati gazdaság kialakulásának támogatása.

Stratégiai célok: Vállalatközi kapcsolatok erősítése; Az információs gazdaság kiépítése.

A projektsomag tartalma:

- Az élet- és munkakörülményekről, a munkaerő-piaci folyamatokról, a jogi és adózási különbségekről, a vállalkozási formákról szóló tájékoztatási és tanácsadási tevékenység elmélyítése;
- Közös befektetés-ösztönzés és telephely-kiajánlás: a cégalapítással és a szomszédos országokból származó munkaerő foglalkoztatásával kapcsolatos jogi keretfeltételek ismereteinek közös képzésben történő bővítése, menedzsmentképeségek javítása és a vállalatirányítási tapasztalatok átadása;
- Az e-kereskedelem fejlesztése;
- Online gazdasági partnerkereső, közösen használható információs platformok kialakítása, vállalati adatbázis-építés;
- Együttműködési fórum és üzleti klubok felállítása: közös rendezvények lebonyolítása, a regionális szakkiállításokon való egységes képviselő megteremtése.

3.2. SMART CITY – SMART COUNTRY

A beavatkozás-csomag alapvető célja a piaci alapú szolgáltatások és a közszolgáltatások határon túlra is kiterjedő, arányos igénybevételének támogatása az egyes funkciók térségi összehangolása és megosztása révén. A csomag Közép-Európa legdinamikusabb határon átnyúló policentrikus nagyvárosi régiójának (CENTROPE) részét képező két nagyváros, Pozsony és Győr potenciáljára való rákapcsolódással az EGTC területi kohéziójának erősítése, a határon átnyúló nagyvárosi térszervező erők érvényre juttatása valósulhat meg.

A határon túli lakosság és gazdaság szolgáltatásokkal való ellátásához egy területi gazdaságosságot figyelembe vevő funkció-megosztási szisztéma épülhet ki, mely alapján egy harmonikus város-vidék partnerség kezdheti meg működését. A cél, hogy a jelentős kiterjedésű vonzaskörzettel, sokoldalúan kiépült funkciókínálattal rendelkező városok túltekintsenek közigazgatási területükön, és a projektcsomagok szinergikus egymásra épülésével megvalósítható legyen a központi városokat és vonzaskörzetüket egységesen kezelő funkcionális városi térségek felépítése. A tervek szerint az Arrabona EGTC olyan kedvező településhálózati feltételeket kínál majd, ahol a nagyvárosok közti övezet és a városok is képesek lehetnek a funkcionális specializációra. A CENTROPE-hoz való kapcsolódás mellett a beavatkozás-csomag másik fő célja az együttműködés városai (kiemelten Győr) határon átnyúló vonzaskörzetének megerősítése. Az agglomerációs helyzetből fakadó tervezési feladat a közszolgáltatások aránytalan használatának kezelése a határtérségben.

A nagyobb városi központok szerepe az együttműködésben a magasabb hierarchiaszintű, városi központi funkciók (ipari-logisztikai központ, középfokú oktatás, felsőoktatás, színház, turisztikai központi szerepkör stb.) fejlesztésére terjedhet ki, míg a vonzaskörzetbe tartozó települések alapszolgáltatásaik kiépítése mellett a nagyvárosok közelségéből eredő puffer funkciókat, kiegészítő városkörnyéki szolgáltatási köröket vehetnek fel (pl. helyi termék-előállítás, rekreációs, turisztikai, sport funkciók) az alább kifejtett beavatkozások megvalósulása esetén. Mindezek következtében határon átnyúló aktív turisztikai, egészségügyi, ipari-logisztikai térségek formálhatók, melyeket a (közösségi) közlekedési rendszerek tesznek fizikailag is átjárhatóvá.

A terület- és településfejlesztés, valamint az üzemeltetés a smart city koncepcióban a hagyományostól eltérő tervezői paradigmát igényel. Egymással összefüggő város-vidék

rendszerekről van szó, ezért kulcsfontosságú meghaladni az ágazati skatulyákat. A projektcsomagokat a határtérségen belül, integráltan lehet megvalósítani, átfogva a turisztikát, a közszolgáltatásokat, az idősellátást, a lakásszektor, az ipari parkokat és logisztikai központokat, valamint az energetikai, környezetvédelmi infrastruktúrát. A szakágazati területeken történő átfogó munka mellett ugyanilyen jelentős a különböző térségi szereplők közös platformokba integrálása, a keresleti és kínálati oldal együttműködése, végül, de nem utolsósorban a lakosok és a gazdasági szereplők részvételének biztosítása már a tervezési tevékenység lehető legkorábbi szakaszaiban. Az okos városoknak nagy hangsúlyt kell fektetniük a bevonáson alapuló közösségi tervezésre a központi városi és a vidéki funkciók mindegyike terén a turisztikától a közszolgáltatásokon át az ipari-logisztikai és környezetvédelmi szerepkörökig.

Jelentős és eddig kihasználatlan hozzáadott értéket nyújt a különböző kiépült és kiépíteni tervezett infrastruktúrák városon belüli és településközi integrálása. Közös rendszerbe foglalhatók az energetikai, a közlekedési, a kommunikációs és egyéb infrastruktúrák elemei megakadályozva a felesleges párhuzamosságokat és orvosolva az esetleges információs, finanszírozási vagy infrastrukturális hiányosságokat. A cél a közös tervezés, a funkciók területi összehangolását eredményező, az egyes funkciók esetén a civil, a vállalati és az önkormányzati szférát integráló együttműködési platformok, szakmai műhelyek segítése. A komplementer és közös adottságok kihasználása keretében az egymásra épülő szolgáltatási kínálat megteremtése, a funkciókhoz való hozzáférésben rejlő egyenlőtlenségek csökkentése, a szolgáltatásokat biztosító ellátórendszer tagjai közti tudásátadás ösztönzése segíthet a területi és gazdasági kohézió erősítésében.

A beavatkozás-csomagban a bevonáson alapuló tervezésen, a szolgáltatási kínálat igényalapú bővítésén és az infokommunikációs technológia használatán túl a fenntarthatóság elvének külön pillérként kell megjelenítenie. Ez horizontális célként és a 4. beavatkozás formájában önálló beavatkozásként is áthatja a Smart city – Smart country beavatkozás-csomagot. A fenntarthatóság magába foglalja a mobilitás, az egyes infrastruktúrák és gazdasági tevékenységek fenntarthatóságát mindenekelőtt az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiák fokozottabb hasznosítása érdekében.

A beavatkozás-csomag az EU 2020 Stratégia mindhárom prioritásához illeszkedik, melyek közül elsősorban a fenntartható növekedés, illetve a területi kohézió erősítésén keresztül az

inkluzív növekedés emelhető ki, az alábbi célkitűzések megvalósulásának támogatásával: 1. 20–64 évesek legalább 75 %-ának munkahellyel kell rendelkeznie; 3. Teljesíteni kell a „20/20/20” éghajlat-változási/energiaügyi célkitűzéseket (ideértve megfelelő körülmények között a kibocsátás 30 %-kal történő csökkentését. A beavatkozás-csomag a kiemelt kezdeményezések közül az ökoturizmus, a fenntartható közlekedési rendszer és a környezeti szemléletformálás támogatása, valamint az egyes funkciók táji szempontokat is figyelembevevő harmonikus elosztása miatt legnagyobb mértékben az „Erőforrás-hatékony Európa” nevű kezdeményezéshez kapcsolódik. Eszerint támogatni kell az elmozdulást az erőforrás-hatékony és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé.

3.2.1. TURISZTIKAI FUNKCIÓMEGOSZTÁS, TÉRSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A turizmus a határon átnyúló város-vidék funkciómegosztás egyik kiemelkedő területeként jelenik meg az Arrabona EGTC esetén. Az Arrabona térségének igen komplex turisztikai potenciáljára területileg integrált turisztikai fejlesztések építhetők. Az EGTC számára a határtérség turisztikai szervezetét, háttér-infrastruktúráját és termékfejlesztését legfőképpen a két nagyváros, Pozsony és Győr, valamint agglomerációik lakosságának szabadidős-rekreációs igényeinek széleskörű kiszolgálására érdemes alapoznia. A fő cél tehát a nagyvárosi térségek rekreációs igényeinek széleskörű kiszolgálása, a minőségi rekreációs és szabadidős funkciók összehangolása.

Különösen nagy jelentősége van a külföldi, illetve a városi életmódot folytató, jelentős fizetőképes kereslettel és speciális igényekkel fellépő vendégekre építő kreatív és innovatív szolgáltatásoknak, termékeknek. Ezek ki- és továbbfejlesztésének tervezéséhez, életciklusának vizsgálatához egy sor tartalmi elem megvalósítása indokolt. A termékfejlesztés a határtérség egészét magába foglaló turisztikai stratégián nyugszik, amely az egyes turisztikai ágazatok fejlesztéseit foglalja össze projektszinten, másrészt a jelenlegi és majdani termékek egységes programcsomagokba szervezését határozza meg.

Az ismertetett beavatkozás turisztikai projektjeinek köszönhetően nemcsak az összes tagtelepülés turisztikai kínálata jeleníthető meg és értékesíthető, hanem a további turisztikai fejlesztések, a ma még hiányzó attrakciók előkészítése és megvalósítása előtt is megnyílik az út. A tervezett fejlesztések ösztönzik, hogy a megélénkülő bevásárló turizmusban résztvevő szlovák állampolgárok a magyar oldalon más, széleskörű szolgáltatásokat is igénybe vegyenek.

Továbbá, a gyakran rokonlátogatásokban és munkavállalási célú utazásokban testet öltő magyar-magyar kapcsolatok diverzifikálására, a tájilag összefüggő, ám mégis kölcsönösen ismeretlen határtérség közös felfedezésére is lehetőség lesz.

A potenciálok kihasználása érdekében első lépésként a turisztikai szervezetfejlesztés eszközével szükséges élni. Ennek keretében kerülhet sor a meghatározó szolgáltatók összekapcsolására, melyet egy határon átnyúló módon szerveződő turisztikai desztináció menedzsment szervezet (TDM) láthat el hatékonyan. Az aktív turizmushoz szükséges infrastruktúra fejlesztése jól egészíti ki a TDM-fejlesztést, annak a szolgáltatási bázisát erősítve. A tapasztalat azt mutatja, hogy az infrastrukturális fejlesztések nyomán hamarosan megjelennek azok a vállalkozások, amelyek jelentősen bővítik a termékpalettát (pl. kalandparkok, fitness-szolgáltatások révén stb.). A látogatóközpontok és az egyes szolgáltatók integrációja megalapozza a határtérségben kitörési pontként azonosított kerékpáros és vízi turisztikai rendszerek kiépítését, valamint az új, gyakran extrém sportokat is magába foglaló attrakciók piaci bevezetését. Tehát a határon átnyúló turisztikai térség kialakításához egyrészt az aktív turizmus attrakcióit felfűző tematikus útvonalainak, kiszolgáló létesítményeinek kiépítésére van szükség, másrészt e kínálatok programcsomagokba szervezésére. A vidéki, városkörnyéki turisztikai kínálatához aktívan kapcsolódhatnak a helyi termékek is.

3.2.1.1. Az aktív turizmushoz szükséges infrastruktúra fejlesztése

A természeti és kulturális értékekben gazdag térség életében jelentős szerepet játszhat a turizmus, annak is egyik legdinamikusabban fejlődő és környezetileg leginkább fenntartható formája, a kitörési pontként is azonosítható kerékpáros turizmus. A projekt legmarkánsabb eleme éppen ezért az összes többi turisztikai ág számára forgalmat generáló kerékpáros alapinfrastruktúra és szolgáltató háttér megteremtése, egységes rendszerbe szervezése. A jövőben az Arrabona térségében a kerékpáros infrastruktúra önálló turisztikai kínálatot teremtve határon átnyúló módon fűzheti fel az egyes turisztikai attrakciókat, másrészt markáns, önmagában is megálló, aktív kikapcsolódást biztosító turisztikai lehetőségeket jelenthet. Az Arrabona EGTC alapvető érdeke a szlovák-magyar-osztrák határtérség meglévő, illetve tervezett kerékpáros hálózatára való rácsatlakozás. Ezekkel kapcsolatban az EuroVelo, illetve a SacraVelo emelhető ki. Előbbi a Duna menti, utóbbi pedig az észak-déli irányú térkapcsolatokat erősítené népszerű turisztikai útvonalak, illetve azokhoz kötődő kínálati csomagok és szolgáltatási hátterek megalapozásával. Kifejezetten az Arrabona belső

kohézióját erősítené a határtérség más turisztikai ágait és attrakcióit felfűző Szigetköz–Csallóköz kerékpáros körút kiépítése (előbbi vonalak szakaszainak használata mellett).

A kerékpáros turizmus mellett kiemelten fontos az ökoturisztikai potenciál határon átnyúló kiaknázása, melyen belül a vízi turizmus innovatív fejlesztésére érdemes alapozni tekintettel arra, hogy a Duna és mellékvízfolyásai határon átnyúló víz-közeli attrakciófejlesztések lehetséges terepei.

Az aktív turizmus terén a tematikus útvonalak kijelölésén túl legalább ennyire lényeges a különböző kiszolgáló létesítmények kialakítása, azaz a fogadóépületek (vendéglátó-ipari egységgel, zuhanyzóval, mosdóval, mosó- és mosogatóhellyel) létesítése, valamint a vízi (kenu-kölcsönzők, csónakkikötők) és a kerékpáros turizmust (közösségi kerékpár-kölcsönzési és szerviz rendszer kiépítése) megkönnyítő infrastruktúrafejlesztés.

Kiemelten fontos az Arrabona EGTC számára, hogy aktívan reagáljon a nagyvárosi és agglomerációban élő sajátos turisztikai csoportok speciális igényeire. E célból a városkörnyéki szabadidős-rekreációs funkciók erősítése van szükség. Mivel a nagyvárosok, illetve a térségi tagtelepülések zöme közel fekszik a határhoz, a felesleges párhuzamos kapacitások kiépítésének elkerülése, valamint a meglévő attrakciók összehangolása határon átvívelő jelleggel valósulhat meg hatékonyan. Az urbánus életformát folytató vendégkör egyrészt folyamatosan új élményeket keres, új kikapcsolódási lehetőségek után néz, másrészt felkelthető érdeklődése a lassan kuriózzummá váló, hagyományos életmód iránt. Egyszerre kell kielégíteni a városi környezetből kiszakadni kívánó, a nyugodt hétfélig, természet-közeli kikapcsolódásra, testi-lelki feltöltődésre vágyókat, a családi programok iránt érdeklődőket és az intenzív, extrém élményeket keresőket.

A turisztikai infrastruktúra nem csak a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás bázisát képezheti, hanem lehetőséget teremthet az EGTC identitásának megerősítéséhez. Az egészséges életmódot támogató kerékpáros és vízi turisztikai elemekre koncentráló ökoturisztikai fejlesztések együtt járnak a környezettudatos gondolkodás elterjesztésével is. A tanösvények és a kapcsolódó létesítmények a természeti és táji értékek népszerűsítésén keresztül hozzájárulnak a térségbeli ökoturizmus fellendítéséhez, a helyi adottságok szórakoztató és felüdülést, jól-létet biztosító (újra-) felfedezéséhez.

A projekt lehetővé teszi, hogy a térségben a fő kerékpáros közlekedési útvonalak mellett regionális tematikus útvonalak is kijelölésre kerüljenek. A vízi és kerékpáros turisztikai tematikus útvonalak által összekötött rekreációs-szabadidős zónák az alternatív vidéki jövedelemtermelési formák terjedéséhez is hozzájárulnak, és számos helyi jellegű kezdeményezés (kulturális rendezvények, helyi termékek) teremtheti meg az adekvát fogyasztói réteget.

A helyi, kistelepüléseken élő lakosság számára elérhető szolgáltatások nyújtásán túl az EGTC az urbanizált térségekből érkező lakosság számára a projektcsomag által közvetlenül és közvetetten (pl. étkezési, szálláslehetőségek stb. révén) nyújthatja rekreációs szolgáltatásait. A jelenlegi, illetve a megelőző turisztikai témájú projektek együttes eredményeként vonzó városkörnyéki, de alapvetően természet-közel határon átnyúló turisztikai térség van kialakulóban, mely a turisztikai kínálat bővítésével és a környezetkímélő turisztikai vállalkozásfejlesztés támogatásával hozzájárulhat a fenntartható és „okos” vidéki térségek megalapozásához is.

A projekt eredményeképpen egy Pozsonytól Győrig terjedő, határon átnyúló aktív- és ökoturisztikai szolgáltatási rendszer jön létre, amelyet az EGTC egységesen kínál.

Átfogó cél: Határon átnyúló turisztikai térség létrehozása.

Stratégiai célok: A tartózkodási időt és a fajlagos költséget növelő turisztikai beruházások kezdeményezése, megvalósítása; A turisztikai ágazatok integrációja.

A projektcsomag tartalma:

- Kerékpáros közlekedési infrastruktúra kiépítése: tájékoztató táblák, kerékpáros pihenőhelyek felújítása és létesítése, közösségi kerékpár-kölcsönzési és szerviz rendszer kiépítése;
- Az ökoturizmus útvonalainak kijelölése és a kapcsolódó létesítmények kiépítése;
- A kapcsolódó vendéglátás és szálláshely-szolgáltatások kiépítése, azok hálózatba szervezése (pl. kempinghelyek);
- Növekvő népszerűségnek örvendő aktív turisztikai tevékenységek, valamint extrém sportolási lehetőségek meghonosítása és továbbfejlesztése: pl. nordic walking, terep segway, tereplovaglás, quad, wakeboard stb.;
- A környezeti nevelés háttér-infrastruktúrájának megteremtése: erdei iskolák kiépítése;

- A hétfélig városkörnyéki aktív kikapcsolódás ösztönzése az EGTC minden vidéki településének bekapcsolásával, a szolgáltatók összefogásával a városi fizetőképes kereslet kihasználása, illetve a gyermekes családok megcélzása érdekében (pl. kedvezményes belépők több szolgáltatás igénybevétele esetén, online reklámkampányok, roadshow-k, vándorattrakciók).

3.2.1.2. Térségi programcsomagok összeállítása, menedzselése

A turisztikai desztináció menedzsment (TDM) az EGTC turisztikai kínálatát dolgozza fel, teszi láthatóvá, és konvertálja eladható terméké. Ennek érdekében a desztináció menedzsment feladata a határtérség teljes turisztikai kínálatának egységes megjelenítése és közös csomagokon keresztül történő kiejánlása. A TDM jó eszköz, hogy az EGTC közös turisztikai brandjét felépítse.

A TDM-szervezet együttműködésben a térségi szolgáltatókkal a programcsomagok kialakítása érdekében innovatív, kreatív és minőségi szolgáltatás- és termékfejlesztést végez. A turisztikai adatbázisok információs platformra integrálására, az EGTC egységes turisztikai kataszterének elkészítésére, egy átfogó turisztikai igényfelmérésre, a meglévő és potenciális turisztikai termékek értékesíthetőségének vizsgálatára kerülhet sor az egységes turisztikai stratégia kidolgozása, az EGTC-szintű térségmarketing menedzselése végett. Érdemes meghatározni a fejleszteni tervezett térség-, csoport- és tevékenység-specifikus turisztikai termékek körét, melynek révén a niche és exkluzív termékek fejlesztése is megvalósulhat a közös és komplementer adottságok kihasználása során.

A felvázolt projektcsomag a turisztikai szolgáltatók termékfejlesztési és szolgáltatásbővítési tevékenységét javítja. A műhelyek és az őket érintő fejlesztési tevékenységek egyrészt olyan kurzusokat, tréningeket foglalnak magukba, amelyek a szolgáltatók felkészültségét erősítik (pl. vendégfogadás, promóció, látogatómenedzsment, IKT-alkalmazások stb.), másrészt olyan tanulmányutak szervezését, amelyek a megfelelő színvonalat biztosíthatják.

A projektcsomag eredményeként létrejön a TDM intézményi háttere, mely képes együttműködni a térségi turisztikai szolgáltatókkal, látogatóközpontokkal. A projekt révén megteremtődik az a szervezeti struktúra és egységes imázs, mely fokozatosan egy határon átnyúló turisztikai térséget hoz létre, és kiemelten épít a határon átnyúló tematikus útvonalak létrehozására, valamint az öko- és aktív turisztikai potenciál kiaknázásán keresztül a városkörnyéki puffervalkciók erősítésére.

A projektcsomag részeként határon átnyúló, integrált térségi turisztikai fejlesztések valósulnak meg. Az összehangolt, igényfelmérésekkel, piackutatásokkal és trendelemzésekkel alátámasztott beavatkozások révén vonzó és versenyképes turisztikai szektor építhető ki, határon átnyúló jelleggel. A projekt segítségével növekedni fog a határtérség desztinációinak és attrakcióinak ismertsége, amely hozzájárul a komplexebb turisztikai termékcsomagok értékesítéséhez, az egy főre jutó költség növekedéséhez.

Átfogó cél: Határon átnyúló turisztikai térség létrehozása.

Stratégiai célok: A turisztikai desztinációk összekapcsolása, közös menedzsmentje és fejlesztése; A helyi turisztikai funkciók szinergikus, határon átnyúló térségi láncolatba rendezése.

A projektcsomag tartalma:

- Turisztikai kataszter és integrált, online elérhető turisztikai információs platform és adatbázis megteremtése. A meglévő információs platformok felé tartalomfejlesztési javaslatok;
- EGTC-s TDM-szervezet megalapítása a már létező irodák, látogatóközpontok összefogásával;
- Közös arculat és turizmusfejlesztési stratégia kialakítása;
- A térségi együttműködést segítő szakmai műhelyek kialakítása, a műhelyek tagjai számára szemléletformáló képzések, rendezvények, tanulmányutak szervezése;
- Közös megjelenés a turisztikai vásárokon és a régió nagyobb rendezvényein, forgalmasabb csomópontjainál és turisztikai attrakcióinál.

3.2.1.3. Helyi termékek piacának szervezése

A projektcsomag keretében a fő cél, hogy egyrészt népszerűsítsük a helyi termékeket, másrészt bővítsük a helyi termékek előállítóinak számát, és hálózatba szervezésükön keresztül segítsük a piacra jutásukat. Ennek érdekében egy összetett aktivitássorozat valósul meg.

A térségre jellemző nagytáblás monokultúrás, gyakran a piaci és környezeti változásokra érzékeny tömegtermelés (jellemzően gabonatermesztés) helyett/mellett a projekt a magas hozzáadott értéket tartalmazó, egyedi helyi termékek határon átnyúló módon összehangolt termelését, feldolgozását, értékesítését és marketingjét, végső soron pedig turisztikai terméké alakítását ösztönzi. Minderre alapot nyújtanak a komplex agrár-vidékfejlesztési

beavatkozásokra lehetőséget adó hasonló természeti és mezőgazdasági, kézműves kisipari adottságok, miközben a város-vidék funkciómegosztásra épülő határon átnyúló turisztikai térségben kellő vásárlóerő található az EGTC „belső piacán”.

Az élelmiszeripar egyik legnagyobb növekedést produkáló ága a funkcionális élelmiszerek köre. A nagy mértékű növekedés motorja nem csak az egészségtudatos vásárlók csoportja lesz, hanem azok a népbetegségek is, amelyek a civilizált életmódhoz köthetők, és az utóbbi években különösen elszaporodtak (pl. cukorbetegség, idegrendszer, emésztőrendszer érintő betegségek stb.). A magyarországi határtérségek közül a funkcionális élelmiszer kifejezést legnagyobb mértékben éppen az Arrabona EGTC jelenlegi és potenciális termékpiacain ismerik. Ennek ellenére a funkcionális élelmiszerek mellett a bioélelmiszerek, továbbá az ökotermékek megismertetéséért is sokkal többet érdemes tenni, döntő az információhiány orvoslása.

A nem csak élelmiszereket, hanem akár tartós fogyasztási cikket tartalmazó kézműves termékek piacát szintén növekvő piaci kereslet jellemzi. Felmérések szerint az elmúlt években mérhetővé vált egy olyan szegmens a társadalomban, amely keresi a helyi termékeket, és bizonyos határokig elfogadja ezek magasabb árát.

A határtérségben számos helyi termelő, kisiparos található, mely értékesítési nehézségekkel küzd, de az alábbi beavatkozás-sorozat révén egy az igen széleskörű, keresett termékínálat (pl. húsfélék, tejtermékek, szörp, méz, gyógynövények, kekszek, szalmából készült termékek, fazekas termékek) vonultatható fel. Ehhez első lépésben szemléletformálásra, a tudásátadást megalapozó adatbázis-építésre, a kitörési pontok megtalálására van szükség.

Kulcsfontosságú lenne egy minőséggarancia rendszer felépítése (szakkereskedők, élelmiszertudományi, gasztronómiai és egyéb szakemberek, vendéglátóegységek séfjei, konyhafőnökei, helyi őstermelők stb. ajánlásával), melyen belül az előállítók idővel minőségi tanúsítványt szerezhetnének. Ez a márkaépítés egyik kulcsa.

Az értékesíthetőséget nagyban növelné, amennyiben a turisztikai rendezvényeken, illetve a látogatóközpontokban kipróbálhatók-megkóstolhatók, illetve helyben megvásárolhatók lennének a termékek. A rendezvények megtartásával nőnek a helyi népi kismesterségek, valamint a gasztronómiai hagyományok fennmaradásának esélyei. Ez az értékmegőrzést segítő tevékenység a turizmus fenntarthatóságának egyik biztosítéka is egyben. Szintén a

termékek iránti keresletet és a vásárlói bizalmat növeli, amennyiben a termelővel személyes kapcsolat alakul ki, és nyomon követhető az előállítási folyamat minden lépése.

A projekt eredményeként várhatóan bővül a helyi termékeket előállító gazdálkodók száma, szélesedik a piacra jutási lehetőségek köre, diverzifikálódik és kiszámíthatóbbá válik a vidéki gazdaság, az EGTC-nek pedig identitás- és brandképző elemévé válnak a fenntarthatóságot és a regionális önellátást elősegítő helyi termékek. Az egészséges táplálkozás és a vásárlói tudatosság meghonosodásával növekszik a minőségi, tájra jellemző termékek iránti kereslet, a termékek felhasználásával pedig javul a térség élelmiszerbiztonsága és lakosságának egészségi állapota. Mindezek következtében a vidéki térségek alkalmassá válnak a határon átnyúlóan szerveződő turisztikai termékkínálatba történő bekapcsolódásra.

Átfogó cél: Határon átnyúló turisztikai térség létrehozása.

Stratégiai célok: A vidéki turisztikai termékkínálat bővítése; A helyi termelők piacra jutásának támogatása.

A projektsomag tartalma:

- Szemléletformálási és piackutatási akciók: az egészséges táplálkozási szokások, a természetes alapanyagok használatának és a helyi termékek felhasználásának népszerűsítése és a fogyasztási szokások felmérése (kiadványok, előadássorozatok, roadshow-k: például az EGTC „kedvenc terméke” díj átadása);
- A helyi termékek adatbázisának felépítése, a kézműves és biotermékek értékleltára;
- Tudásátadás és -menedzsment: a hagyományos, szellemi kulturális örökséget képező és az új, innovatív előállítási technikák terjesztése;
- A helyi termékek előállításának ösztönzése: rendezvényeket, tanulmányutakat szervező és kiadványokat terjesztő tudásmegosztási hálózat kialakításán keresztül;
- A termékek értékesítési rendszerének kialakítása EGTC-s szinten: e-kereskedelmi hálózat kialakítása, helyi termelői piacok létrehozása, a látogatóközpontokban való megjelenés ösztönzése, helyi termékes polcok telepítése, az üzemi konyhák nyersanyagbeszerzéseinek koordinációja;
- Az infokommunikációs technológiák kihasználása: a termelőket és a fogyasztókat átfogó online információs platform, webbolt üzemeltetése, widgetek készítése, applikáció fejlesztése okostelefonra;
- EGTC-s arculati kézikönyv és védjegyrendszer kialakítása, összehangolt brandépítés;

- Közös, összehangolt rendezvényszervezés (pl. gasztronómiai fesztiválok), illetve megjelenés: kézműves és biotermékek vásárának megrendezése, többhelyszínes kóstolóturnék és termékbemutatók rendezése, EGTC-s standok, pultok elhelyezése;
- A vidéki, paraszti életmód és a hagyományos kézműves mesterségek, valamint az őshonos állatfajok interaktív bemutatása, életük webkamerán történő követése;
- A termelési folyamat átláthatóságának megteremtése, a személyes termelő-vevő kapcsolatok kialakítása: látványműhelyek, interaktív üzemlátogatások (pl. sajtkészítés, húsfüstölés, szappanfőzés, nyúltartás) termelői és fogyasztói blogok beindítása, házhoz menő mobil szolgáltatások szervezése.

3.2.2. KÖZSZOLGÁLTATÁSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A közszolgáltatási együttműködések alapját, mint a Smart city – Smart country beavatkozás-csomagba tartozó többi beavatkozását is, a települési funkciók összehangolásának térségfejlesztő potenciálja adja. A határtérségben egy területi gazdaságosságot szolgáló, határon átnyúló szolgáltatási rendszer hozható létre, mely figyelembe veszi a regionális nagyvárosok határon átnyúló vonzáskörzeteit, a már éledő közösségi közlekedési kapcsolattartásokat, illetve a felértékelődő határon átnyúló vendégkörrel rendelkező egészséggazdaságot.

A közszolgáltatási együttműködésekben két beavatkozás kerül kijelölésre. A határon átnyúló intermodális közösségi közlekedési rendszerek átfogó célja a közösségi közlekedésben érdekelt szereplők fokozott együttműködése. Ennek érdekében egy sor egymásra épülő projekt megvalósítása indokolt. Ezért stratégiai célként jelentkezik az interoperabilitás és az intermodalitás megteremtése, a bevásárló turizmus feltételeinek javítása, valamint a vidéki térségek rekreációs-szabadidős funkcióinak jobb elérhetősége.

A közösségi közlekedés az egészségügyi szolgáltatások határon átnyúló fejlesztését elsősorban a kiterjedt vonzáskörzettel rendelkező intézmények elérhetőségének javításával, továbbá a fokozódó betegmigráció megkönnyítésével tudja támogatni.

A közszolgáltatások terén a közösségi közlekedés mellett az egészségügyi szerepkörök összehangolása a másik legfontosabb projektcsomag. Ez a határon átnyúló egészségügyi együttműködések intézményi és szolgáltatási szinten történő támogatását jelenti, melynek átfogó célja a határon átnyúló egészségipari klaszteresedésre lehetőséget adó közös és komplementer részelemeket tartalmazó szolgáltatási portfóliók térségileg összehangolt

igénybevétele. Az átfogó cél elérése érdekében a köz- és magánszolgáltatók és a tagönkormányzatok egészségügyi szolgáltatásainak összehangolására, az egészségturisztikai szolgáltatások fejlesztésére, a szépségipari szolgáltatások körének bővítésére lehet projekteket megfogalmazni.

A beavatkozás közösségi közlekedési lábának (mely jelentős mértékben megalapozza az egészségügyi együttműködéseket is) eredményeként sikerülhet összehangolni a közlekedésfejlesztési elképzeléseket. A menedzsment átalakításával olyan szabályozási és finanszírozási háttér megalkotására kerülhet sor, mely a határ túloldalán is lehetővé teszi a közlekedési szolgáltatások nyújtását és kiemelten a belföldinek minősülő járatok indítását. Továbbá a közösségi közlekedés hozzájárul a határon átnyúló ipari-logisztikai övezetek kialakításához és a határon átnyúló városhálózati funkcionális együttműködések ösztönzéséhez a Bécs–Pozsony–Győr többközpontú metropolisz térségen belül.

A projektcsomag eredményeképp a határ egyes oldalain lévő „csonka” hálózatok integrálásával együttműködő utazási lánc jöhet létre, azaz a többféle közlekedési mód kombinálására nyílik lehetőség. A határon átnyúló közösségi közlekedési rendszerben az egyes közlekedési ágak, vonalak egymással harmonizáló módon működhetnek együtt, és szerves egészzé egészíthetik ki egymást.

Az innovatív és fenntartható, „okos-megközelítésen” alapuló közösségi közlekedési integráció vonzó és versenyképes alternatívát nyújt majd az egyéni közlekedéssel szemben, és hatékony lehetőséget jelent az üvegházhatású gázok csökkentése, a határon átnyúló várostérségek életminőségének javítása, a torlódások visszaszorítása, az utazási idők és távolságok lerövidítése terén.

A projektcsomag számos téren illeszkedik több más projekthez, illetve erősíti a területi, gazdasági és társadalmi kohéziót a határtérség egészére nézve. Amennyiben sikerül határon átnyúló közösségi közlekedési rendszert létrehozni:

- a határon átnyúló munkaerő-mobilitás könnyebbé válása hozzájárul egy EGTC-szintű foglalkoztatási-képzési térség kialakításához, illetve a tudás-intenzív gazdaság megerősítéséhez, a szlovákiai magasabb munkanélküliség csökkentéséhez és a magyar oldal krónikussá váló munkaerő-hiányának orvoslásához;

- a határon átnyúló funkció-megosztási szisztéma megalapozása következtében a városi vonzáskörzetek kiterjedhetnek, az egyes funkciók határon túli igénybevétele könnyebbé válik, könnyebbé válnak a közszolgáltatási és gazdasági együttműködések;
- a város-vidék partnerség elmélyítését segíti, beleértve a határon átnyúló turisztikai rendszer működtetését;
- továbbá sikerül kezelni a pozsonyi és a győri agglomeráció fokozódó környezetterheléssel járó növekvő közlekedési igényét (ingázás, szabadidő, bevásárlás).

A határon átnyúló egészségügyi együttműködések integráló projektcsomag legfőbb eredménye az egészségügyi intézmények közötti szorosabb együttműködés lehet. Ennek folyamányaként jöhet létre az egészségügyi intézmények és magánszolgáltatók bevonásával egy határon átnyúló egészségügyi szolgáltatási rendszer. A tervezett integráció képzésekre, konkrét kórházi szolgáltatások nyújtására, a betegek ellátásának színvonalát jelentősen javító távdiagnosztikai megoldások bevezetésére is lehetőséget biztosít. Elsősorban a győri kórház funkcionális vonzáskörzete a fentiek értelmében jelentősen módosulhat a jövőben, amennyiben a határok e tekintetben is átjárhatóvá válnak.

A projektcsomag másik eredménye az egészségügyi intézmények és fürdők, rekreációs központok közötti fokozott együttműködés. A projekt tartalmának olyan módon kell megvalósulnia, hogy keresse a kapcsolódási pontokat a nem gyógyturisztikai idegenforgalmi célokkal, illetve az energetika terén a megújuló energiaforrások, különösen a termálvíz hasznosításával. A fentiek nyomán bővíthető a turisztikai termékkínálat, komplett termékcsomagok nyújthatók, miközben javul a lakosság egészségügyi állapota.

3.2.2.1. Határon átnyúló (intermodális) közösségi közlekedési rendszerek fejlesztése

A határtérségben fokozódó igény mutatkozik a közösségi közlekedési szolgáltatások iránt. A határon átnyúló pozsonyi nagyvárosi térségen belüli ingázás, a döntően a magyar oldal autóiipari foglalkoztatói felé történő munkaerő-migráció, az utóbbi néhány évben felélénkült bevásárló turizmus, illetve a városi és vidéki funkciók igénybevétele területi kihívásként jelentkezik, melyre a fenntarthatóság elveinek és az okos megoldások közösségi közlekedésfejlesztésbe való integrálásával eredményesen reagálhat az EGTC. A jelentős kiterjedésű határon átnyúló vonzáskörzettel rendelkező nagyvárosok a közlekedési

rendszerek térbeli kiépítésére és a forgalom volumenére nagymértékű hatást gyakorolnak, ezért határon átnyúló módon integrálandók a különböző elővárosi, városkörnyéki közösségi közlekedési módok.

A határtérség elérhetőségi és megközelíthetőségi viszonyainak alakulását alapvetően befolyásolja a jelenlegi viszonylagos összehangolatlanság és szervezetlenség, mely nagymértékben hátráltatja a területi potenciál közös kiaknázását. Az eddigi gyakorlat meghaladására, a területi és stratégiai szemlélet erősítése érdekében egy közösségi közlekedési szövetség megalapítására van szükség. A szövetség magába foglalja a közlekedésben érintett szervezeteket beleértve a szolgáltatókat/üzemeltetőket, a finanszírozókat, illetve az utazóközönség érdekképviselői szereplőit. A szövetség három fő tevékenységet valósíthat meg. Egyrészt érdekegyeztető platformok, vitafórumok állíthatók fel a közlekedési együttműködés új módozatainak, a jó szervezeti gyakorlatok bemutatása és terjesztése végett. A szakmai workshopokon vagy nyilvános fórumokon határozatok és ajánlások születhetnek arra nézve, hogyan lenne érdemes a tagönkormányzatok és térségi szereplők igényeivel összhangban fejleszteni a közlekedési hálózatot. A platform működése határon átnyúló regionális együttműködési megállapodásokhoz vezethet, melyek tisztázzák az egyes szolgáltatók és fenntartók jog- és hatásköreit, az érintett közlekedési szolgáltatások körét, a finanszírozás kérdéseit. Harmadrészt a közösségi közlekedés tervezése és működtetése érdekében a közlekedési információs rendszerek és adatbázisok egy platformra történő integrációja, egy monitoring-rendszer kiépítése kerülhet sorra.

Amennyiben sikerül létrehozni a szervezeti, finanszírozási és jogi kereteket tisztázó közlekedési szövetséget, az további projekteket dolgozhat ki megteremtve az egységes közlekedési rendszert egy átfogó hatástanulmányon alapuló közlekedésfejlesztési terv beavatkozásai alapján.

A hatékonyan működő határon átnyúló közlekedési rendszer megteremtése érdekében alapvető fontosságú a hálózatok közötti integráció erősítése, mely az azok közötti zökkenőmentes átjárhatóság megteremtését, valamint az együttműködő utazási lánc kialakítása keretében többféle közlekedési mód összehangolását tartalmazza.

Az interoperabilitás megteremtése magába foglalhatja az összehangolt, ütemes menetrendek kialakítását, a regionális jegyrendszer bevezetését és egy tarifaközösség megalapítását

(mobilitást ösztönző jegy- és bérletkonstrukciók, díjszábási modell bevezetése, e-jegyek és bérletek bevezetése). Továbbá ide tartozó elemként tekinthető a valós idejű forgalomszervezés és -irányítás feltételeinek biztosítása, valamint az integrált elektronikus utas-tájékoztatási információs rendszer felépítése (egységes forgalmi kijelzők, közös webportál, widgetek, okostelefonos alkalmazások fejlesztése, kétnyelvűség biztosítása).

A multimodalitás érdekében a szárazföldi közlekedésen belül célszerű az autóbuszos közösségi közlekedés fejlesztése, melynek keretében alternatív és innovatív közlekedési viszonylatok létesítésére kerülhet sor beleértve a midi- és mikrobuszok közös üzemeltetését. Innovatív, igényalapú közösségi közlekedési szolgáltatásnak számít a határtérség közösségi közlekedés által eddig ki nem szolgált területein a telebusz. A kötöttpályás közlekedés fejlesztése, kiemelten az elővárosi vasúti közlekedés fejlesztése is az intermodalitás megteremtését szolgálja, ezért ösztönözni kell a Győr–Dunaszerdahely vasútvonal kiépítését is. A kerékpáros infrastruktúra nem csak a szabadidős célú közlekedés gerincét alkotja, hanem a hivatásforgalmi célok elérése érdekében érdemes annak hálózatát intermodalitást szolgáló jelleggel összekapcsolni a többi közlekedési móddal. Ez kiemelten forgalmas helyszíneken (pl. a településközpontokban, illetve a vasútállomások és buszmegállók környezetében) kamerával őrzött kerékpártárolók létesítése, B+R parkoló-rendszer kiépítése, továbbá a kerékpárok szállíthatóságának megteremtése révén valósítható meg hatékonyan. A szinte teljesen kihasználatlan vízi közlekedés még jelentős potenciálokat tartogat, e közlekedési mód kihasználása, a Dunabusz integrálása a közösségi közlekedési rendszerbe szintén önálló projektet képezhet.

A közösségi közlekedés pénzügyi és környezeti fenntarthatóságát szolgálja a turisztikai szolgáltatókkal való fokozottabb együttműködés, továbbá az ökomobilitási szemléletformálás is.

Átfogó cél: A közösségi közlekedésben érdekelt szereplők fokozott együttműködésének előmozdítása.

Stratégiai célok: Az interoperabilitás, az intermodalitás megteremtése; A határon átnyúló vonzaskörzetek kiterjesztése; A munkaerő-mobilitás és a bevásárló turizmus feltételeinek javítása; A vidéki térségek rekreációs-szabadidős funkcióinak jobb elérhetősége.

A projektcsomag tartalma:

- Községi közlekedési platform megalapítása;
- A határon átnyúló közlekedésszervezés potenciáljának kiaknázása: az utazási igények felmérése, jogi, műszaki, finanszírozási és szervezeti aspektusokról szóló helyzetfeltáró tanulmányok készítése, közlekedésfejlesztési stratégia kidolgozása;
- Interoperabilitást szolgáló fejlesztések kidolgozása;
- A multimodalitás megteremtését szolgáló fejlesztések kidolgozása, az egyes közlekedési módok integrációja a határon átnyúló közlekedési rendszerbe;
- A turisztikai látogatóközpontok és a jegyirodák integrációja: közös fenntartható mobilitási tájékoztatási és turisztikai szolgáltató központok működtetése;
- A fenntartható közlekedési módok népszerűsítése, ökomobilitási szemléletformálás.

3.2.2.2. Határon átnyúló egészségügyi együttműködések intézményi és szolgáltatási szinten

Az EGTC jelentős előnye minden más határ menti együttműködési formával szemben, hogy akár egészségügyi intézmények működtetését is átvállalhatja mindkét érintett országban. Ezt, illetve általánosságban a funkciómegosztást ösztönzi, hogy gyakran találhatók párhuzamosságok vagy komplementer elemek a szolgáltatásnyújtó intézmények portfóliójában, illetve a rendelkezésre álló szakemberállomány és műszerezettség tekintetében. A harmonikus funkció-megosztási szisztéma érdekében javasolt egy komplex, a regionális egészségügyi rendszer komplett vertikumát átfogó térségi egészségfejlesztési terv kidolgozása. Az egészségügyi együttműködési területek meghatározásánál figyelembe kell venni a Szlovákia felől érkező potenciális betegmigrációt, illetve a korszerű távdiagnosztikai rendszerekben rejlő együttműködési lehetőségeket is.

A határtérség szempontjából kedvező hatásokkal fog járni az EU-direktíva (2011/24/EK-irányelv) megismertetése, hiszen e szervezeti és szabályozási innováció révén a határ menti települések a területi gazdaságosság, a várakozási idők rövidülése és a kedvezőbb lefedettség szempontjából is jobb helyzetbe kerülhetnek.

A fejlesztési tevékenység során ki kell aknázni azt az általános tendenciát, amelynek keretében egy komplex egészségipar formálódik elsősorban a határtérség magyar oldalán. Ennek folyamán a fürdőturizmus fokozatosan összekapcsolódik a wellness- és egészségügyi

szolgáltatásokkal, illetve az egészségügyi intézmények balneológiai, fizioterápiás kezeléseik során élhetnek a termálvíz gyógyturisztikai hasznosítási lehetőségeivel.

Az utóbbi években a fürdők és a magánszolgáltatók igyekeztek bővíteni gyógyászati és szépségipari szolgáltatásaikat. Egyszerre kell reagálni a külföldi és belföldi, EGTC-beli vendégkör eltérő igényeire; a fogászati és plasztikai sebészeti kezeléseket elsősorban a régió kívülről érkező, magasabb költségi képességgel bíró vendégek veszik igénybe, míg a wellness-szolgáltatásoknak, illetve a klasszikus gyógykezeléseknek a szűkebb térség alacsonyabb jövedelmű lakossága számára is elérhetőnek kell maradniuk.

A térség termálvize és meglévő egészségügyi ellátása elsősorban a mozgásszervi megbetegedések, a reumatológia, illetve a nőgyógyászat terén emeli ki a fürdőket és a szakellátókat, ezért ezekre érdemes alapozni. A térség számára kiemelt cél lehet a komplex szolgáltatások tárgyi, technikai és humán feltételeinek állandó bővítése, valamint új gyógyászati, rehabilitációs és sportkórházi szolgáltatások, kezeléstípusok bevezetése. Mindebben, illetve a telediagnosztikai rendszer kiépítésében, határon átnyúló potenciálja révén fontos szervező erőt képviselhet a győri Petz Aladár Megyei Oktató Kórház.

Az egészségipari klaszteresedést szolgáló egészséggazdaság összehangolt fejlesztésével a jelenleg az együttműködésekben kimaradó települések és szolgáltatóik is profitálhatnak az egészség- és fürdőturizmusra való rácsatlakozás megvalósulásával. A klaszteresedés magába foglalhatja a különböző workshopok, tanulmányutak megrendezését, a termékkapcsolásokat, piackutatások elvégzését, illetve a közös fizetési konstrukciók és marketingstratégiák kialakítását.

Átfogó cél: Határon átnyúló egészségipari klaszteresedés a szolgáltatások határon túli igénybevételének előmozdításával.

Stratégiai célok: A köz- és magánszolgáltatók és a tagönkormányzatok egészségügyi szolgáltatásainak összehangolása; Az egészségturisztikai szolgáltatások fejlesztése; A szépségipari szolgáltatások körének bővítése.

A projektcsomag tartalma:

- Térségi egészségfejlesztési terv kidolgozása és megvalósítása;
- Közös határon átnyúló szolgáltatási rendszer kialakítása a sürgősségi betegellátás, a sportkórházi-sportrehabilitációs szolgáltatások és a rekreációs gyógyászat területén;
- Tájékoztató kampány az EU-direktívával kapcsolatban a két ország lakosságának magasabb fokú informáltsága és a komplementer szolgáltatások népszerűsítése érdekében;
- A gasztroenterológia terén megkezdett együttműködések elmélyítése;
- A mozgásszervi és reumatológiai megbetegedések kezelésének fejlesztése, a nőgyógyászati egészségügyi szolgáltatások bővítése;
- Teli diagnosztikai rendszer kiépítése;
- Az egészségipar növekvő piaci részesedésű, magas hozzáadott értékű tevékenységeinek támogatása: fogászati, plasztikai sebészeti és egyéb szépségipari tevékenységek, wellness szolgáltatások fejlesztése;
- Egészségipari klaszteresedés: együttműködések kialakítása az oktatási intézmények, a gyógy- és egészségturisztikai és az egyéb idegenforgalmi szolgáltatók között.

3.2.3. FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK ÖSSZEHANGOLÁSA

Az EGTC egyik legjelentősebb előnye lehet, hogy képes a települési kihívásokat térségi szinten kezelni. Ennek eredményeként a hasonló problémákkal küzdő települések közösen fogalmazhatnak meg célokat, fejlesztési irányokat. A megfogalmazott célokat, beavatkozásokat fontosságuk és térségi relevanciájuk alapján az EGTC fóruma rangsorolni tudja, ez alapján a szűkösen rendelkezésre álló forrásokat azon intézkedésekre lehet koncentrálni, amelyek a legsürgetőbb kihívásokra reagálnak, vagy amelyek haszna a legtöbb ember számára lesz elérhető. Emellett az együttműködés keretében kevésbé valószínűsíthető, hogy a térségben egymással párhuzamosan azonos, vagy egymást kiváltó fejlesztéseket foganatosítsanak. Ily módon a források kihasználása hatékonyabbá tehető, valamint kevésbé valószínű, hogy egy beruházás keretében létrehozott új intézmény egy másik beavatkozás miatt ne legyen gazdaságosan fenntartható.

A fejlesztési elképzelések összehangolása a települési önkormányzatok hatáskörébe tartozó szociális, gazdasági célú beavatkozások mellett kiterjedhet az infrastrukturális és

környezetvédelmi célú beruházásokra is. Optimális esetben egyfajta térségi munkamegosztást sikerül kialakítani a fejlesztések következtében, ami az intézmények fenntartását is költséghatékonyabbá tenné.

3.2.3.1. Tervezett szociális, idősellátási intézmények terveinek összehangolása

A lakosság korszerkezetének megváltozása újszerű kihívásokat indukál; az időskorúak arányának növekedésével ellátásuk egyre nagyobb feladatot jelent. Azonban a foglalkoztatás növekedésével az aktív korú lakosság mind csökkenő hányada képes ezt a feladatot ellátni, így az időskorúak gondozását egyre inkább közösségi szintű problémaként érdemes kezelni. Ezt felismerve az EGTC több településén is célul tűzték ki idősek ellátását végző intézmény alapítását, fejlesztését.

A probléma hatékony megoldása érdekében célszerű mindenekelőtt felmérni, mekkora igény, illetve kínálat mutatkozik a tágabb térségben ilyen jellegű szolgáltatásra. Ennek eredményei alapján lehetne felbecsülni, milyen mértékű beruházások szükségesek a szolgáltatás biztosításához. Az optimális kapacitásbővítés meghatározását követően a beavatkozások helyszíneit lehetne kiválasztani. A szolgáltatás hatékony megszervezéséhez szükséges, hogy szakképzett munkaerő álljon rendelkezésre, emellett az ingatlanpiaci, környezeti és infrastrukturális jellemzők alapján lehetne beazonosítani az idősek ellátását biztosító intézmények kialakítására alkalmas helyszíneket.

Átfogó cél: A köz- és magánszolgáltatók, valamint a tagönkormányzatok szociális szolgáltatásainak összehangolása.

Stratégiai célok: Időskorúak ellátási színvonalának javítása; Az egészséggazdaság diverzifikálása; Az aktív korúak idősellátási feladatainak átvétele.

A projektsomag tartalma:

- Idősellátási intézmények szolgáltatásai iránt tapasztalható jelenlegi kereslet felmérése, és a kereslet jövőbeli változásának prognosztizálása;
- A szükséges kapacitásbővítés térségi logikájú meghatározása;
- Idősellátási intézmények számára alkalmas ingatlanok beazonosítása, és a célnak megfelelő fejlesztése, átalakítása;
- Képzések szervezése az intézményi igényeknek megfelelően

3.2.3.2. A térségben jelentkező lakáshiány kezelésére közös stratégia

Az ipari beruházások által generált munkaerő-kereslet bővülése volt tapasztalható az elmúlt évtizedekben. Ez különösen igaz a térség központi településére, Győrrre, de kiemelendő, hogy néhány kisebb település is számos zöldmezős beruházásnak nyújtott helyet. Többek között Mosonszolnok is több új ipari telephellyel gyarapodott, aminek következtében manapság a településen magasabb az alkalmazásban állók száma, mint annak lakosság száma.

A növekvő munkaerő-kereslet miatt mind távolabbról vált szükségessé a munkaerő szállítása, azonban a távolság növekedésével egyre kevésbé térülnek meg az ingázáshoz szükséges idő- és pénzbeli ráfordítások. A munkába járás ráfordításainak csökkentése érdekében fogalmazódott meg szándék ingatlanfejlesztési beruházások iránt néhány térségi településen. Bőnyön egy 119 telkes lakópark létesítését szorgalmazták, míg Mosonszolnokon önkormányzati bérlakások építésében gondolkodnak. Az ingatlanállomány bővülését ugyan nem szolgálja, de annak megújulásához jelentős mértékben hozzájárulhat a győri panelprogram folytatása is.

Az ingatlanpiaci túlkínálat elkerülése végett ugyanakkor ezeket a fejlesztéseket is térségi szintű együttműködések keretében lenne célszerű megvalósítani. Valamint hasznos lenne az intézkedés keretében a közösségi közlekedés felülvizsgálata is, amennyiben egyes viszonylatok újraszervezésével is csökkenthető lenne a munkába jutáshoz szükséges idő.

A beruházások ideje alatt újabb munkahelyek létesülnének a kivitelezés során, valamint a települések magas színvonalú ingatlanokkal lennének gazdagabbak. Egy ilyen jellegű beavatkozás-sorozat megvalósításában a térség szinte minden településének szerepe lehet.

Átfogó cél: A lakásszektor határon átnyúló összehangolása.

Stratégiai célok: A fokozódó munkaerőigény kielégítése; A térségi építőipar megrendeléseinek bővítése; A szuburbanizáció szabályozása a lakhatás és ingázás oldaláról.

A projektcsomag tartalma:

- Lakáshiánnyal küzdő települések beazonosítása. Tapasztalatcsere a bérlakás-problémák kezelése terén;
- Szükséges beruházások területileg gazdaságos megtervezése;
- Szükséges beruházások kivitelezése;
- Községi közlekedési rendszer felülvizsgálata, hatékonyságának növelése a munkába jutási idő csökkentése érdekében.

3.2.3.3. Sportintézmények összehangolt fejlesztése, kialakítása, hasznosítása

A mindennapos testnevelés bevezetése, valamint részben a lakosság sportolási igényeinek növekedése szükségessé teszi a sportintézmények kapacitásának bővítését. Ezt felismerve számos településen foglalmazták meg ezen létesítmények fejlesztésének szándékát. Dunaszeg, Kunsziget és Győrújbarát uszoda építését célozza, Pér és Dunaszentpál pedig a tornaterem fejlesztését tartja fontosnak. Ezeken túlmenően Bágyogszóváton kézilabdapálya, Kunszigeten edzőterem, Nagyudvarnokon sportcsarnok építése szerepel a tervek között.

Ugyanakkor fontos leszögezni, hogy ezeket a létesítményeket jellemzően magas fenntartási költségek jellemzik, különös tekintettel az uszodákra. Fontos tehát, hogy a sportintézmények iránti keresletet felmérve és annak mértékéhez igazodva valósuljanak meg a fenti beruházások. Kisebb lakosságszámú községek esetében a térségi összefogásnak kiemelkedő szerepe lehet abban, hogy elegendő kereslet mutakozzon egy-egy sportlétesítmény szolgáltatása iránt. Ezzel párhuzamosan megállapítható, hogy az intézmények fenntartása végett nem célravezető, ha szomszédos településeken azonos, vagy egymást kiváltó fejlesztések valósulnak meg. Az EGTC szerepe tehát a sportintézmények fejlesztése terén a beavatkozások összehangolásában és a szolgáltatások térségi szétterítésében fogható meg.

Átfogó cél: A térségi sportinfrastruktúra összehangolt fejlesztése.

Stratégiai célok: Az egészségmegőrzés támogatása; A városkörnyéki szabadidős, rekreációs funkciók támogatása; Sportlétesítmények szolgáltatási és eszközfejlesztése.

A projektcsomag tartalma:

- Sportintézmények iránti kereslet felmérése;
- Lehetséges és szükséges települési együttműködések beazonosítása;
- Új létesítmények optimális helyszínének meghatározása;
- Sportlétesítmények optimális kihasználásának előmozdítása; elérhetőségük javítása, hogy az EGTC valamennyi településéről könnyedén megközelíthetők legyenek.

3.2.3.4. Gazdasági infrastrukturális (ipari és logisztikai parkok) elemek és potenciálok összehangolása

A térség gazdasági és infrastrukturális adottságai kiváló alapot jelentenek ipari és logisztikai fejlesztésekhez, ugyanakkor a beruházások során célszerű a térségi szemlélet megőrzése. Fontos szem előtt tartani a térségben felbukkanó eltérő települési érdekeket, és egy széles körben elfogadható konszenzus kialakítására törekedni a térség fejlődésének előmozdításában.

Az EGTC térségének déli, magyarországi felén fejlettebb közlekedési infrastruktúra épült ki, aminek legfontosabb elemei az M1 autópálya, valamint az 1. vasúti fővonal, amelyek a IV. számú Helsinki folyosó részét képezik. Ezzel szemben a szlovákiai oldalon mind a közúti, mind a vasúti infrastruktúra csupán alsóbbrendű hálózati elemekből áll, ami a térség gazdasági növekedésének is gátat szab. Szlovákia gyorsforgalmi úthálózatának hiánypótló eleme lenne a tervezett R7 gyorsforgalmi út, ami Pozsony és Losonc között futna, Dunaszerdahely, Érsekújvár, Léva és Nagykürtös érintésével. Ugyanakkor az új autópálya nyomvonalának többszöri változtatása miatt továbbra sem kezdődött el a beruházás, noha az a pozsonyi agglomerációban és a Csallóközben élők számára egyre kevésbé nélkülözhető. Az Arrabona EGTC térségében az R7-hez hasonlóan fontos, és az EGTC kohézióját támogató fejlesztés lenne a fő közlekedési tengelyekre haránt irányban futó összeköttetések megépítése is. Mindenekelőtt Győr és Nagymegyer közötti kapcsolat fejlesztése gyakorolhatna kedvező hatást a térség gazdasági fejlődésére.

Különösen azért szükséges a térségen belüli közúthálózat fejlesztése, mivel ez hozzájárulhat az ipari, logisztikai tevékenységek térségi decentralizációjához is. A logisztikai beruházások terén a fejlett közlekedési infrastruktúra fontos előnyt jelent, és ez megmutatkozik a tervezett ipari parkok elhelyezkedésében is. Bőny és Győrújbarát önkormányzata a település

külterületének autópályához közel eső ingatlanjain tűzött ki célul ipari parki fejlesztéseket, Rábapatonán pedig az M85 autópálya jelenlegi, rövid szakaszának szomszédságában, egy leendő gyorsforgalmi csomópont mellett kívánnak ipari területet kijelölni. Kunszigeten, Kimlén és Nagymegyerén újabb befektetők vonzása érdekében a településen található ipari zóna fejlesztését célozzák. A térségben speciális helyzet jellemzi a nemzetközi repülőtérrel rendelkező Pért, esetében egy komplex közlekedési és logisztikai rendszer kialakítását tervezik. Valamint megemlítendő, hogy a Győri Ipari Parkban is számos infrastrukturális fejlesztési ötlet felmerült, amelyek mind a közúti, mind a vasúti szállítmányozás feltételeit javítanák.

Az EGTC egy alkalmas fórum lehet a fenti fejlesztések összehangolásában, és az érdekek egyeztetésében. A megalakuló új ipari és logisztikai parkok között célszerű a verseny mellett az együttműködés, funkciómegosztás szerepét is kiemelni, ami szélesebb szolgáltatási kínálatot is eredményezhet a térségben.

Átfogó cél: Határon átnyúló ipari-logisztikai övezetek kialakítása.

Stratégiai célok: A földrajzi fekvés kihasználása az infrastrukturális fejlesztések összehangolt fejlesztése terén; Az elérhetőség, az intermodalitás és a fenntarthatóság javítása az ipari-logisztikai szolgáltatások terén.

A projektcsomag tartalma:

- Közlekedési infrastruktúra-fejlesztések összehangolása érdekében egyeztető fórum az EGTC településeinek részvételével;
- Közös érdekképviselő a térség gazdasági és infrastrukturális fejlesztéseinek menedzselése érdekében;
- Egyeztetési fórum a jelentősebb ipari kapacitással rendelkező települések között, a vállalkozások bevonásával;
- Közös ipari és logisztikai célok meghatározása;
- Az ipari termelés növekedését támogató szolgáltatások beazonosítása, fejlesztése a térségben;
- Terv a térség közúti infrastruktúrájának megújítására, bővítésére – a települési fejlesztések határon átnyúló térségi rendszerbe illesztése.

3.2.4. KÖRNYEZETÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

Az EGTC táji adottságai a környezetügyi kérdésekben szükségessé teszik a határon átnyúló közös gondolkozást, az együttműködést. A tájban lejátszódó környezeti folyamatok közös jellemzője, hogy térbeli terjedésükkor nem ismernek adminisztratív határokat. Az Arrabona EGTC stratégiájában ezért önálló beavatkozásként jelennek meg a környezeti ügyek.

A beavatkozás jelentőségét emeli, hogy az Arrabona EGTC stratégiájának a legfőbb forrását jelentő, a 2014-2020 időszakra vonatkozó Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program (a beavatkozás ismertetése során továbbiakban HUSK program) célul tűzte ki a környezet megóvását és védelmét és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítását (6. tematikus célkitűzés). A területi kohézió erősítésén belül a természeti örökség védelme és használata érdekében a határtérség szempontjából az alábbi fontos témaköröket határozták meg a programban:

- a biodiverzitás védelme;
- közös vízgazdálkodás;
- természet- és környezetvédelem;
- közös kockázat megelőzés és kezelés;
- a zöldinfrastruktúra fejlesztése;
- a rozsdaovezetek és az ipari területek rehabilitációja.

A természeti örökség védelme és fejlesztése az értékek konzerválása mellett együttesen hozzájárul a térség turisztikai potenciájának növekedéséhez is. A közös kockázat megelőzés és kezelés például nagyban hozzájárulhat a turisztikai szezon kiszámíthatóbbá tételéhez.

A korábban felsorolt, HUSK programban megjelenő témakörök mellett vannak olyan kihívások is, melyek az egész európai közösség szempontjából fontosak, és elengedhetetlen, hogy a közös irányelvek helyi, lokális szinten is megjelenjenek a fejlesztési stratégiák beavatkozásai között. Ezen témák közül kiemelkedik az erőforrás-hatékonyság, azon belül pedig az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások előtérbe helyezése. A határon átnyúló együttműködések tekintetében ezek a témakörök elsősorban a vonzáskörzeti együttműködésekben, a jó tapasztalatok cseréjében jelenhetnek meg.

A környezetügyi együttműködések fejlesztésére összeállított beavatkozáson belül olyan projektsomagok kerültek összeállításra, melyeknek van határon átnyúló relevanciája,

továbbá illeszkednek az Arrabona EGTC illetékességi szintjéhez. Több olyan környezetügyi téma, mely ugyan fontos a térségben, lokalitása (nincsen határon átnyúló hatása) vagy éppen globalitása (meghaladja az EGTC kompetenciáját) miatt nem került be a beavatkozás projektcsomagjai közé.

3.2.4.1. Együttműködés a természeti értékek kezelése és fejlesztése terén

A térség egyik kiemelkedő értéke táji öröksége, melynek összehangolt védelme elősegíti az értékek megőrzését, fejlesztése pedig hozzájárulhat a turisztikai potenciál erősödéséhez. Ezzel párhuzamosan a turisztikai funkciómegosztásra irányuló projektek szükségessé tesznek több olyan fejlesztést is, melyeknek környezetügyi, természetvédelmi vonatkozásai is lehetnek.

A turisztikai keretfeltételek (turisztikai infra- és szuprastruktúra) megteremtése során tekintettel kell lenni a térség táji potenciáljaira és természetvédelmi korlátozó tényezőire. Ezen szempontok összehangolása a térség érdekeit szolgálja. A legfontosabb feladat, hogy a térségnek átfogó képe legyen arról, hogy táji adottságai és fejlesztési szándékai alapján az egyes területein milyen jellegű funkciókat tud elhelyezni, ezek közül melyiket hol kívánja előnyben részesíteni, és azokhoz milyen fejlesztési tevékenységek szükségesek.

A turisztikai fejlesztések során elengedhetetlen, hogy messzemenőig figyelembe vegyék a táji adottságokat, és a turisztikai fejlesztésekkel párhuzamosan ahol arra szükség és lehetőség van a zöldinfrastruktúra fejlesztése is megtörténjen. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás a következő évek, évtizedek egyik legfőbb kihívása. A turisztikai és a településszépítési projektek során kiemelt hangsúlyt kell helyezni azokra az elemekre, melyek hozzájárulnak az élhetőbb, fenntarthatóbb települések kialakításához. Előnyben kell részesíteni a minél nagyobb biológiai aktivitású, asszimilációs és párologtató felület kialakításával járó elképzelések megvalósulását. Az EGTC élenjárhat a zöldszemléletű fejlesztések elősegítése terén. A korábban ismertetett, az Arrabona EGTC térséget érintő, határon átnyúló kutatások támogatására irányuló projektcsomag keretében olyan kutatások is megindulhatnak, melyek a térség alkalmazkodó képességét tárnák fel.

A térség vízrajzi adottságainak köszönhetően több településen is találhatóak természetes vizes élőhelyek, ezen élőhelyek rehabilitációja sok esetben az ökológiai mellett esztétikai, turisztikai előnyökkel is járhat. A rehabilitációs program előkészítése történhet EGTC-szinten, összehangolt tervezéssel, ahol a végrehajtandó beavatkozásokból eredő potenciál

növekedéseket csokorba fogva tudja hasznosítani a térség. A konkrét élőhely rehabilitációs projektek finanszírozása már nemzeti, main stream programból is elképzelhető.

A helyi lakosok, és a térségbe látogatók komfortérzetének biztosítása miatt már az EGTC tagjai között is felmerült az egyre intenzívebbé váló szúnyoginváziók kezelésének igénye. Azt már több település is felismerte, hogy eredményes fellépés csak egymással együttműködve képzelhető el. A kérdés azonban igen összetett megközelítést igényel, hiszen amellett, hogy a szúnyogok zavarják a rekreációs időtöltést nem szabad azt sem elfelejteni, hogy a szúnyoglárvák és a kifejlet szúnyogok a vízi és szárazföldi ökoszisztémák nélkülözhetetlen elemei (MME). Az EGTC rendelkezik a megfelelő eszközökkel ahhoz, hogy ebben a témában összefogja a térség településeit és egyeztetéseket kezdjenek a sokakat érintő helyzet összehangolt kezelésére.

A térség természeti értékeinek felmérése terén a legtöbb esetben nem szükséges, hogy az Arrabona EGTC önálló projekteket indítson. Több más, határon átnyúló projekt is létrejött már a térség természeti értékeinek felmérésére irányuló szándékkal. Természetesen előfordulhatnak olyan esetek, amikor a más szinten elkészült vizsgálatok további részletezésre szorulnak.

Átfogó cél: Határon át összehangolt természeti érték-menedzsment

Stratégiai célok: Helyi zöld-beavatkozások összehangolása

A projektcsomag tartalma:

- A turisztikai és a tájrehabilitációs fejlesztések, beavatkozások összehangolása;
- Zöldinfrastruktúra fejlesztése, az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodó fejlesztések preferálása;
- Együttműködés a települési vizes élőhelyek rehabilitációk előkészítésében;
- A szúnyogterhelés összehangolt, környezettudatos kezelése (egyeztetések a megoldási lehetőségekről; összehangolt, egységes felmérés; szúnyogstratégia elkészítése; kétnyelvű kiadványok a szúnyogterhelés csökkentésének alternatív megoldásairól);
- Jó tapasztalatok cseréje;
- Táj, környezetügyi, EGTC szintű felmérések, tanulmányok készítése, figyelemmel a más programok keretében elkészült vizsgálatokkal való párhuzamosságok elkerülésére.

3.2.4.2. Közös vízgazdálkodás

A térség vízrajzi adottságai egyaránt teszik szükségessé az együttműködést mind a felszíni, mind a felszín alatti víztestek esetében. Az Európai Unió „Víz Keretirányelve” is közösen kezeli e víztesteket, és célja, hogy 2015-re a felszíni (folyók, patakok, tavak) és felszín alatti víztestek is „jó állapotba” kerüljenek. A keretirányelv szerint a „jó állapot” nemcsak a víz tisztaságát jelenti, hanem a vízhez kötődő élőhelyek minél zavartalanabb állapotát, illetve a megfelelő vízmennyiséget is. Az irányelv céljának elérése érdekében Európa-szerte vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készültek, így az Arrabona EGTC területét érintő vízgyűjtőkre is. A tervek egyik gyengesége, hogy a tervezési egységek az adminisztratív határokon belül kerültek kijelölésre, ennek ellenére az irányelv célkitűzésének eléréséhez elengedhetetlen a térségben a határon átnyúló együttműködés.

A felszíni vizek esetében ugyan megannyi határon átnyúló együttműködésre van szükség, ám ezek legtöbbje nem tartozik az Arrabona EGTC kompetencia szintjéhez. Az árvízvédelemmel kapcsolatban felmerülő feladatok legtöbbje például nem önkormányzati kompetencia, így az Arrabona EGTC mozgástere is viszonylag korlátozott az ilyen jellegű együttműködésekben. Léteznek azonban olyan árvíz megelőzési módszerek, amelyek térségben történő alkalmazása egyszerre szolgálhatja az árvízi védekezést, a tájrehabilitációt és a térség turisztikai elképzeléseinek a megvalósulását. Ilyen módszer lehet például a „tervezett elárasztás” (a térség adottságaira és szükségleteire szabott árvízi tárolórendszer), ami optimális esetben az árvízi többletvíz elvezetése mellett a víz által befolyásolt élőhelyek fennmaradásához is hozzájárulhat. Az EGTC célja az ilyen jellegű alternatív lehetőségek feltárása, adott esetben alkalmazásuk elősegítése.

Európa egyik legnagyobb jelentőségű felszínalatti ivóvízbázisa az EGTC területe alatti dunai kavicsfordulék alatt rejtőzik. A felszínalatti víztestek védelme érdekében számos nemzeti szintű szabály létezik mind a két országban. Az EGTC fejlesztési elképzelései csak ezen szigorú szabályok figyelembevételével valósíthatóak meg. A felszín alatt lejátszódó vízáramlási folyamatok nem állnak meg az adminisztratív határok mentén, ezért a határ mind a két oldalán körültekintően kell eljárni nem csak a felszín alatti vizek hasznosítása során, hanem a vízbázisok területe feletti felszíni tevékenységek során is. A felszín alatti vízbázis, mint közös kincs értékének egyértelművé tétele közös érdek.

Átfogó cél: A közös vízgazdálkodási tevékenységek előmozdítása.

Stratégiai célok: Határon átnyúló partnerség kialakítása az árvízvédelem, a felszíni és felszín alatti vizek védelme és az összehangolt vízgyűjtő-gazdálkodás érdekében.

A projektsomag tartalma:

- Határon átnyúló partnerség kialakítása az árvízvédelmi helyzetek komplex kezelése érdekében;
- Felszínalatti vizek védelme, összehangolt hasznosításuk;
- Térségi vízgazdálkodáshoz, vízi létesítmények megvalósításához, üzemeltetéséhez kötődő helyi együttműködések;
- A területet érintő vízgyűjtő-gazdálkodási tervekben megfogalmazott célkitűzések és intézkedések megvalósításának elősegítése.

3.2.4.3. A térség erőforrás-hatékonyságának növelése

Az Európai Unió növekedési stratégiája (Európa 2020) a kontinens intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésének a feltételeit kívánja megteremteni. A célok elérése érdekében megfogalmazott 5 célkitűzés (foglalkoztatás; K+F; éghajlatvédelem és fenntartható energiagazdálkodás; oktatás; küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen) mellett az Unió 7 kiemelt kezdeményezést is útjára indított. A kiemelt kezdeményezések között, a fenntartható növekedés prioritásához szorosan kapcsolódva önállóan jelenik meg az erőforrás-hatékonyság.

A környezeti erőforrásokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás minden európai szinten megvalósítandó. A térség erőforrás-hatékonyságának növelésére irányuló projektsomaggal az Arrabona EGTC is hozzájárulhat a kontinens erőforrás-hatékonyságának javításához. A projektsomag három irányból közelíti meg a kérdést. Egyrészt általános jellegű, soft elemeket tartalmazó projektjavaslatokat tesz; másrészt célul tűzi ki a térség területének hatékony hasznosítását; harmadrészt az energiahatékonyság növelésére és a megújuló energiaforrások hasznosítására vonatkozóan fogalmaz meg feladatokat.

Az erőforrás-hatékonyság népszerűsítéséhez és ismeretterjesztéséhez kapcsolódó soft tevékenységek esetében a határon átnyúló aspektus két módon jelenik meg. Egyrészt készülhet egy összehangolt, a térség igényeire alapozott stratégia, mely mentén tudatosan fejleszthető a térség lakosságának tudása és tudatossága. A stratégia egyes elemeinek végrehajtása akár nemzeti forrásokból is megvalósítható. Másrészt pedig a tudás és a

tudatosság fejlesztésére irányuló egyes projektek közösségfejlesztő hatással is bírhatnak a határtérségben.

Még ma is sok terv készül „fehér papírra”, ahol az egyes tervek nem látnak tovább saját illetékességi területükön. Az Arrabona EGTC integrált fejlesztési stratégiája sok olyan elemet tartalmaz, melyeknek területi vonatkozásai is vannak. Ezek térben való összehangolása elengedhetetlen feladat. Az összehangolás folyamatában az EGTC maga koordináló és segítő feladatot is elláthat. Még ennél is előrébb való azonban a meglévő területi erőforrások felmérése, számbavétele, hogy a fejlesztések térbeli elhelyezése már az adottságok alapján történhessen meg, ezzel követve a „funkciót a formához” elvet.

Az Arrabona EGTC kisebb-nagyobb környezetében több kezdeményezés, stratégia is született az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások részesedésének növelésére, az ezekhez való kapcsolódás lehet az EGTC egyik alapvető célja ebben a témakörben. A nagyobb léptékű határon átnyúló együttműködésekben már megjelent egy regionális energiaügynökség igénye (pl.: RDV EGTC / A magyar-szlovák Duna mente integrált fejlesztése). Ehhez a kezdeményezéshez kapcsolódóan az Arrabona EGTC kezdeményezésére létrejöhetne a tervezett regionális energiaügynökségnek egy térségi kirendeltsége, melynek feladatai jobbra hasonlóak lennének a regionális ügynökséghez, csak az „illetékességi területe” lenne kisebb. Az ügynökség feladatai közé tartoznának az alábbi tevékenységek: közös felmérések elkészítése; kutatások lebonyolítása; az ezekhez szükséges partnerségek létrehozása; projektek előkészítése, megvalósítása; az érintett felek bevonásával szakértői hálózat kialakítása; szemléletformáló akciók lebonyolítása stb. Az energiaügynökség kiemelkedő feladata lenne a megújuló energiaforrások határon átnyúló alkalmazását hátráltató szabályozások közelítése érdekében kifejtett lobbizási tevékenység is.

Határon átnyúló támogatási forrásokból elsősorban a projektcsomag stratégiai együttműködésekre vonatkozó elemei lesznek támogathatóak. A projektcsomag egyéb fejlesztési elképzeléseinek megvalósítása érdekében igénybe vehetőek azonban más, a HUSK programtól eltérő források is. Ezek közül kiemelhető például az EU HORIZON 2020 programjában meghirdetett energiahatékonysági pályázatok.

Átfogó cél: Erőforráshatékonyság-javítás

Stratégiai célok: Szemléletformálás, határon át összehangolt területrendezés, megújulók előtérbe helyezése, energiaügynökség, érdekképviselő

A projektsomag tartalma:

- Jó gyakorlatok cseréje, környezeti nevelési együttműködések;
- Két nyelvű anyagok kiadása tájékoztató kiadványok az erőforrás-hatékonyság témakörében;
- A települések barnamezős területeinek számbavétele, fenntartható hasznosításuk tervezése;
- Határon átlátó terület- és településrendezési tervek készítése; a területhasználatok összehangolása, figyelemmel a közös fejlesztésekre;
- Határon átnyúló, térségi energiaügynökség felállítása és működtetése – kapcsolódás a tervezett regionális energiaügynökséghez;
- Megújuló energiaforrás potenciálok feltérképezése (pl.: napenergia-kataszter készítése);
- A térséget érintő stratégiák (pl.: Regionális Energiastratégia) hasznos iránymutatásainak követése, a korábbi projektek, eredményeinek hasznosítása (pl.: Transenergy; helyi biomassza potenciálok hasznosítását lehetővé tevő innovatív technológiák cseréje; A győri Smart City program eredményeinek és tapasztalatainak átadása az EGTC települései számára);
- Lobbi tevékenység a megújuló energiaforrások alkalmazását hátráltató szabályozások közelítése érdekében.

3.2.4.4. A térség környezetterhelésének csökkentése

A környezetre nézve minden emberi tevékenység valamilyen szintű terheléssel jár. A terhelés mértékétől és jellegétől függően beszélhetünk környezetszennyezésről. A környezetterhelés ezen minősített eseteinek csökkentése és elkerülése a határtérségben is közös érdek, hiszen a legtöbb szennyezés nem áll meg az adminisztratív határoknál. A stratégia három pontban határozza meg a határon átnyúló együttműködés szükségességét a környezetterhelés csökkentésének témakörében: a közösen tervezett fejlesztések járulékos környezetterhelésének minimalizálása okán; a hulladékgazdálkodás, a hulladékmentesítés területén; valamint az országhatáron áterjedő környezeti hatások visszaszorítása érdekében.

Az Arrabona EGTC fejlesztési tervének megvalósítása során minden esetben törekedni kell a negatív környezeti hatással járó tevékenységek elkerülésére, hiszen az EGTC egyik legfontosabb helyzeti energiáját (a nagyvárosi, iparosodott szomszédság ellenére) éppen a kiváló természeti állapotban megőrződött belső, vidékies területek adják. Minden fejlesztési elképzelés részletes kidolgozása során kiemelt figyelemmel kell lenni a környezeti elvárások szigorú teljesítésére.

A hulladékgazdálkodás területén korlátozottak az együttműködési lehetőségek. A települési szilárdhulladék-gazdálkodási rendszer az elmúlt időszakban az Európai Unió támogatásával mind a két országban megújult. A hulladékgazdálkodás Magyarországon és Szlovákiában is önkormányzati hatáskörbe tartozik, a hulladék-gazdálkodási rendszereket önkormányzati társulások koordinálják. A hulladékgazdálkodás vonzáskörzeti felülvizsgálata éppen ezért nem időszerű. Amellett, hogy a felülvizsgálat nem időszerű, alapvetően nem is célszerű, hiszen egyrészt a térségben a két ország között szűkeek az É-D-i irányú közlekedési keresztmetszetek, azok további terhelése se közlekedési, se környezeti szempontból nem lenne kedvező, másrészt a hulladékok határon át történő mozgatása igazgatási szolgáltatási díjjal járó, engedélyköteles tevékenység.

Mindezzel együtt azonban több olyan területe is van a hulladékgazdálkodásnak, amiben szerepe lehet a határon átnyúló térségi együttműködésnek. A modern hulladékhierarchia szempontjából a legfontosabb feladat a megelőzés. A megelőzés egyrészt technológiai, másrészt azonban szemléletbeli kérdés. Az EGTC közössége alapvetően ez utóbbira, azaz a szemléletformálásra tud hatással lenni. A hulladékképződés megelőzéshez kapcsolódó tudás és a tudatosság fejlesztésére irányuló egyes projektek közösségfejlesztő hatással is bírhatnak a határtérségben. A hulladékhierarchiában a megelőzést az újrahasználat és az újrafeldolgozás, majd az egyéb hasznosítás (pl.: energetikai hasznosítás) követi. Ezen tevékenységek esetében elképzelhető a hulladékok határon való átvitele, azonban ennek arra kell irányulnia, hogy csak a kapacitáshiány miatt nem hasznosítható hulladékok biztonságos feldolgozása történjen meg a túloldalon, elkerülve ezzel az adott oldali ártalmatlanítást, ami a hulladékhierarchia utolsó, ezáltal legkevésbé támogatott lépcsője.

Az ártalmatlanítás során a hulladékot biztonságos, az emberi egészség és a környezet védelmének megfelelő ártalmatlanítási műveleteknek vetik alá. Azonban még ma is találhatóak olyan területek a térségben, ahol ártalmatlanítás nélkül került a hulladék

lerakásra. Az ilyen illegális lerakók felszámolására és megelőzésére már az elmúlt időszakban is voltak kezdeményezések a térségben (Felső-szigetközi települések és Somorja közös hulladékmentesítése; Alsó-Szigetközi települések és Nagymegyer közös hulladékmentesítése). Az Arrabona EGTC szempontjából szükséges lenne a projektek folytatása és területi lefedettségük kiterjesztése.

Espoóban, 1991-ben egyezményt fogadtak el az országhatáron áttérjedő környezeti hatások vizsgálatáról. Az egyezmény szemlélete köszön vissza az Európai Unió környezeti hatásvizsgálati irányelvében és az integrált szennyezés megelőzéséről szóló irányelvében is. Az egyezmény és az irányelvek lehetőséget teremtenek arra, hogy a várhatóan jelentős környezeti hatással járó terveket a nyilvánosság még a megvalósításuk előtt megismerhesse, és véleményezhessék azokat. A véleményezés lehetőségével azonban a legtöbb esetben – többnyire az információhiány miatt – csak a közigazgatás érintett szervei élnek. Az Arrabona EGTC azonban kivételes helyzetben van, hiszen két oldalról is érintett lehet az országhatáron áttérjedő hatással járó beruházók véleményezése során. Éppen ezért javasolt, hogy az EGTC tagtelepüléseinek érdekében működjön együtt az illetékes szervekkel, és vegyen részt a területét érintő hatásvizsgálati eljárásokban.

Átfogó cél: A határ menti térség környezetterhelésének csökkentése

Stratégiai célok: Zöld eljárások terjesztése a helyi gazdaságban, térségi hulladékmentesítés és -hasznosítás, szemléletformálás, érdekképviselés

A projektcsomag tartalma:

- Helyi termékek fejlesztése során a környezetterhelés minimalizálása;
- „Menjünk a szomszédba szemetet szedni!” – Hulladékmentesítési együttműködések (illegális lerakók felszámolása);
- Hulladékvásár – speciális hasznosítások határon átnyúló megoldása;
- Környezeti nevelés;
- Térséget érintő, várhatóan országhatáron áttérjedő hatással bíró tervek környezeti hatásvizsgálatainak véleményezése.

3.3. KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

A beavatkozás-csomag a vontatottan haladó társadalmi integráció felgyorsítását és általánosságban a társadalmi kohézió erősítését támogatja. Mivel a határtérség társadalmi kapcsolatrendszere, egységes térként való megjelenése, valamint határon átnyúló fejlesztésekben történő részvétele még jelentős potenciálokat tartogat, e három terület külön-külön beavatkozásként került kijelölésre.

Az elsőként megfogalmazott kapcsolatépítés átfogó célja egyrészt a társadalmi összetartozástudat erősítése, másrészt az interetnikus közeledés megvalósítása. Előbbi kapcsán a kulturális és sport kapcsolatok erősítése, a kultúrák közeledése, utóbbi kapcsán pedig a kétnyelvűség és az anyanyelven történő ügyintézés gyakorlatba ültetése valósulhat meg. A kapcsolatépítés megteremti a további fejlesztési beavatkozások alapját; formális és informális kapcsolati tőkét generál, hozzájárul egymás kölcsönös megismeréséhez, mely lehetőséget ad az Arrabona EGTC egységes megjelenésének meghatározásához, a hatékonyabb érdekképviselőhöz, valamint a határon átnyúló pályázati rendszerek térségfejlesztési potenciáljának közös kihasználásához.

Az Arrabona EGTC egységes megjelenése a csoportosulás legitimációjának feltétele, hogy az EGTC beépüljön a lakosság identitástudatába, valamint a külső szereplők felé egységesen képviseltesse magát. Ez megköveteli az összehangolt tájékoztatást, melyhez az EGTC egységes és intenzív kommunikációjára van szükség a lakosság felé. Szintén ide tartozó projektcsomag az Arrabona köztudatba emelését szolgáló régiómarketing.

A térségi szereplők azonos platformokra hozása, a köztük működtetett rendszeres kapcsolattartás, valamint az egységes külső és belső megjelenés megalapozza a harmadik beavatkozást, a közös pályázási képességek erősítését. A határ menti fekvés kedvez a határon átnyúló kezdeményezéseknek, különösen a Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Programban való részvételnek, a kapcsolódási pontok megtalálásának. Fontos, hogy az egyes szereplők felismerhessék közös adottságaikat, érdekeiket és fejlesztési szándékaikat, megfogalmazhassák pályázati anyagaikat, végrehajthassák terveiket és működtethessék a létrehozott kapcsolati hálót és társadalmi intézményrendszert. Ehhez számtalan részterületen igényelhetnek segítséget a jogi, nyelvi, gazdasági információk

átadásától a projekt- és szervezetfejlesztésen át a HUSK-hoz kapcsolódó lehetőséget feltérképezéséig.

A beavatkozás-csomag a kreatív kulturális ipar feltételrendszerének megteremtésével elsősorban a tudáson és innováción alapuló gazdaság kialakítását célzó intelligens növekedés prioritásán keresztül kapcsolódik az Európa 2020 Stratégiához. Ennél is fontosabb szerepet tölt be az inkluzív növekedéshez való hozzájárulás, tekintve, hogy a beavatkozás-csomag elsődleges célkitűzése a társadalmi kohézió erősítése. Az EU 2020 Stratégia kiemelt céljai közül a csomag a partnerség-építésen és projektgeneráláson keresztül lényegében mindegyik kiemelt uniós cél megvalósulásához közvetlenül vagy közvetetten hozzájárul. Legfőbb eredménye éppen a közös cselekvési tér megteremtésében érhető tetten, ami minden további, akár eltérő tematikájú határon átnyúló fejlesztés alapvető feltétele.

3.3.1. KAPCSOLATÉPÍTÉS

Az EGTC tagjai között különböző nagyságú, lélekszámú, társadalmi és gazdasági helyzetű települések találhatók mind a magyar, mind a szlovák oldalon, melyek érdekeinek összehangolása alapvető fontosságú a térség működése szempontjából. Az EGTC jövőjét tekintve kiemelt cél, hogy a határtérség lakosai képesek legyenek határon túli partnerkapcsolatokat kialakítani, és közös cselekvési térként tekinteni a csoportosulás területére, elősegítve ezáltal az egységes térségi identitás kialakulását. E cél elérését közösségfejlesztési beavatkozásokkal szükséges segíteni.

Az EGTC térsége dinamikusán fejlődött az elmúlt években, s a tagtelepülések társadalma szinte kivétel nélkül komoly változásokon ment át. Egyes településeken a nagyarányú beköltözés okoz társadalmi megosztottságot, mivel a beköltözők integrációja a már meglévő közösségekbe még csak kezdeti fázisban tart. A Győr vonzáskörzetétől távolabb eső és/vagy természet- illetve közlekedésföldrajzi fekvésükből adódóan elzártabb helyzetű települések közösségei számára a nagyobb mértékű elvándorlás jelent problémát. Annak érdekében, hogy a települések közötti kapcsolatok megerősödjenek és továbbéljenek szükség van tehát a települési közösségfejlesztést határon átnyúló, térségi logikával is átitatott, ösztönző beavatkozásokra.

A közösségépítési beavatkozások támaszkodnak a települések már meglévő kapcsolataira, melyek elsősorban a kultúra és a sport területén, illetve civil szervezetek között szerveződnek.

A sport és kulturális jellegű településközi kapcsolatok támogatása jótékony hatást gyakorol az abban résztvevő települések közösségeire is, hiszen azok aktivitását feltételezi. A sport és kulturális együttműködések számának növekedése, a már fennálló kapcsolatok erősödése a jövőben a települések közötti kapcsolatokat az intézményesülés irányába tereli, melyre egyelőre még kevés példát találunk az EGTC területén belül.

A közösség- és kapcsolatépítési beavatkozások figyelembe veszik az EGTC területének etnikai sajátosságait is. Bár a magyarok minden tagtelepülésen többséget alkotnak, nem a magyar-magyar együttműködések támogatása az egyedüli cél, hanem a nemzetiségi csoportok közötti párbeszéd élénkítése, a kooperatív hangulat kialakítása. Ennek legalapvetőbb módja a kétnyelvűség támogatása, mely komoly együttműködési, integratív előnyöket rejt magában.

3.3.1.1. Kulturális kapcsolatok

A kulturális kapcsolatokat érintő projektek az EGTC területén nagyszámú civil szervezetre, amatőr kulturális csoportra támaszkodhatnak, melyek tevékenysége főként a hagyományőrzés, a népzene és a néptánc területére terjed ki. A projektcsomag célja, hogy ezek a kapcsolatok megerősödjenek, újabbak jöjjenek létre, s a kulturális együttműködések az intézményesülés felé haladjanak. A kapcsolatépítésben érvényesítendő szempont a szlovák és a magyar kultúra kölcsönös megismerésére való törekvés, valamint hosszabb távon a térség egységes kulturális arculatának kialakítása. A kapcsolatok fenntartását nehezítő fizikai-infrastrukturális akadályok lebontása szintén projektekkel segítendő.

Átfogó cél: Az Arrabona térség társadalmi összetartozás-tudatának erősítése.

Stratégiai célok: A kulturális kapcsolatok erősítése, a kultúrák közeledésének elősegítése; A kreatív ipar és a kulturális gazdaság fejlesztése.

A projektcsomag tartalma:

- Amatőr kulturális csoportok, civil szervezetek vendégszereplése;
- Közös segítségnyújtás (személyszállítás, eszközök) a vendégszereplések lebonyolításakor;
- A kulturális csoportok, civil szervezetek kapcsolattartása a helyi TDM-szervezetekkel;
- Győr kulturális vonzó- és szervezőerejének térségi hasznosítása, a tagtelepülések kulturális programjainak összehangolása;

- Magyar-szlovák kulturális napok szervezése;
- A diákság bevonásával pályázatok, vetélkedők, melyek a szlovák és a magyar kultúra megismerését célozzák.

3.3.1.2. Sport kapcsolatok

A kultúrához hasonlóan az Arrabona EGTC tagjait már meglévő kapcsolatok fűzik össze a sport területén. Az együttműködések legnagyobb számban labdarúgó, vízisport és önkéntes tűzoltó egyesületek hívták életre. A sport változatos szerepkörrel van jelen a települések életében. Az EGTC tagjai közül több település rendelkezik magas színvonalú sportcsarnokkal, sportpályával, melyek térségi kihasználása ösztönzendő. A sportrendezvények, bajnokságok az egész EGTC területére történő kiterjesztése jó alkalmat teremt a társadalmi kapcsolatok szorosabbra fűzésére, s segíti a térségi identitástudat kialakulását is. Az EGTC területén megrendezésre kerülő egyes sportrendezvények (pl.: kézilabda és labdarúgó mérkőzések, agárversenyek, kutya fogathajtó versenyek) a térségen kívülről is nagyszámú látogatót vonzanak.

Átfogó cél: Az Arrabona térség társadalmi összetartozás-tudatának erősítése.

Stratégiai célok: A már létező sport-kapcsolatok erősítése, újak generálása; A sportgazdaság fejlesztése.

A projektsomag tartalma:

- Sportegyesületek vendégjátéka;
- A meglévő sportlétesítmények közös hasznosítása;
- Közös, határon átnyúló versenyek, bajnokságok;
- Regionális szintű diáksport-bajnokságok és sporttáborok szervezése.

3.3.1.3. A kétnyelvűség támogatása

Az Arrabona EGTC területén a társadalmi kapcsolatépítésnek a lakosság nemzetiségi összetételéből adódóan nyelvi akadályai lehetnek. A terepi tapasztalatok szerint kettős nyelvismerettel csak a szlovák oldalon élő magyarság egyes csoportjai rendelkeznek, ezért (és a pozsonyi fejlesztési potenciálokra történő rácsatlakozási képesség erősítése érdekében) szükség van a lakosság mind magyar, mind pedig szlovák nyelvi képzésére. Az együttműködés hangulatát azonban nemcsak a nyelvtudás, hanem a kétnyelvű tájékoztatás és az anyanyelvi ügyintézés lehetőségének megteremtése is javítja.

Átfogó cél: Interetnikus közeledés ösztönzése.

Stratégiai célok: A kétnyelvű tájékoztatás és az anyanyelvi ügyintézés elterjesztése; A people-to-people kapcsolatok megkönnyítése.

A projektsomag tartalma:

- A szlovák nyelv kurzusszerű oktatása a térség magyar iskoláiban;
- A szlovák nyelv kurzusszerű oktatása a közigazgatásban, illetve a turizmus-vendéglátás területén dolgozóknak;
- Kétnyelvű információs táblák kihelyezése.

3.3.2. AZ ARRABONA EGTC EGYSÉGES MEGJELENÉSE

Az Arrabona EGTC legitimációjának feltétele, hogy az EGTC beépüljön a lakosság identitástudatába, valamint a külső szereplők felé egységesen képviseltesse magát. Első lépésként fontos, hogy a már meglévő információs felületek, médiumok képesek legyenek az EGTC teljes lakosságát kiszolgálni. Ennek érdekében a kapacitások összehangolására és a tartalmak kölcsönös megosztására van szükség. Emellett az EGTC saját, hiánypótló felületeket is létrehozhat a lakosság, a területén működő civil szervezetek és a gazdasági szereplők igényei alapján.

Ha az EGTC a külvilág felé is láthatóvá, jól azonosíthatóvá válik, azzal jótékony hatást gyakorol saját lakosságára is, hiszen kézzelfoghatóvá teszi a határ menti együttműködés lényegét és értelmét. Az EGTC külső szereplők felé történő kommunikációja egy közös arculatot, brandet feltételez, melynek kialakítása következő évek feladata. Az EGTC menedzsmentje számára több lehetőség is kínálkozik, így például a különböző szintű szakmai szervezetek munkájában történő részvétel, a régiót érintő fejlesztések előkészítésében történő aktív, kezdeményező szerep felvállalása, a turisztikai desztináció menedzsment összehangolása, az Arrabona EGTC-t megjelenítő és népszerűsítő rendezvények lebonyolítása stb.

Mind az EGTC belső, mind a külső kommunikációja során fontos, hogy a tevékenységek egy világos és következetes koncepció, egységes arculat és könnyen beazonosítható, a lakosok mentalitását tükröző üzenetek mentén valósuljanak meg. Az üzenet érthető kell, legyen a politikai és gazdasági szereplők valamint a hétköznapi emberek számára, ezáltal is segítve a mikrorégió egységes identitásának kialakulását.

3.3.2.1. Összehangolt tájékoztatás

Az EGTC területén jelenleg is több helyi jelentőségű televízió működik, s nyomtatott sajtótermékek is több településen kerülnek kiadásra változó rendszerességgel és példányszámmal. A projektsomag hozzájárul a különböző médiumok együttműködéséhez, a műsorok és írások tartalmi összehangolásához. A határ menti együttműködés szempontjából fontos, hogy a média együttműködés mellett olyan közös online felületek is létrejöhessenek, melyek információt nyújtanak a helyi lakosság és a külső érdeklődők számára a térség rendezvényeiről, segítik a sportegyesületek, kulturális csoportok, civil szervezetek kapcsolatainak építését és fenntartását.

Átfogó cél: Az EGTC beépítése a lakosság identitástudatába.

Stratégiai célok: Az EGTC egységes és intenzív kommunikációjának megteremtése; Partnerség-építés megkönnyítése.

A projektsomag tartalma:

- A média megjelenések összehangolása (egy-egy műsor több csatornán; egy-egy cikk megjelentetése több újságban);
- Online gyűjtőhely a térség rendezvényei számára (információ kulturális és sportrendezvényekről, a helyi bajnokságok eseményeiről és eredményeiről);
- Civil és vállalkozói információs portál létrehozása, ahol a térség civil szervezetei és vállalkozásai partnerekre találhatnak.

3.3.2.2. Régiómarketing

Az EGTC külső szereplők felé történő eredményes kommunikációja az együttműködés hangulatát és sikerességét alapjaiban határozza meg, s segíti újabb tagok csatlakozását a csoportosuláshoz. Az Arrabona EGTC több olyan jellegzetességgel, adottsággal rendelkezik, melyre koherens kommunikációs stratégiát lehet felépíteni. Az együttműködés márkázásakor figyelmet kell fordítani arra, hogy az EGTC üzenetével a lakosság azonosulni tudjon.

Átfogó cél: Az EGTC beépítése a lakosság identitástudatába.

Stratégiai célok: Az együttműködés egységes arculatának kialakítása; Közös marketing tevékenység folytatása a régió területén.

A projektcsomag tartalma:

- Marketingstratégia elkészítése, a térség hangsúlyozandó jellegzetességeinek meghatározása a lakosság és a TDM-szervezetek bevonásával (akár közös, egységes TDM-szervezet kialakításával);
- A határon átnyúló kapcsolattartást népszerűsítő rendezvények szervezése az EGTC területén;
- Kiadványok, mobil alkalmazások létrehozása

3.3.3. A TÉRSÉG PÁLYÁZÓKÉPESSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE

A 2014-2020 közötti uniós költségvetési ciklus ideje alatt a térség közös célja, hogy a rendelkezésre álló források felhasználása minél jobb és hatékonyabb legyen. Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy a potenciális pályázók megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek a pályázati lehetőségekről, és a sikeres pályázatok összeállításának mikéntjéről. A beavatkozáson belül többek között olyan projektek kerültek meghatározásra, amelyek elősegítik a határon átnyúló pályázati lehetőségek propagálását és megteremtik az érdekeltek felkészítésének szervezeti kereteit. A beavatkozás projektcsomagjai elősegíthetik a térség sikeres forrásfelhasználását.

A határon átnyúló pályázatok egyik legfőbb problémája, hogy nagyon sok potenciális pályázó nem tud a rendelkezésre álló lehetőségekről. Az információhiány témánként és a lehetséges projektgazdánként eltérő. A határ menti önkormányzatok például általában tisztában vannak azzal, hogy a határon átnyúló infrastrukturális fejlesztésekhez pályázhatnak a CBC programok forrásaira. Emellett vannak további olyan szervezetek is, ahol a nemzetközi, határon átnyúló együttműködéseknek már hagyománya van. Így például az érintett vízügyi hatóságoknak több futó nemzetközi programja is van.

A határon átnyúló projektek sokszor azért nem jönnek létre, mert a határ két oldalán működő felek nem is gondolnak az együttműködésre. A Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program összeállítói is megállapították, hogy a határtérségben gyengék a különböző intézetek, hatóságok közötti stratégiai együttműködések. Az Arrabona térségben szükséges, hiányzó együttműködések feltárásában és életre hívásában kiemelkedő szerepe lehet az Arrabona EGTC-nek. A társulás megfelelően mély ismeretekkel rendelkezhet a szükséges együttműködések köréről.

A pályázati lehetőségek és a lehetséges partnerek ismerete mellett fontos, hogy a potenciális pályázók rendelkezzenek a pályázat összeállításához szükséges kompetenciákkal is. A szükséges kompetenciák egy része nehezen befolyásolható, azonban vannak olyanok, melyek fejleszthetőek. A pályázók jogi, nyelvi, pénzügyi ismeretei továbbképzések útján javíthatóak. A képzések mellett azonban az EGTC tevékenyen is közreműködhet a sikeres pályázatok összeállításában.

A beavatkozás sikeres megvalósításának egyik kulcsa lehet, ha az Arrabona EGTC munkaszervezete egyfajta fejlesztési ügynökségként is funkcionálna⁸. Az ügynökség egymásra épülő tevékenységei – pályázati lehetőségek propagálása; pályázói készségek fejlesztése; pályázat összeállítási segítségnyújtás; partnerségi hálózat építése – együttesen hozzájárulhatnak a térség sikeres és hatékony forrásfelhasználásához.

3.3.3.1. A térséget érintő pályázati lehetőségek népszerűsítése

Az EGTC stratégiájának megvalósításához igénybe vehető forrásokra, és a határ mindkét oldaláról partnerekre van szükség. A partnerek és a pályázati lehetőségek összekötésében jelentős szerepe van az EGTC szervezetében létrejövő fejlesztési ügynökségnek. A projektsomaghoz kapcsolódóan a tervezett ügynökség feladata a komplex fejlesztési igényekhez kapcsolódó pályázati lehetőségek feltárása, és a potenciális pályázók tájékoztatásának megszervezése⁹.

A határon átnyúló projektek finanszírozása, megvalósítása sok esetben jóval összetettebb a csak egyoldalú, „hazai” projektekénél. Az EGTC stratégiájában több olyan elképzelés is szerepel, melyek egyszerre tartalmazznak határon átnyúló és helyi elemeket. Az EGTC fejlesztési ügynökségének ezért nem csak a határon átnyúló finanszírozási lehetőségekkel kell tisztában lennie, hanem mindkét állam pályázati rendszerével, és az általános jellegű, egyéb forrásokkal (pl. Horizon 2020) is. Mindezekről pedig átfogó tájékoztatást, felvilágosítást kell tudnia nyújtani potenciális partnerei számára.

Az EGTC stratégiájának megvalósításához elengedhetetlen egy olyan információs rendszer létrejötte, mely a potenciális partnereket a megfelelő csatornákon keresztül naprakész

⁸ . Az EGTC munkaszervezetének ilyen jellegű tevékenységére a továbbiakban fejlesztési ügynökség, illetve ügynökség megnevezéssel utalunk.

⁹ A lehetséges partnerek feltárására irányuló stratégiai elképzelések külön projektsomagban kerülnek bemutatásra.

információkkal látja el a pályázati lehetőségekről. A pályázati lehetőségek propagálása sok esetben nem csupán az információk egy az egyben történő továbbadását jelenti. A fejlesztési ügynökségnek az EGTC stratégiájához illeszkedő lehetőségeket rendszerben kell látnia, és adott esetben a potenciális partnerek felé a nyers kiírásokat feldolgozva kell továbbítania.

Az EGTC-nek ehhez fel kell tárnia azon potenciális partnerek körét, akikkel együttműködve szeretné stratégiai elképzeléseit megvalósítani. A partneri kör ismeretében az EGTC-nek össze kell tudnia állítania egy olyan információs rendszert, melyben minden partnerét el tudja érni, és megfelelő tájékoztatást tud nyújtani számukra. Az információs rendszerben azonban lehetőséget kell teremteni arra is, hogy ne csak a kijelölt partneri kör szerezzon tudomást az együttműködési lehetőségekről.

Átfogó cél: A sikeres pályázási képességek, javítása az EGTC területén.

Stratégiai célok: Az EGTC által kifejtett aktív pályázatfejlesztési szakmai támogatás; Interaktív, kétnyelvű információs portál.

A projektcsomag tartalma:

- Határon átnyúló fejlesztési ügynökség;
- Interaktív, kétnyelvű portál az EGTC stratégiájához illeszkedő, térséget érintő pályázati lehetőségekről;
- Helyi médiaforrások bevonása a pályázati lehetőségek népszerűsítésébe;
- Fejlesztési fórum a különböző csoportok (pl.: önkormányzatok; civil szervezetek; mezőgazdasági termelők; vállalkozások; oktatási intézetek, stb.) számára.

3.3.3.2. A pályázói készségek és ismeretek fejlesztése

A stratégia megvalósításában résztvevő partnerek pályázói készségei és ismeretei várhatóan igen eltérőek lesznek a térségben. Egyes partnerek minden valószínűséggel jelentős pályázói tapasztalattal rendelkeznek már mind a hazai, mind a nemzetközi pályázatok terén. Valószínűsíthetően olyan közreműködők is lesznek, akiknél külön alkalmazott foglalkozik a pályázatok összeállításával. A stratégia hatékony végrehajtásához azonban elengedhetetlen azon partnerekre is gondolni, akiknek nincsenek pályázói tapasztalataik, ismereteik.

A projektcsomagon belül elsőként olyan projekteket kell megvalósítani, amivel az eddig passzív, de az EGTC stratégiájának megvalósítása szempontjából fontos résztvevők

aktivizálhatóak. Ezen projekteknek elsősorban a határon átnyúló együttműködésekben rejlő lehetőségeket kell megmutatnia a határ mindkét oldalán.

A határon átnyúló együttműködések keretében megvalósuló projektek létrejöttéhez és sikeres végrehajtásához nagyban hozzájárulhat, ha a pályázó partnereknek megfelelő ismereteik vannak a pályázati rendszerekről. Az ismeretek bővítése érdekében az EGTC-nek a továbbképzési lehetőségek viszonylag széles spektrumát érdemes kínálnia, melyek között a workshopok, a tömbösített továbbképzési napok mellett az e-learning megoldások is megjelenhetnek.

A pályázatok helyes összeállítását nagyban elősegítheti, ha a pályázóknak szakmailag magas színvonalú, de közérthető segédletek állnak a rendelkezésére. A kiadványok hozzáférhetőségét digitálisan is biztosítani kell.

Az ismeretbővítési programok ellenére sem várható el, hogy minden lehetséges pályázó önállóan is vállalni tudja a pályázatok összeállítását. Ugyan a pályázatírás ma már szinte önálló szakmává nőtte ki magát, előfordulhat azonban, hogy a pályázóknak nincsen anyagi forrása az ilyen jellegű szolgáltatások igénybevételére. Az Arrabona EGTC fejlesztési ügynökségének ezért adott esetekben a pályázatok konkrét összeállításában is tevékenyen részt kell vennie.

Átfogó cél: A sikeres pályázási képességek javítása az EGTC területén.

Stratégiai célok: Szakmai segítségnyújtás.

A projektcsomag tartalma:

- Motivációs kezdeményezések (a határon átnyúló együttműködésekben rejlő lehetőségek propagálása);
- Továbbképzések a határon átnyúló pályázati rendszerről;
- Szakmai segédletek összeállítása;
- Segítségnyújtás a pályázatok összeállításában.

3.3.3.3. A határon átnyúló, közös pályázások elősegítése, koordinálása

A határon átnyúló fejlesztések végrehajtása a határ két oldaláról származó partnerek nélkül elképzelhetetlen. Az Arrabona EGTC számára stratégiai jelentőségű célkitűzés, hogy megfelelő partnerségi hálózattal rendelkezzen, aminek segítségével sikeresen valósíthatja meg a stratégiáját.

A korábbi projektcsomagokban ismertetett módon az EGTC elérheti, hogy a térségben ismertté váljanak a határon átnyúló együttműködésekben rejlő lehetőségek, továbbá a potenciális pályázók megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek a pályázatok összeállításához. Mindezekhez azonban az is szükséges, hogy a határ két oldalán tevékenykedő pályázók egymásról is tudjanak. A pályázóknak megfelelő ismeretekkel kell rendelkezniük arról, hogy szakterületüket érintően kikkel tudnak együttműködni a határ túloldalán.

A fejlesztési ügynökség az EGTC meglévő partneri hálózatának és a korábbi határon átnyúló programok tapasztalatainak felhasználásával, azokra alapozva építheti ki a stratégiája megvalósításához szükséges partnerhálózatát. Az ügynökség feladata nem csak a potenciális pályázók feltárására korlátozódik, hanem a határ két oldalán lévő pályázók összekapcsolását is magában kell, hogy foglalja. Erre azért is van szükség, mert a potenciális partnereknek minden valószínűséggel nincsenek egymásról megfelelő ismereteik. Az ügynökségnek egyfajta „kerítőként” kell eljárnia.

A partnerhálózat felépítése után az ügynökség a pályázati lehetőségeket jó hatékonysággal ajánlhatja ki partnerei számára.

Fontos megjegyezni, hogy a partnerhálózat nem csak a stratégia sikeres végrehajtása szempontjából fontos, hanem a határtérség közösségének erősítését is szolgálja. A jelenlegi költségvetési ciklusban még minden valószínűséggel nagyobb szükség lesz az ügynökség katalizátor tevékenységére, azonban sikeres együttműködések esetén elképzelhető, hogy a kapcsolatok önálló életre kelnek, és a következő ciklusokban a kialakult partnerkapcsolatok már külső segítség nélkül is folytatják az együttműködést.

Átfogó cél: A sikeres pályázási képességek javítása az EGTC területén.

Stratégiai célok: Pályázat- és partnertalálás facilitálása.

A projektcsomag tartalma:

- Pályázó-társkereső: a korábbi programok eredményeire alapozva a térség partnerhálózatának feltárása, kapcsolati hálózat kiépítése;
- A potenciális pályázók és a pályázati lehetőségek összekötése.

4. MELLÉKLETEK

4.1. A STRATÉGIA ÖSSZEÁLLÍTÁSÁHOZ KAPCSOLÓDÓAN MEGTARTOTT MŰHELYNAP RÉSZTVEVŐI

Az Arrabona EGTC fejlesztési stratégiájának készítéséhez kapcsolódóan, 2014. május 27-én megrendezett műhelynap résztvevői:

- Horváth Balázs – a mosonmagyaróvári Tourinform-iroda vezetője, Szigetköz Turizmusáért Egyesület;
- Czetti Alexandra – Győr-Moson-Sopron megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja;
- Tilinger Attila – Széchenyi István Egyetem Tudásmenedzsment Központ, elemző;
- Tóthné Kardos Krisztina – a győri Látogatóközpontot üzemeltető Kultúra & Turisztika Kft vezetője.

VÉLEMÉNYEZÉSI ANYAG

4.2. A STRATÉGIA ÖSSZEÁLLÍTÁSÁBAN, KÉRDŐÍV SEGÍTSÉGÉVEL KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEZETEK

Az alábbi szervezetek és képviselőik a stratégia alkotás kezdetekor összeállított kérdőívet kitöltve járultak hozzá a stratégia finomításához:

	Szervezet	Kitöltő
1	AUDI Hungaria Kft.	Hulik Zsolt
2	Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság	Nagy Tamás Németh József
3	Győr-Moson-Sopron Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	Félhelyesné Zubonyai Judit
4	Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja	Nagy Anita
5	Győr-Sopron-Ebenfurt Vasút Zrt.	Németh Béla
6	Kisalföld Volán Zrt.	Dr. Winkler Ágoston Mihályka Imre
7	Mobilis Interaktív Kiállítási Központ	Szilasi Péter Tamás
8	Nemocnica s poliklinikou, Dunajská Streda a.s.	MUDr. Horváth Zoltán, MPH
9	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Megújuló Energia Osztály	Alföldy-Boruss Márk
10	Nemzeti Gazdasági Hivatal Nyugat- Dunántúli Regionális Iroda	Hess Sára
11	Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft.	Halinka Péter
12	Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft.	Dancsecs Roland
13	Pannon Novum Nonprofit Kft	Angster Tamás
14	Slovenská obchodná a priemyselná komora	Eva Tománková
15	Somorja és Vidéke - Šamorín a okolie - mestské noviny	Ing. Ervin Sármány Helena Tóthová
16	Štátny inštitút odborného vzdelávania	Ing, Ladislav Šatka
17	Széchenyi István Egyetem / Környezetmérnöki Tanszék	Dr. Tóth Péter
18	Szigetköz Turizmusáért Egyesület	Horváth Balázs
19	Szigetközi Természetvédelmi Egyesület	Dr. Tóásó Gyula
20	Trnavská regionálna komora SOPK	Mgr. Peter Kovář